

Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci

Katedra žurnalistiky

**VLIV ARABSKÉHO JARA NA MEDIÁLNÍ REPREZENTACI
MUSLIMSKÝCH ZEMÍ V ČESKÉM TISKU: TUNISKO A SÝRIE**

**THE INFLUENCE OF ARAB SPRING ON MEDIA
REPRESENTATION OF MUSLIM COUNTRIES IN CZECH
PRESS: TUNISIA AND SYRIA**

Magisterská diplomová práce

Bc. Lucie Kožová

Vedoucí práce: Mgr. Renáta Sedláková, Ph.D.

Olomouc 2015

Prohlašuji, že jsem tuto magisterskou diplomovou práci vypracovala samostatně za použití přiznané literatury a pramenů. Práce má bez příloh a poznámek pod čarou 161 355 znaků.

V Olomouci dne 30. 11. 2015

Bc. Lucie Kožová

Na tomto místě bych velmi ráda poděkovala své vedoucí magisterské diplomové práce Mgr. Renátě Sedlákové, Ph.D., především za její cenné rady a časté konzultace, které mi poskytla. Zároveň patří mé díky i rodině a přátelům, kteří mě v dokončení práce neustále podporovali.

Anotace

Diplomová práce zjišťuje, jak se arabské jaro promítlo do zkoumané části mediální reprezentace arabských zemí v českých tištěných médiích a jak se ve vybraných obdobích mediální reprezentace proměňuje. Autorka tuto problematiku sleduje skrze databázi Anopress a to na konkrétním případě dvou zemí: Tuniska a Sýrie. Přepisy článků v databázi Anopress jsou podrobeny analýze. V rámci analýzy byl zkoumán písemný komunikát v 202 prepisech článků. Tyto články vyšly v předrevolučním, revolučním a porevolučním období v denících MF Dnes, Lidové noviny, Hospodářské noviny a Právo. Prvním obdobím je doba před arabským jarem a to 20.12.2008 – 20.1.2009 v Tunisku a období mezi 16.3. a 16.4. 2009 v Sýrii. Dále bylo analyzováno období, kdy byly revoluce v obou případech nejintenzivnější, tedy od 20. 12. 2010 do 20. 01. 2011 v Tunisku a od 16. 03. do 16. 04. 2011 v Sýrii. Posledním analyzovaným obdobím je v Tunisku 20. 12. 2012 – 20. 12. 2013 a u Sýrie 16.03.2013 – 16.4.2013. Autorka práce vychází z teorií a konceptů referujících o konstrukci sociální a mediální reality, reprezentaci, stereotypech a stereotypizaci, agendě-setting, gatekeepingu a zpravodajských hodnotách a zdrojích. V diplomové práci je hlavní výzkumnou metodou kvantitativní obsahová analýza doplněná o interpretativní čtení. Závěry práce ukazují konkrétní rozdíly v mediální reprezentaci Tuniska a Sýrie a zároveň přinášejí poznatky o promítnutí arabského jara do mediálního obrazu arabských zemí v českých tištěných médiích.

Klíčová slova:

Mladá fronta DNES, Právo, Hospodářské noviny, Lidové noviny, mediální obraz, Tunisko, Sýrie, arabské revoluce, arabské jaro, muslimové, Arabové, obsahová analýza, interpretativní sociologické čtení

Annotation

This thesis investigates how the Arab Spring is reflected in media representations of Arab countries in Czech printed media and how media representations change in specific periods. The author pursues this issue via Anopress, on the case of two countries: Tunisia and Syria. The thesis presents results from an analysis of 202 articles (transcriptions of articles in the Anopress), which were published in the pre-revolutionary, revolutionary and post-revolutionary period in the newspapers MF Dnes, Lidové noviny, Hospodářské noviny and Právo. The first period is the time before the Arab Spring from 20. 12. 2008 to 20. 01. 2009 in Tunisia and between 16. 03. and 16.4. 2009 in Syria. Furthermore, periods when the revolution was the most intense in both cases, from 20. 12. 2010 to 20. 01. 2011 in Tunisia and from 16. 03. to 16. 04. 2011 in Syria, were analyzed as well. The last analyzed period in the thesis is in Tunisia from 20. 12. 2012 to 20. 12. 2013 and in Syria from 16. 03. 2013 to 16. 04. 2013. This thesis is based on theories and concepts referring to the construction of reality, representation, stereotypes and stereotyping, agenda-setting, gatekeeping and news values, typology of news, topics and resources. In this thesis, the main research method is the quantitative content analysis complemented by interpretive sociological reading. Conclusions of the works show specific differences in media representation of Tunisia and Syria and also bring findings about Arab Spring reflection in articles about Tunisia and Syria.

Key words:

Mladá fronta DNES, Právo, Hospodářské noviny, Lidové noviny, media image, Tunisko, Sýrie, Arab revolutions, Arab Spring, Muslims, Arabs, content analysis, interpretative reading

Obsah

Úvod	8
1. Teoretický rámec práce	10
1.1 Konstruování sociální a mediální reality	10
1.2 Reprezentace, stereotypy, stereotypizace	13
1.3 Agenda-setting	14
1.4 Gatekeeping a zpravodajské hodnoty	16
1.5 Zdroje informací	18
1.6 Arabské jaro	19
1.6.1 Tunisko: historicko-politický kontext	20
1.6.2 Sýrie: historicko-politický kontext	21
1.6.3 Obraz islámu, Arabů a arabských zemí v České republice	22
2 Metodologický rámec práce	24
2.1 Výzkumný problém	24
2.2 Cíl výzkumu	26
2.3 Výzkumné metody	27
2.3.1 Obsahová analýza	27
2.3.2 Interpretativní čtení	29
2.4. Konstrukce výběrového souboru	31
2.5 Výzkumné otázky a hypotézy	33
2.5.1 Hlavní výzkumné otázky	33
2.5.2 Vedlejší výzkumné otázky a hypotézy	33
2.6 Operacionalizace	35
3 Analytická část	47
3.1 Témata	47
3.1.1 Tematické rámcování	48
3.1.2 Shrnutí	57
3.2 Zpravodajské hodnoty	61
3.2.1 Medializace témat na základě stanovených kritérií	61
3.2.2 Shrnutí	65

3.3 Zastoupení soft news a hard news	69
3.3.1 Aktuální vs. doplňující informace	69
3.3.2 Shrnutí	71
3.4 Výskyt publicistického a zpravodajského žánru	73
3.4.1 Neutrálnost vs. názorové hodnocení	73
3.4.2 Shrnutí	76
3.5 Zdroje	78
3.5.1 Typy zdrojů	78
3.7.2 Shrnutí	82
4 Závěr.....	84
5 Diskuze.....	88
6 Použitá literatura	90
7 Přílohy	99
7.1. Kódovací kniha	99
8 Seznam tabulek a grafů	101

Úvod

Významné historické a politické události získávají ve většině případů zájem osob z řad expertů zabývajících se sociálně-vědními obory. O daných událostech se objevuje nesčetné množství odborných studií z historické či politologické perspektivy. Zájem členů akademických obcí a odborníků mimo univerzitní půdu však nezaručuje i zájem ze strany médií. Pro média jsou atraktivní především události, ve kterých se objevují divácky zajímavá témata se správnou kombinací zpravodajských hodnot. To je důvod, proč příjemci českých mediálních obsahů mohli v roce 2003 nalézt měsíčně několik zpráv o Válce v Iráku¹, avšak už nebyli pravidelně informováni o válkách a revolucích ve východní Africe, které probíhají v této oblasti od 90. let 20. století do současnosti. (Černohous, 2013) Právě mediálně atraktivní události jsou často předmětem výzkumů v oboru mediálních studií. V rámci této akademické disciplíny vznikla řada odborných prací zaměřujících se na mediální obrazy válek či krizí, díky kterým výzkumníci dospěli k řadě zásadních poznatků. Výsledky těchto analýz se týkají např. způsobu reprezentace událostí, jež se odehrávají tisíce kilometrů daleko od příjemce daného média.

Diplomovou prací chceme přispět k většímu povědomí o promítnutí arabského jara do mediálního obrazu arabských zemí v českých tištěných médiích. Tato problematika není dle našeho názoru v odborných studiích dostatečně zastoupena, což může být dáno aktuálností tématu a do jisté míry i rozsáhlostí revolucí, jež probíhaly ve více než 10 zemích. To je také důvodem, proč se zaměřujeme na tištěná média. Z relevantních studií jsme identifikovali pouze jednu, která se zaměřuje na problematiku arabských revolucí v kontextu českých tištěných médií, a to diplomovou práci *Arabské revoluce v Egyptě a Tunisku optikou vybraných tištěných médií*. (Dočkalová, 2013)

Předložená diplomová práce je dílčím příspěvkem k analýzám zobrazování muslimských zemí v českých médiích v souvislosti s arabským jarem. Je důležité sledovat, jakým způsobem média reprezentují arabské země a jejich obyvatele, jelikož by to do jisté míry mohlo ovlivnit fungování české společnosti. Přesně tak popsala případné důsledky mediální reprezentace Mariam Alkazemi ve své studii *Social Construction of Reality Television: An Analysis of Print Journalism Coverage of All- American Muslim* a to v podobě strachu z muslimské menšiny a otevřeného nepřátelství vůči minoritě. (Alkazemi, 2012)

¹ Ozbrojený konflikt probíhající v letech 2003-2011 na území Iráku. Koalice vedená Spojenými státy americkými okupovala Irák, kde byl u vlády Saddám Husajn.

Mediální reprezentaci arabských zemí českými médii budeme analyzovat nejenom v průběhu arabského jara, ale zaměříme se i na období předrevoluční a porevoluční. Ve výzkumné části sledujeme přístup médií k dvěma různým arabským zemím a to k Tunisku a Sýrii. Budeme analyzovat, jakým způsobem vybraná média referují o arabské zemi, která je dle Českého statistického úřadu častým a oblíbeným cílem českých turistů² a v čem se liší její mediální obraz od reprezentace Sýrie, která je dle Dama považována za nepřítele Západu. (Dam, 2011)

Diplomovou práci členíme do několika oddílů. V teoretické části představujeme studie odborníků na poli mediálních studií, díky kterým disponujeme poznatky pro teoretické ukotvení výzkumu. Součástí je i historicko-politický kontext Tuniska a Sýrie a informace týkající se obrazu islámu, Arabů a arabských zemí v České republice. V metodologické části blíže představíme výzkumný problém a cíl výzkumu. Nezbytné je i povědomí o výzkumných metodách, které budou aplikovány v průběhu analýzy. V poslední části se budeme věnovat ukazatelům proměny mediálního obrazu arabských zemí v českých tištěných médiích.

² Cestování Čechů v roce 2013 podle údajů ČSÚ. *TTG.cz*. [online]. 16.4.2014 [cit. 2015-07-17]. Dostupné z: <http://www.ttg.cz/cestovani-cechu-v-roce-2013-podle-udaju-csu/>.

1. Teoretický rámec práce

Proměnu mediálního obrazu Tuniska a Sýrie budeme analyzovat na základě teorií a konceptů referujících o konstrukci reality, reprezentaci, stereotypch a stereotypizaci, agendě-setting, gatekeepingu a zpravodajských hodnotách, typologii zpráv, tématech a zdrojích. Pro analýzu článků o Tunisku a Sýrii je důležité znát i historicko-politický kontext obou zemí a také obraz islámu, Arabů a arabských zemí v České republice.

1.1 Konstruování sociální a mediální reality

Pro pochopení mechanismu vytváření mediálních obrazů je důležité rozumět teorii sociální konstrukce reality a z ní vycházející mediální konstrukci reality. Na těchto principech fungují procesy v médiích a je reprezentována realita.

Teorie sociální konstrukce reality byla poprvé představena P. Bergerem a T. Luckmannem v knize *The Social Construction of Reality: the outline of the sociology of knowledge*. (1966) V díle nás seznamují s procesem sociální interakce a komunikace, ve kterém dochází k lidskému vnímání, jež je složeno z mnoha různých realit. Lidské vnímání se v tomto procesu aktualizuje a je závislé na třech procesech: externalizaci, internalizaci a objektivizaci. Na základě těchto procesů dochází k neustálé institucionální reprodukci světa. Jedinci vnímají vše kolem sebe jako danou realitu, která však není daná a je utvářena naší myslí a našim jednáním. (Berger, Luckmann, 1999) Každodenní realita, jež je výsledkem našeho vnímání a jednání, se ukotvuje pomocí jazyka - ten slouží k utvrzení daného řádu a objektivizuje realitu. (Berger, Luckmann, 1999) Teorie Bergera a Luckmannem koresponduje s názorem S. Halla na jazyk. Hall totiž jazyk popisuje jako privilegované médium. Jazyk je důležitý pro konstrukci významů a podle Halla se dá považovat za reprezentační systém. Autor dále upozorňuje na interpretaci světa, která není jednotně daná, ale je vytvářena každým jedincem zvlášť. Následně ve společnosti dochází ke směně a sdílení významů. Právě díky směně a sdílení chápou jednotlivci realitu podobně. (Hall, 1997) K roli jazyka při konstruování reality se vyjadřuje i R. Sedláková v textu *Mediální reprezentace Druhých v multikulturní společnosti: „Nejdůležitějším znakovým systémem je jazyk, jehož prostřednictvím se odehrává každodenní realita. Bez řeči a komunikace není možná žádná konstrukce skutečnosti ani typifikovaná interakce.“* (Sedláková, 2009 : 47)

Od sociální konstrukce reality se přesuneme ke konstruování reality mediální a pokusíme se nastínit, na jakých principech funguje a proč je v problematice konstrukce

mediální obrazu neopomenutelná. „*Vztah médií a vnější skutečnosti je v mediálních studiích pojímán jako proces mediace – zprostředkovávání, při kterém médium jako instituce vstupuje mezi okolní svět a příjemce a zprostředkovává jim kontakt se společenskou realitou a tím ji zároveň definuje.*“ (Sedláková, 2009: 49) Z citovaného textu vyplývá, že média jsou jednou ze základních institucí v naší společnosti a nemálo se podílejí na fungování a konzervaci společenského řádu. Na roli médií v procesu reprezentace však není vždy nahlíženo z jednoho úhlu. Hall v knize *Representation: Cultural Representations and Sygnifying Practices* hovoří o třech systémech reprezentace: reflexivním, záměrném³ a konstruktivistickém. Reflexivní systém reprezentace dle Halla funguje jako zrcadlo skutečnosti, které dokáže odrážet realitu. (Hall, 1997). Pokud tento systém aplikujeme na média, tak pak míra shody mezi skutečností a její mediální reprezentací určuje míru objektivitu. Opakem je konstruktivistický systém reprezentace, s kterým pracuje tato diplomová práce. Jak uvádí Sedláková, podle konstruktivistické tradice se média podílejí na tvorbě naší reality a to prostřednictvím reprezentací. Popsaný proces je součástí logiky mediálních systémů a připouští více možností, jak interpretovat médii konstruovanou realitu. (Sedláková, 2009)

Mediální konstrukce reality ovlivňuje naše názory a jednání, není tedy těžké si připustit, že média dokáží vnuknout divákovi i prioritizaci určitých témat, dále dochází k učení se reality přímo z konzumovaných médií příjemcem. Podle Sedlákové pak není překvapením, že média přispívají k udržení statusu quo ve společnosti. (Sedláková, 2009) Právě díky těmto mediálním vlivům se ptáme, jak média konstruuji obraz Tuniska a Sýrie, a jaké strategie k tomu používají? Mediální reprezentace arabských zemí bude tudíž dle sociální konstrukce reality tvořit podstatnou část celkového konzumentova smýšlení o této problematice.

Z předchozích odstavců vyplývá, že lidé chápou mediální obsahy jako realitu a podle toho jednají. Proces proměny mediální reality na realitu faktickou popisuje i Mariam F. Alkazemi, ve svém výzkumu *Social Construction of Reality Television: An Analysis of Print Journalism Coverage of All-American Muslim*. Nastiňuje zde situaci australských muslimů po 11. září 2001, kdy australská média referovala o muslimech v souvislosti s teroristickým útokem. Na základě mediálního diskurzu, zaměřujícího se na terorismus v souvislosti s islámem, se muslimové stali obávaným objektem strachu australských občanů a zároveň se sami báli své vlastní mediální reprezentace. Tento strach vyvolaný mediálním obrazem měl dopad na každodenní realitu v Austrálii. (Alkazemi, 2012) Mediální reprezentace muslimů a

³ V originále intentional approach.

muslimských zemí v českých médiích může mít také dopad na každodenní realitu v naší zemi, právě z toho důvodu považujeme výzkumy zaměřené na mediální obrazy přínosné a do jisté míry i nutné pro pochopení fungování médií a společnosti.

1.2 Re prezentace, stereotypy, stereotypizace

V diplomové práci se věnujeme i označování Druhých jako Jiných. Právě označování je samo o sobě konstruktem, jenž je využíván např. pro vymezení vybrané části společnosti vůči jiné, což dále souvisí s pospolitostí společnosti. Zároveň je konstruktem i „normálnost“, která neexistuje sama o sobě, ale je řízeně vytvářena za účelem udržení moci, společenské integrity či stability. (Sedláková, 2009) Označováním Druhých jako Jiných se zabývala i již zmíněná M. Alkazemi. V souvislosti s australskými muslimy zmiňuje příčiny takového označování. Autorka upozorňuje, že Válka v Perském zálivu a 11. září sice souvisí s označováním australských muslimů jako těch Druhých, ale pro plné pochopení této problematiky musíme jít ještě dál. Zmíněné označování je zakotveno ve vzájemném propojení mýtů a stereotypů, ve kterých je islámská kultura chápána jako primitivní a západní kultura jako civilizovaná. (Alkazemi, 2012) V analytické části práce se zaměříme na reprezentaci muslimských zemí v kontextu „těch Druhých“ a zároveň zjistíme, s jakými stereotypy jsou země typu Tuniska a Sýrie spojovány. Pro náš výzkum je důležitá i frekvence stereotypů v médiích. Důvodem je především fakt, že opakované sdělení působí více důvěryhodně, tedy má stvrzovací funkci.

K lepšímu pochopení celého konceptu stereotypizace je dobré nastínit rozdíl mezi stereotypy a typy. Berger s Luckmannem chápou typizaci jako způsob, kterým vytváříme významy a na základě toho se orientujeme v okolním světě. (Berger, Luckmann, 1999) To dále souvisí s vytvářením kategorií (jsou obecnější než posuzované objekty), do kterých řadíme např. osoby. Typy tedy chápeme jako charakteristiky: např. náboženské vyznání, pohlaví nebo národnost. Dle Sedlákové zde platí, že typ by měl být snadno zapamatovatelný, minimálně proměnlivý a rozpoznatelný. (Sedláková, 2007) Oproti tomu stereotyp redukuje např. osoby na základě charakteristik, které reprezentuje jako dané od přírody i v případech, kdy jsou dané kulturně. Jako příklad můžeme uvést bombový atentát provedený teroristou pocházejícího ze Sýrie. Na základě stereotypu usoudíme, že muž je teroristou, jelikož je syrské národnosti. Ovšem Syřanem se narodil, ale teroristou nikoliv. Tím se stal například na základě vztahů s extremisty nebo mohl být ovlivněn výchovou.

Hall v rámci stereotypů dále hovoří o hranicích, které určují, co je buď deviantní, anebo normální, patologické, anebo normální, nepřijatelné, anebo přijatelné. Podle toho následně rozdělujeme na to co jsme my a co jsou oni. (Hall, 1997) V neposlední řadě Hall upozorňuje na výskyt stereotypů v prostředí, kde má jedna strana výrazně více moci než další

strany. (Hall, 1997) Na stereotypizaci menšin upozorňuje i norská výzkumnice Julie Schønemann ve svém výzkumu *The Stereotyping of Muslims: An Analysis of The New York Times' and The Washington Times' Coverage of Veiling and the Muhammad Cartoon Controversy*. Autorka se domnívá, že stereotyp muslima, tak jak ho známe dnes, byl konstruován po 11. září 2001. Ve svém výzkumu zaměřujícím se na stereotypizace muslimů v USA zmiňuje nejčastější výrazy objevující se na předních stránkách amerických novin v souvislosti s muslimy a islámem. Výrazy mají konotativní charakter ve vztahu k muslimům např. džihád, sebevraždění útočníci, šaría nebo nucené manželství. (Schønemann, 2013)

1.3 Agenda-setting

V předchozí kapitole bylo nastíněno, jakým způsobem mohou média stereotypizovat minority. Nyní nás bude zajímat, kdo nebo co určuje, s jakými tématy budou arabské země nebo jejich občané spojováni na stránkách deníků, a jaké zpravodajské hodnoty se ve zkoumaných člancích vyskytují. Tato problematika je teoreticky ukotvena v teoriích agendy-setting, gatekeepingu a zpravodajských hodnotách.

Koncept agenda-setting funguje na principu vybírání zpráv, které budou předkládány příjemcům médií. Také se rozhoduje, jaké zprávy předkládány veřejnosti nebudou. Jinými slovy, výzkum nastolování agendy má svůj původ v hledání vztahu mezi preferencemi příjemců mediálního sdělení a nastavení mediálního obsahu.

Nastolováním agendy v kontextu menšin se zabýval již v roce 1922 americký sociolog a člen Chicagské školy Robert Ezra Park. Tento autor se ve své knize *The Immigrant Press and Its Control* zabýval otázkami zaměřujícími se na systém vybírání událostí, ze kterých mohou vzniknout zprávy. (Park, 1922). V souvislosti s nastolováním mediální agendy je nutné zmínit Maxwella McCombse a Donalda Shawa, kteří se v 60. letech 20. století věnovali výzkumu publika v období předvolební kampaně. Cílovou skupinou byli nerozhodnutí voliči města Chapel Hill v Severní Karolíně. Autoři zkoumali, jakým tématům ve zpravodajství dávali tito jedinci přednost. Výsledek přinesl zjištění o ovlivňování veřejné agendy agendou mediální.⁴ (McCombs, 2004). Na Chapel Hill a jemu podobné výzkumy nepřímo navazovaly výzkumy zabývající se otázkou, jakým způsobem ovlivňují témata v médiích naši každodennost, a do jaké míry zprávám jako takovým věříme a přikládáme jim váhu.

⁴ Média ovlivnila témata politických debat v průběhu předvolební kampaně.

Kromě výzkumů z oblasti agendy-setting je důležité nastínit rozdíl mezi 1. a 2. stupněm nastolování agendy. Dle P. Tabery hovoříme v 1. stupni agendy setting o agendě objektů, jež se o jednotlivé objekty zajímá ve veřejné a mediální agendě. Tyto objekty mají určité vlastnosti – atributy. Zmíněným vlastnostem není dáván ze strany médií stejný význam. Rozlišujeme tedy dále ještě agendu atributů, která se nachází v další dimenzi agendy-setting. V 1. stupni mediální agendy se tedy zabýváme přenosem významnosti objektů – jaké téma je významné? Ve 2. stupni se zaměřujeme na to, jakým způsobem se z mediální agendy přenáší významnost atributů do agendy veřejnosti – který z atributů upřednostníme? (Tabery, 2008) Autorka ve své odborné stati vychází z McCombsovy teorie agendy-setting.

McCombs v druhém stupni nastolování agendy hovoří dále o framingu, tzv. rámcování události, které chápe jako zpracovávání konkrétní tematické události. Právě zde mohou různá média postupovat odlišně. (McCombs, 2004) Představme si zprávu o nepokojích v Tunisku. V jednom z analyzovaných deníků může být referováno převážně o násilí a počtu zraněných. Redakce dalšího deníku však stejnou událost zarámkuje např. politicko-ekonomicky a píše především o důvodech nepokojů a o ekonomických a politických důsledcích. Právě framing nám poskytuje určitý kontext událostí a to výběr různých atributů, které jsou následně zdůrazněny na úkor atributů vynechaných. Framing neprobíhá jenom na straně médií, ale do jisté míry i na straně příjemců zpráv, kteří zprávy interpretují na základě svých individuálních zkušeností nebo např. vědomostí.

Do agendy setting 2. stupně patří i priming. Jedná se o vypíchnutí konkrétních atributů tak, aby byl změněn postoj příjemce média k předkládanému tématu. McCombs priming vnímá jako důsledek nastolení agendy a propojení veřejného mínění s propojením významnosti témat. (McCombs, 2004)

Pro náš výzkum je důležité sledovat, jaká témata byla upřednostňována v rámci vybraných periodik, jak se výběr témat měnil v kontextu arabského jara, a jestli docházelo k vytváření nových tematických vzorců, tak jak se to stalo v případě dánských tištěných médií.⁵ Dále nás bude zajímat, jakou pozornost Tunisku a Sýrii vybrané deníky věnovaly v různých obdobích. Kromě těchto ukazatelů se zaměříme také na proměnlivost typů zpráv.

Právě typologii zpráv věnujeme poslední odstavec této kapitoly. Mezi nejvýznamnější autory, kteří se zajímají o typologii zpráv, patří G. Tuchmanová, J. Hartley nebo H. Molotch a M. Lesterová. V analytické části práce zkoumáme typy zpráv podle americké medioložky

⁵ Výzkum M. Eskjæry.

Gay Tuchmanové, jež zprávy rozděluje na hard news a soft news. (Tuchmanová, 1978). Rozdělení je pro náš výzkum důležité hlavně z hlediska aktuálnosti zpráv. Zajímá nás, jestli vybraná média v souvislosti s Tuniskem a Sýrií plní svou informativní funkci, tedy zda předkládají příjemcům médií v souvislosti s Tuniskem a Sýrií hard news⁶, nebo jestli referují o analyzovaných zemích prostřednictvím soft news⁷. Z analýzy se dále dozvíme, jestli se typy zpráv proměňují, a jak vypadá v tomto směru česká tištěná mediální scéna v diskurzu arabských zemí.

1.4 Gatekeeping a zpravodajské hodnoty

V rámci agendy setting jsme se zaměřovali na principy výběru zpráv, které jsou předkládány příjemcům mediálních sdělení a na výzkumy z této oblasti. V souvislosti s gatekeepingem se budeme soustředit přímo na tematizaci mediální agendy, o které rozhodují pracovníci v médiích, tedy gatekeeperi. O principy výběru událostí, jež se stanou zprávami se zajímal na začátku 50. let 20. století Davide M. White. Tento autor výzkumu *The „Gate Keeper“ The Case Study in Selection of News*⁸ chápal výběr zpráv jako subjektivní proces. White ve svém výzkumu došel k závěru, že konkrétní osoba zodpovědná za výběr zpráv se rozhoduje dle svých subjektivních názorů a preferencí. (White, 1950). Na jeho výzkum reagovala řada kritiků a byl podnětem pro vznik mnoha dalších empirických výzkumů. Dle Trampoty lze u výzkumu gatekeepingu pozorovat tři různé překrývající se přístupy. U prvního přístupu výzkumníci předpokládají významnou roli individuálního gatekeepera. Dále rozlišujeme etapu institucionální, kde je celý proces gatekeepingu chápán v kontextu celé mediální organizace a v neposlední řadě existují kybernetické studie, jež proces sledují v kontextu širšího sociálního systému. (Trampota, 2006)

McQuail se, v souvislosti s gatekeepingem, zmiňuje o subjektivním vybírání zpráv danými pracovníky v médiích. Lidé v redakcích od počátku existence tisku přemýšlejí, jak zaujmout čtenáře, jakou událost publikovat, a co by čtenář měl nebo neměl vědět. Éra ryze subjektivního posuzování ovšem podle autora skončila se vznikem teorie zpravodajských hodnot, tedy nesubjektivního nástroje gatekeepingu. (McQuail, 2007) Právě tomuto nástroji se

⁶ Hard news mají limitovaný čas na zveřejnění, musí být aktuální. Přesnější definice je uvedena v operacionalizaci na s. 39.

⁷ Soft news chápeme jako zprávy doplňující a zabývající se běžným životem lidí. Články nereferují o aktuálním dění. Přesnější definice je uvedena v operacionalizaci na s. 40.

⁸ Studie vyšla v roce 1950.

budeme věnovat v analytické části diplomové práce, kde přineseme poznatky o výskytu zpravodajských hodnot v analyzovaných článcích o Tunisku a Sýrii.

Vznik konceptu zpravodajských hodnot je úzce spjat s Herbertem Gansem a jeho knihou *Deciding what's news*. (1979) Pojem *zpravodajské hodnoty*⁹ byl poprvé zmíněn v současném slova smyslu v knize *Public Opinion* Waltera Lippmanna, autor označil za zpravodajské hodnoty osobní zaujetí, konflikt, prostorovou blízkost, jednoznačnost události a překvapení. Tento koncept následně rozšířili J. Galtung a M. Rugeová. Ve své studii *The Structure of Foreign News. The Presentation of the Congo, Cuba and Cyprus Crises in Four Norwegian Newspapers* analyzovali, jaké hodnoty musí obsahovat témata, která následně projdou přes gatekeepera a stanou se součástí mediální agendy. Na základě analýzy novinových článků, které referují o třech různých krizích, přicházejí s 12 výslednými faktory, které přispívají k tomu, aby se z události stala zpráva. (Galtung, Ruge, 1965) Na základě těchto faktorů rozlišujeme následující zpravodajské hodnoty: frekvence, práh pozornosti, personalizace, jednoznačnost, význam, souznění, překvapení, kontinuita, variace, vztah k elitním národům, vztah k elitním osobám a negativita. V rámci analýzy článků o Tunisku a Sýrii budeme se zmíněnými zpravodajskými hodnotami pracovat. Analýza přinese poznatky o tom, jaké zpravodajské hodnoty konkrétní média v souvislosti s Tuniskem a Sýrií upřednostňují.

⁹ V originále news value. (Lipmann, 1922).

1.5 Zdroje informací

V analýze příspěvků o Tunisku a Sýrii se zajímáme o to, jakým způsobem vybraná média referují o Tunisku a Sýrii: s jakými zpravodajskými hodnotami jsou tyto dvě země spojovány nebo v jakých typech zpráv se objevují. Další otázka týkající se mediálního obrazu Tuniska a Sýrie souvisí s tím, kde média získávají informace o těchto dvou zemích a jaké zdroje vybraná média upřednostňují. Zdroje dokáží ovlivnit úhel pohledu, kterým se budou příjemci mediálních zpráv dívat na události. V diplomové práci rozeznáváme redakční zdroje, zpravodajské agentury, syrské zdroje, tuniské zdroje a sociální sítě. Právě na poslední z vyjmenovaných zdrojů je kladen důraz v dánském výzkumu Mikkel Fugl Eskjæry. Eskjæra se zabýval sociálními sítěmi ve dvou rovinách. V první rovině se zaměřoval na sociální sítě jako na zdroje a v druhé sledoval tyto média jako nástroj v rukou revolucionářů. Dle autora sociální sítě poskytovaly informace přímo od účastníků revoluce a plnili mobilizační funkci (svolávání protestů) a tím revolucionáři obcházel oficiální informační kanály. Sociální sítě jako nástroj popisuje v následujícím úryvku i Volfová: *„Byla to především občanská angažovanost mladých Arabů na sociálních sítích, jako jsou Facebook, Twitter a YouTube, která koncem ledna 2011 rozpoutala demonstrace v Tunisku a v Egyptě na protest proti korupci, policejní represi, nezaměstnanosti a vysokým cenám potravin. Mladá generace představuje asi 30 procent populace v arabském světě, a ačkoli je vzdělaná, nemá šanci uplatnit se na trhu práce, založit rodinu a žít svobodný život.“* (Volfová, 2011: 1) Nicméně právě druhá rovina poukazující na roli sociálních sítích v kontextu svobody je velmi spornou kapitolou v oblasti mediálních studií. Například Evgeny Morozov ve své knize *The Net Delusion* vystupuje proti tzv. kyber-utopismu. Morozov se zaměřil na revoluci v Iránu, která probíhala v červnu 2009. Média tuto revoluci spojovala hlavně se sociální sítí Twitter. Sociální síť byla považována za hybatele revoluce, zdroj aktuálních informací a organizační nástroj protestů. Avšak Morozov ve své knize uvádí, že pouze 0,027% iránské populace tweetovalo z území Teheránu. Tedy většina tweetů nepocházela od Iránců. Morozov se v knize vyjadřuje také k mobilizační funkci médií. Zmiňuje, že všechny organizační tweety byly v anglickém jazyce. (Morozov, 2011)

Ač je problematika sociálních sítí v kontextu svobody pro mediální studia velmi přínosná, v rámci diplomové práce se budeme zaměřovat na sociální sítě především v souvislosti se zdroji. U analýzy zdrojů nás bude dále zajímat, do jaké míry vybraná média čerpala ze zpravodajských agentur, které dle Hlavčákové referují o zemích 3. světa na základě

různých omezujících kritérií. (Hlavčáková, 1994) Tyto zprávy pak mohou informovat o událostech, dle záměrů zpravodajské agentury a výsledná zpráva se může odlišovat od podoby, kterou by měla, pokud by byl využit redakční zdroj. Na druhou stranu Boyd-Barett u redakčních zdrojů upozorňuje na prezentování názoru čtenářů státu, v jejichž zemi deník vychází. (2004) V analýze se tedy zaměříme na to, jaké zdroje se nejvíce objevovaly v článcích o Tunisku a Sýrii ve vybraných obdobích.

1.6 Arabské jaro

V této kapitole se zaměříme na vývoj Tuniska a Sýrie v historicko-politickém kontextu. V tomto směru nás zajímá stav těchto dvou zemí před revolucí, v době revolučního neklidu a rovněž, jaká je aktuální situace v Tunisku a Sýrii. Součástí kapitoly je také zhodnocení současného stavu odborných textů a výzkumů, které se zabývají mediálním obrazem arabského jara a obrazem islámu a muslimů v České republice. Tyto informace slouží k obohacení metodologické a analytické části práce o faktické informace, které v souvislosti s naším výzkumem utvářejí komplexní pohled na Tunisko a Sýrii.

Termín arabské jaro v historicko-politickém kontextu označuje revoluce, které se začaly šířit v prosinci 2010 z Tuniska. Nepokoje byly zapříčiněny především politickými, ekonomickými a sociálními podmínkami v regionu. Heslem revoluce bylo „*lid chce pád režimu*“¹⁰. (Hesová, 2011) Demonstrace a nepokoje pokračovaly z Tuniska do Egypta, dále pak do Bahrajnu, Jemenu a Libye. (Joffé, 2013) V březnu 2011 dorazila revoluce do Sýrie, kde boje pokračují i na konci roku 2015.

Jednostranický systém, který dominoval celému regionu, byl jedním ze zdrojů nespokojenosti obyvatel daných zemí. Opozice zde buď neexistovala, nebo její existence byla umožněna pouze pro zdání plurality. Dle Joffého byly dalšími evidentními spouštěči revoluce chudoba a slabá občanská společnost. Tento stav pak vedl k tomu, že obyvatelstvo se často ocitalo na hranici chudoby. Vysoká nezaměstnanost hrála klíčovou roli např. v Tunisku. (Joffé, 2013)

Jasmínová revoluce v Tunisku měla na rozdíl od Sýrie, kde ještě nyní¹¹ probíhají boje, velmi rychlý průběh. Nicméně se v této zemi stále řeší otázka porevolučního uspořádání

¹⁰ V překladu: *ašša'ab juríd iskát annizám*.

¹¹ Prosinec roku 2015.

země, které je doprovázeno občasnými demonstracemi.¹² Určitý rozdíl očekáváme i v přístupu západního tisku k těmto dvou revolucím, který se projevuje např. ve spojování Tuniska a Sýrie s rozdílnými tématy. Tato problematika je předmětem výzkumné části.

1.6.1 Tunisko: historicko-politický kontext

Tato země byla před arabským jarem známá hlavně jako turistická lokalita na severu Afriky. V médiích byla pozitivně prezentována právě v souvislosti s cenově výhodnými zájezdy do evropsky zařízených hotelů v atraktivním prostředí Středozemního moře. Toto tvrzení můžeme podložit analýzou článků, které vyšly v období od 20.10.2008 do 20.01.2009¹³. Od roku 1987 zde vládl prezident Zín Abidín bin Alí - konec jeho vlády nastal až v době arabské revoluce v Tunisku, v prosinci 2010. Dle J. Filiueho politika Bin Alího přála zahraničním turistům a do značné míry i ovlivňovala pohled západních médií na Tunisany. Bin Alí vedl prozápadní umírněnou politiku a stál za sekularismem v Tunisku. Za touto politickou strategií byla ukryta druhá tvář prezidenta, která stála za potlačováním opozičních stran, cenzurou médií a pronásledováním aktivistů a novinářů. Všechny tyto negativní aspekty vlády prezidenta Bin Alího vedly k jasmínové revoluci, která později ovlivnila i politický vývoj okolních zemí. (Filiu, 2011)

Ke zmíněné politice Bin Alího se dle Hesové přidala i velice špatná ekonomická situace celé země a sociální podmínky obyvatel. Tunisko začalo procházet silnou krizí, která se stala neúnosnou. (Hesová, 2011) Na počátku revoluce tedy byla ekonomická, politická a socio-kulturní nespokojenost. S upálením tuniského občana Mohameda Bouazíziho získali Tunisané do té doby chybějící impuls. Jak zmiňuje Dočkalová, mladý muž se rozhodl upálit v den, kdy mu policie zabavila jeho zboží na tržnici a na úřadech mu nikdo nevěnoval pozornost. Po této události se začaly šířit nepokoje a propukly masivní demonstrace, které skončily útekem prezidenta bin Alího do Saúdské Arábie. (Dočkalová, 2013)

G. Joffé ve své knize upozorňuje, že revoluce sice proběhla, ale v roce 2011 se Tunisko začalo potýkat s novými výzvami. Problémem byla nestabilní vláda a nové uspořádání společnosti. Hlavní otázka směřovala k tomu, kdo zemi povede, a jakým směrem. (Joffé, 2013) Dle autora získala pozitivní ohlasy po revoluci armáda a to především svými pokusy o vyjednávání během nepokojů a udržení částečného pořádku v ulicích. Armáda se také podílela na usměrnění bývalých členů vlády, kteří byli striktně proti změně a odmítali se

¹² Současnou otázku porevolučního uspořádání můžeme sledovat paradoxně pouze v médiích (Reuters či jiná zahraniční média, český tisk).

¹³ Češi přišli na chuť zájezdům First minute. *Právo*. Praha: Právo. 05.1.2009, r. 19, č.3, s. 5.

přizpůsobit nové situaci. Dále zde vystupovala osoba premiéra Muhammada Ghannúšího¹⁴, jež patřila mezi prezidentovi muže a nejspíš stála za odjezdem prezidenta bin Alího ze země. Další neopomenutelnou skupinou zde byla opozice. (Joffé, 2013)

Po Jasmínové revoluci se k moci dostala islamistická Strana obnovy¹⁵. Na začátku roku 2014 však Tunisko přijalo novou ústavu. Ústava je spojována s lepšími vyhlídkami do budoucnosti (otázka náboženské svobody, rovnost práv žen a mužů a zákony nezávislé na islámu¹⁶).

1.6.2 Sýrie: historicko-politický kontext

Revoluce v Sýrii začala na jaře 15. března 2011. Nejdříve nepokoje probíhaly v duchu arabského jara, nicméně postupně nabraly podobu vnitřního ozbrojeného konfliktu. V občanské válce figurují dva útvary, které se skládají z velkého počtu stran a dalších přímých či nepřímých aktérů z mezinárodního prostředí.

Na jedné straně stojí vládnoucí strana Baas a prezident Bašára al-Asad. Tento útvar podporuje více jak 20 místních seskupení (např. Arabská demokratická strana, Syrské ozbrojené síly nebo Hizballáh). Prezident Asad má vojenskou podporu Ruska, Severní Koreje a Íránu.¹⁷ Další nepřímé podpory se prezidentovi dostává od Číny či Argentiny.

Opoziční útvar pak tvoří dle S. Starra rebelové, kteří chtějí docílit odstoupení prezidenta Asada a strany Baas. Součástí rebelů je mnoho politických a občansko-náboženských útvarů (např. Syrská opoziční koalice, Syrská revoluční fronta nebo Syrská svobodná armáda). Proti-prezidentské uskupení má podporu mnoha islamistů a radikálů (Al-Káida, Brigáda syrských mučedníků, Čečenští separatisté). Rebelové jsou vojensky podporováni Spojenými státy americkými, Katarem či Francií.¹⁸ Nepřímá podpora je hlavně ze strany Evropské unie, NATO či Ligy arabských států. (Starr, 2012) V neposlední řadě situaci komplikuje i nový hráč a to uskupení Islámský stát, který si v Sýrii nárokuje území od roku 2014. Právě přílišné množství zainteresovaných aktérů je jedním z důvodů neustálého pokračování občanské války. Tato situace trvá již přes čtyři roky a výrazně se nezlepšuje. Velice často jsou páčány úmyslné útoky na civilisty, jsou unášeni lékaři, novináři či

¹⁴ Na Ghannúšího se vázalo ještě několik lidí z bývalé vlády bin Alího a tito lidé v čele s Ghannúšim měli stát za pučem.

¹⁵ Tuniské jméno je Ennahda. Tato strana se veřejně distancuje od práva šaría. Představitelem strany je Rašíd Ghannúší, který žil za vlády prezidenta bin Alího v exilu.

¹⁶ Tunisians vote for new parliament, hope for full democracy. [online]. 2014 [cit. 2015-02-04]. Dostupné z: <http://www.reuters.com/article/2014/10/26/tunisia-election-idUSL6N0SK0OC20141026>.

¹⁷ Dále vojenská podpora od Alžírsko, Běloruska a Venezuely.

¹⁸ Dále vojenská podpora od Turecka, Saudské Arábie, Německa, Vietnamu, Syrských muslimů.

dobrovolníci a každým dnem narůstá počet obětí.¹⁹ Míru agresivity obou stran ukazuje např. použití chemických zbraní v srpnu 2013.

Situace v Sýrii se liší od Tuniska především nemožností jednoznačně rozdělit strany na ty „dobré a špatné“, velice těžko tak mohou běžní mediální konzumenti analyzovat složitou syrskou krizi. Pro novináře jsou v Sýrii nebezpečné podmínky a zdroje jsou často zavádějící nebo odkazují na sociální sítě. Dle Starra hraje v celé občanské válce důležitou roli i náboženství. Asad často hovoří o rebelech jako o náboženských fanaticích, zároveň však má opozice podporu USA. (Starr, 2012) Všechny tyto informace jsou pro příjemce zpráv matoucí, a proto bude zajímavé sledovat, jaký je mediální obraz Sýrie v českém tisku, a jak se liší od mediálního obrazu Tuniska.

1.6.3 Obraz islámu, Arabů a arabských zemí v České republice

V této kapitole představíme dosavadní relevantní výzkumy týkající se zobrazování arabských zemí v českých médiích.

Hned v úvodu zmíníme výzkum Martiny Křížkové z roku 2006. Autorka v nich referuje o obrazu českých muslimů před arabským jarem a poukazuje na jisté stereotypy, které se v tuto dobu objevovaly v médiích. Podle Křížkové se o muslimech hovoří nejčastěji v souvislosti s konfliktem nebo kontroverzí, dále pak je zdůrazňována jejich odlišnost a v neposlední řadě jsou symbolem hrozby. To je dáno především mediálním prahem pozornosti, jenž je nastaven takovým způsobem, aby do tisku pronikly jen témata s velkým čtenářským potenciálem. Tuto problematiku budeme dále sledovat u kapitoly zabývající se zpravodajskými hodnotami v analyzovaných člancích o Tunisku a Sýrii. Autorka se dále také pozastavuje nad nedostatkem mediálních obsahů referujících o islámském náboženství a muslimech přispívajících k osvětě českých obyvatel. Muslimská menšina je podle autorky v České republice malá a občan se s ní často nesetkává. Většinu informací o muslimech tedy získává právě skrze média, která o nich, ani o muslimské kultuře neposkytují ucelený obraz. (Křížková, 2006)

K podobným výsledkům dospěl i průzkum veřejného mínění agentury STEM. Průzkum byl uveřejněn ve stejném roce v Hospodářských novinách. Agentura informuje o

¹⁹ Podle OSN bylo do konce roku 2013 přes 130 000 obětí.

faktu, že výsledky průzkumu vypovídají o neobeznámenosti českých občanů s muslimskou kulturou. (Radoňová, 2007)²⁰

Dále je důležité zmínit i výzkumy zabývající se přímo médií v souvislosti s arabským jarem. Michaela Závodná v roce 2006 napsala diplomovou práci na téma *Mediální obraz libyjského konfliktu ve zpravodajství ČT, AJE a CNN*. Ve výzkumu přinesla poznatky týkající se formálních a obsahových postupů České televize při konstrukci mediální agendy libyjského konfliktu. Tyto poznatky se zabývaly například výběru zdrojů příspěvků zpravodajských hodnot a způsobu prezentace aktérů libyjského konfliktu. U problematiky zpravodajských hodnot autorka uvádí negativitu jako nejčastější zpravodajskou hodnotu ve vybraných příspěvcích všech analyzovaných televizních stanic. Ve výzkumu dále vyšla najevo podobnost ČT s CNN ve způsobu prezentace aktérů libyjského konfliktu a také v rámování konfliktu. Na druhou stranu se ČT lišila od CNN a AJE ve výběru zdrojů. Zatímco v ČT převažovaly nekoaliční zdroje, tak u CNN tomu bylo přesně naopak a v AJE byli nejčastějšími zdroji přímo sami libyjské aktéry. (Závodná, 2006) Mediálním obrazem v souvislosti s arabským jarem se zabývala i Michaela Dočkalová ve výzkumu *Arabské revoluce v Egyptě a v Tunisku optikou vybraných tištěných médií: obsahová analýza*. V diplomové práci Dočkalová zkoumá v denících MF Dnes a Právo způsob, jakým deníky rozvíjely agendu arabských revolucí. Autorka přináší poznatky týkající se žánrového členění příspěvků, zpravodajských hodnot, využívání zdrojů a framingu. U obou deníků převažoval zpravodajský žánr nad publicistickým. Výrazné rozdíly nebyly objeveny ani u zpravodajských hodnot, kde MF Dnes i Právo využívaly nejvíce koncept negativity. Zásadní odlišnosti se objevily až u využívání zdrojů. Deník Právo využíval nejvíce zahraniční agentury a média, oproti tomu v příspěvcích MF Dnes se nejčastěji vyskytovaly vlastní redakční zdroje.

Po provedení rešerše v oblasti dosavadního výzkumu zobrazování muslimů v českém tisku musíme konstatovat nedostatek relevantního vědeckého materiálu. Velmi nedostatečným jsme shledali dosavadní vědění o událostech arabského jara v kontextu české mediální scény. Aktuálnost tématu přispívá k malému množství relevantních výzkumů zabývajících se zmíněnou problematikou. Tento fakt považujeme za jeden z limitů našeho výzkumu.

²⁰ Průzkum dále uvádí, že podle 55 % oslovených lidí hrozí válka mezi Západem a muslimským světem, 29 % občanů ČR považuje islám za sektu a 60 % obyvatel má z tohoto náboženství strach.

2 Metodologický rámec práce

2.1 Výzkumný problém

Řada zahraničních výzkumníků zaměřujících se na analýzu médií v souvislosti s příchodem arabského jara zkoumá, jakým způsobem tento revoluční jev ovlivnil např. témata článků, zdroje či četnost příspěvků. Analytici tuto problematiku pak následně zpracovávají v kontextu zemí, jež o arabském jaru referují nebo jsou jeho součástí. Ze zahraničních výzkumníků můžeme jmenovat například M. F. Alkazemi, která ve své studii *Kuwaiti political cartoons during the Arab Spring: Agenda setting and selfcensorship* analyzuje 261 karikatur v kuvajtských tištěných médiích, jež vyšly v průběhu arabského jara. Součástí výzkumu je i poukázání na cenzuru médií v souvislosti s revolučními událostmi. (Alkazemi, 2014) Dalším výzkumem zaměřujícím se na média v souvislosti s revolučními událostmi na Blízkém východě je *Arab Spring in Turkish Daily English Press*, ve kterém autor analyzuje mediální obraz arabského jara v tureckých tištěných médiích vycházejících v anglickém jazyce. Výzkumným vzorkem je zde 225 článků publikovaných od ledna do června 2011 v denících *Hürriyet Daily News* a *Today's Zaman*. Autor se ve výzkumu zaměřoval např. na zdroje a mediální rámcování. (Kaczorowski, 2014)

V této diplomové práci se také ptáme, kdo byl autorem příspěvků o Tunisku a Sýrii ve sledovaných obdobích, v jakém poměru byly využívány redakční a neredakční zdroje, a jaké byly rozdíly v jejich referování o Tunisku a Sýrii? Právě z tohoto důvodu jsou pro nás výsledky Kaczorowskiho podstatné. Autor ve svém výzkumu uvádí rozdíly v referování obou deníků o totožných událostech. Deník *Today's Zaman* často referoval o událostech z pohledu pouze jedné strany a používal vlastní zdroje, oproti tomu deník *Hürriyet Daily News* referoval o událostech krátce. Jeho zdroje byly především zahraniční tiskové agentury a většinou nepoužíval komentáře účastníků událostí. (Kaczorowski, 2014) Nejdůležitějším zahraničním výzkumem pro předloženou diplomovou práci je *Changing Revolutions, Changing Attention? Comparing Danish Press Coverage of the Arab Spring in Tunisia and Syrie* dánského výzkumníka Mikkel Fugl Eskjæry, z jehož práce náš výzkum vychází. (Eskjæra, 2012) Autor prokázal změny v mediální reprezentaci Tuniska a Sýrie. Tyto dvě země získaly v průběhu arabského jara stejnou pozornost jako elitní státy v regionu, o kterých se psalo nejvíce (Turecko a Izrael). Dále se zde objevují i informace o tematickém zaměření článků. O Tunisku se v začátcích revolučních nepokojů psalo i nadále ve spojení se sportem a turismem, dále byl zmíněn i teror ve spojitosti s karikaturami proroka Muhammada. Zvrat v tématech

nastal po útěku prezidenta Aliho ze země. V té době se v denících začalo o arabském jaru referovat více. Nicméně obrovský zájem o tuto problematiku nastal až po vypuknutí nepokojů v Sýrii.

Eskjæra dále obě země komparoval a zjistil, že nepokoje v Sýrii měly daleko vyšší míru pokrytí než nepokoje v Tunisku. To bylo zapříčiněno do jisté míry i výskytem klíčového slova Sýrie v článcích referujících o arabském jaru v jiných zemích, jakými jsou například Bahrajn nebo Libye. Autor zmiňuje i nová témata, jež se v průběhu revolucí objevovala u obou analyzovaných zemí a to například demokracie, nepokoje, sociální podmínky nebo nová média. Eskjæra se ve svém výzkumu věnoval také zdrojům a zmiňoval sociální média, která se podle něj stala pro dánský tisk novým zdrojem informací. U problematiky zdrojů autor ještě dodává, že většina článků vznikla mimo region Blízkého východu.

Existují i další výzkumy nebo odborné články pojednávající o arabském jaru v kontextu médií. Za zmínku určitě stojí kritická reflexe *Covering the Arab Spring: Middle East in the Media – the Media in the Middle East* uveřejněnou v *Global Media Journal*, kde autoři pojednávají o roli médií v průběhu arabských revolucí a o samotných výzkumech v oblasti mediálního pokrytí arabského jara. (Galal, Spilhaus, 2012)

Jak vyplývá z textu, zahraniční výzkumníci se arabskému jaru věnují od jeho samotného počátku. Oproti tomu v České republice můžeme pozorovat jistou mezeru na poli mediálních výzkumů zabývajících se vlivem arabského jara na mediální reprezentaci Arabů, muslimských zemí či islámu jako takového, popřípadě zde chybí i konkrétněji zaměřené studie na určitou mediální problematiku, tak jak tomu je například ve výzkumu *Kuwaiti political cartoons during the Arab Spring: Agenda setting and selfcensorship*. (Alkezmi, 2014). Náš výzkum vzniká, aby přispěl k prohloubení vědění o vlivu arabského jara na mediální zobrazování arabských zemí v českých médiích. Vzhledem k tomu, že v současné době²¹ referují česká média o arabských zemích i v kontextu Islámského státu a teroristických útoků v Evropě, není zde pochyb o aktuálnosti tématu a jeho využití do budoucna, například pro další navazující výzkumy zaměřující se mediální obrazy muslimů po roce 2015.

²¹ 1.11 2015.

2.2 Cíl výzkumu

Diplomová práce prostřednictvím databáze Anopress zjišťuje, jak se arabské jaro promítlo do mediální reprezentace arabských států v českých tištěných médiích, a jak se ve vybraných obdobích mediální reprezentace Tuniska a Sýrie proměňuje. V diplomové práci se zaměřujeme pouze na část mediální reprezentace, která je patrná v písemném komunikátu. Naše pozornost se zaměří na tři období. Prvním obdobím je doba před arabským jarem v rozmezí 20. 12. 2008 – 20. 01. 2009 v Tunisku a obdobím mezi 16. 03. a 16. 04. 2009 v Sýrii. Dále se zaměřujeme na dobu, kdy byly revoluce v obou případech nejintenzivnější, tedy od 20. 12. 2010 do 20. 01. 2011 v Tunisku a od 16. 03. do 16. 04. 2011 v Sýrii. Posledním analyzovaným obdobím je v Tunisku rozmezí od 20. 12. 2012 – 20. 12. 2013 a v Sýrii od 16. 03. 2013 – 16. 04. 2013. V této době se tuniská společnost soustředí na důsledky arabského jara, které má vliv na politickou situaci v zemi. V Sýrii stále probíhá válečný konflikt. Tunisko a Sýrie jsou vhodným zastoupením arabských zemí, jelikož nejsou západním světem vnímány totožně. Dle Eskjæry je Tunisko médií prezentováno jako přítel Západu, tedy pozitivně a na Sýrii je pohlíženo negativně. (Eskjæra, 2012) Tento mediální obraz je utvářen blízkým vztahem Sýrie s Iránem, vazbami na Hamás, Hizballáh a jiné teroristické organizace. (Dam, 2011) Z tohoto důvodu budeme zkoumat i rozdíly v pozornosti českého tisku k povstání v Tunisku a Sýrii.

2.3 Výzkumné metody

V předložené diplomové práci pracujeme s výsledky výzkumu Mikkel Fugl Eskjæry, který se věnuje problematice mediálního pokrytí arabského jara v dánském tisku. Jeho výzkum *Changing Revolutions, Changing Attention? Comparing Danish Press Coverage of the Arab Spring in Tunisia and Syria* slouží jako zdroj inspirace a faktů pro uskutečnění obdobného výzkumu v prostředí českých tištěných médií. V Eskjærově výzkumu nalezneme prvky kvalitativních i kvantitativních metod. Ve svém výzkumu analyzuje rozdíly v pozornosti médií k tématu Tuniska a Sýrie. Analytickým nástrojem je zde kvalitativní obsahová analýza, jež je založena na kódování a interpretativním rozboru více dokumentů ve vztahu ke kontextu. Díky těmto metodám se Eskjærovi podařilo zjistit, jakým způsobem dánský tisk rámoval protesty v Tunisku a Sýrii, jak mediální účastníci konstruuji obrazy národních rozdílů, a jak se tyto konstrukce vztahují ke komerčnímu a ideologickému kontextu dánského tisku.

V našem výzkumu budeme pracovat s kvantitativní obsahovou analýzou. Čeká nás tedy kódování proměnných vyskytujících se v analytických jednotkách. Sebraná data budou sice sama o sobě přínosnými ukazateli proměny mediálního obrazu, avšak bude nutné podrobit analytické jednotky i interpretativnímu čtení, které nám pomáhá obohatit data o kontext a vysvětlení, zároveň je součástí obsahové analýzy (určování dominantního tématu v analytických jednotkách²²).

Eskjærov výzkum je srovnávací studií mediálního obrazu dvou specifických period během arabského jara: prvního měsíce protestů v Tunisku (20. 12. 2010 – 20. 01. 2011) a prvního měsíce protestů v Sýrii (16. 03. 2011 – 16. 04. 2011). V předložené diplomové práci posouváme výzkum ještě o něco dál a zkoumáme i situaci před arabským jarem a v době porevoluční.

2.3.1 Obsahová analýza

Cílem kvantitativní části diplomové práce je získat co nejvíce relevantních dat pro částečnou analýzu mediální reprezentace Tuniska a Sýrie v denících Právo, Lidové noviny, MF Dnes a Hospodářské noviny prostřednictvím databáze Anopress. Z tohoto důvodu byla zvolena obsahová analýza, díky které můžeme analyzovat velké množství textů. Za přednosti

²² Více v operacionalizaci témat na str.43.

obsahové analýzy považujeme stejně jako Neundorf hlavně reliabilitu, validitu a strukturovanost. (Neundorf, 2002)

Dle autora musíme při analýze postupovat podle přesně stanovených pravidel a prvním naším krokem je stanovení výzkumných otázek a hypotéz, které musí být vědecky podložené. Další postup je následovný: definujeme výběrový soubor, určíme reprezentativní vzorek a charakterizujeme nejmenší jednotku měření, což bude v našem případě jeden článek. Ještě předtím, než budeme moci kódovat, musíme vymežit kategorie, které jsou přesně a nezaměnitelně definované. Také je důležité vybrat všechny proměnné ještě před začátkem výzkumu. Data získaná z kódování je nutné popsat a dát do souvislostí, tak aby výsledkem byl jasný a strukturovaný výstup. (Neuendorf, 2002)

Obsahová analýza má své klady i zápory. Její největší předností je fakt, že poskytuje objektivní výsledky, které jsou osvobozeny od subjektivního ovlivnění výzkumníka. Jak již bylo zmíněno, obliba obsahové analýzy spočívá i v její strukturovanosti a přehlednosti. U záporů obsahové analýzy, je dle Trampoty a Vojtěchovské naopak nutné zmínit určité zprůměrnování reprezentantů a redukování reality. (Trampota, Vojtěchovská, 2010) To znamená, že skrze obsahovou analýzu věnujeme pozornost pouze jevům, které můžeme kvantifikovat. S tím souvisí absence kontextu a vysvětlení. Tyto veličiny zakódovat nemůžeme, a proto je dobré doplnit výzkum i jinou výzkumnou metodou kvalitativního typu (v našem případě doplníme interpretativním čtením).

I práce s databází Anopress má své klady a zápory. Tato databáze umožňuje jednoduché a přesné vyhledávání článků dle konkrétních klíčových slov ve všech jejich tvarech. Této funkce bylo využito i při našem výzkumu. Další výhodou je znatelná úspora času výzkumníka a jeho flexibilita při analýze. Díky databázi se zároveň nesetkáváme s problémy, jako je nepřítomnost analyzovaných vydání deníků v knihovnách nebo nepružné objednávání zvolených periodik. Námi zvolená obsahová analýza byla aplikována právě na přesné přepisy vybraných článků deníku MF Dnes, Hospodářské noviny, Právo a Lidové noviny. V diplomové práci byl analyzován pouze písemný komunikát, a právě proto pokládáme využití databáze Anopress jako metodicky správné, a to i přes jeho některé nedostatky. Jedním z těchto nedostatků je absence fotografií vázajících se k analyzovaným článkům nebo rozložení textu, jež je v periodicích viditelné. Avšak záměrem výzkumu nebylo analyzovat fotografie, rozložení tisku či jinou vizuální stránku deníků. Náš výzkum se zaměřuje pouze na písemný komunikát, prostřednictvím kterého analyzujeme zvolenou část mediální reality.

2.3.2 Interpretativní čtení

Za předpokladu, že by byla použita pouze obsahová analýza, mohl by být opomenut širší význam vybraných textů a s ním i kontext, ve kterém analyzovaná data vznikala. Touto problematikou se zabývá i Kronicková v díle *Alternativní metodologie pro analýzu kvalitativních dat*. (1997) Kronicková zde přichází s alternativní metodou sloužící k analýze textových souborů založenou na kombinaci kvalitativních a kvantitativních postupů. Tuto metodu na svůj výzkum aplikovala i Sedláková ve své dizertační práci a právě od autorky jsme přejali i pojmenování metody – interpretativní čtení²³. Sedláková na základě textu od Kronickové řadí metodu k postupům, kde nalezneme kombinaci kvantitativní obsahové analýzy a Gadamerovské hermeneutiky. (Sedláková, 2007)

Kronicková v souvislosti se zkoumáním významu a kontextu dat uvádí dva různé přístupy - pozitivistický a interpretativní. Autorka u obou rámců zmiňuje i způsob, který bychom měli dodržet, pokud si jeden z přístupů pro náš výzkum vybereme. V obou případech postupujeme podobným způsobem, zvolíme si výzkumný problém, který budeme zkoumat a následně se držíme výzkumných otázek zvolených na počátku výzkumu. Dále musíme odůvodnit výběr textů. (Kronicková, 1997)

Pro náš výzkum jsme zvolili interpretativní přístup, tedy vybíráme texty mimořádného významu. Naopak v pozitivistickém rámci se vybírají texty dostupné a reprezentativní. Neopomenutelnou podmínkou pro interpretaci zvoleného textu jsou znalosti a teoretický základ. Autorka dále dodává, že před samotnou analýzou je nezbytné zvolit si správné texty, jež jsou pro výzkum nepochybně důležité. (Kronicková, 1997) Bude se jednat například o analytické jednotky, v nichž se vyskytují některé charakteristické rysy zkoumaných proměnných nebo v nich lze vysledovat určitý trend, který je nutné blíže analyzovat.

Jak již bylo naznačeno, v předložené diplomové práci budeme používat interpretativní metodu vymezenou Kronickou. (1997) Běžně není možné pracovat se všemi relevantními materiály, což vede k řízenému výběru textů, které jsou vhodné pro výzkum. V této části byl zvolen zmíněný interpretativní rámec, dochází tedy k výběru textů podle důležitosti. Stejně jako Sedláková analyzujeme jen některé materiály. Nicméně tímto krokem neopomínáme ani texty ostatní. Musíme znát všechny zkoumané texty, které jsou vybrány pro obsahovou analýzu, neboť právě ostatní materiály spolu s teoretickými východisky nám dovolují nahlédnout na význam a kontext zkoumaného textu. U interpretativního sociologického čtení

²³ Sedláková ve své dizertační práci *Obraz Romů v televizním zpravodajství – příklad mediální konstrukce reality - o metodě píše jako o interpretativním čtení nebo interpretativním sociologickým čtení*. (2007, 71-72)

nelze pouze stanovit platnou interpretaci, musíme vytvořit i interpretace alternativní, jež budou na základě jasných pravidel zamítnuty. Proces zamítnutí a přijmutí interpretace je závislý na komparativním vážení důkazů, které je u interpretativního sociologického čtení nezbytné.

V rámci kvalitativní analýzy se budeme řídit čtyřmi kritérii, jež stanovila Kronicková. Právě tyto kritéria slouží k udržení validity. Interpretace musí být konzistentní, celistvá, přesvědčivá a smysluplná. (1997) Tato metoda byla vybrána, aby doplnila kvantitativní analýzu a stala se nástrojem pro získávání hlubších informací z dat, které se mohou někdy jevit jako prázdná čísla. Pokud je ale umíme číst se správným kontextem, dostaneme se k cennému materiálu. Právě proto je úkolem kvalitativní analýzy dané informace zkompletovat a přinést hlubší náhled do problematiky.

2.4. Konstrukce výběrového souboru

Analytickou jednotkou našeho výzkumu byl zvolen novinový článek. Všechny analyzované články byly vybírány v databázi Anopress a to na základě následujících kritérií: článek musel obsahovat klíčové slovo Tunisko nebo Sýrie²⁴ a musel být publikován v jednom z vybraných celostátních médií: MF Dnes, Lidové noviny, Právo nebo Hospodářské noviny. Do analýzy nebyly zařazeny regionální mutace. Ve výzkumu analyzujeme pouze celostátní data a vyřazením této skupiny článků se vyvarujeme zkreslení, jelikož u regionálních mutací dochází k cílení na určitou část populace, která žije v dané oblasti. V neposlední řadě je nutné, aby byla analytická jednotka vydána ve vybraných obdobích. Období jsou pro lepší přehlednost znázorněna v tabulce č. 1, v textu budeme dále používat i názvy daných období.

Tabulka 1 Přehled vybraných období

	1. období/předrevoluční	2.období/revoluční/arabské jaro	3. období/ porevoluční v Tunisku/ konfliktní v Sýrii
Tunisko	20. 12. 2008 - 20. 01. 2009	20. 12. 2010 - 20. 01. 2011	20. 12. 2012 - 20. 01. 2013
Sýrie	16. 03. - 16. 04. 2009	16. 03. - 16. 04. 2011	16. 03. - 16. 04. 2013

Do výběrového souboru byly zařazeny i články o cestování a sportu. Důvodem je především analýza proměny mediálního obrazu arabských zemí. Například i referování o Tunisku v souvislosti s cestováním českých občanů je pro nás relevantní, jelikož zde vidíme, jakým tématům dávalo vybrané médium přednost v konkrétním období, a jak se jeho preference liší vůči ostatním médiím nebo proměňuje v jiných analyzovaných obdobích.

Jako reprezentanty arabských zemí jsme vybrali Tunisko a Sýrii, jelikož mezi nimi existují podstatné rozdíly. Ty hrají klíčovou roli v jejich reprezentaci českými tištěnými médii. Tunisko je podle Českého statistického úřadu²⁵ oblíbeným cílem turistů. Ti se v Tunisku mohou pohybovat téměř bez omezení i ve večerních hodinách a to bez větších obav. Cestovní ruch spolu s politikou bývalého prezidenta bin Alího vedl k prozápadnímu nahlížení západoevropských, tedy i českých médií. Na Tunisko je nahlíženo jako na přítele západu. (Eskjæra, 2012) Na Sýrii je prostřednictvím médií nahlíženo negativně, velkou roli zde hraje přátelství Sýrie s Iránem. Dále nelze opomenout vazby na Hamás, Hizballáh, a jiné teroristické organizace. (Dam)

²⁴ Článek musel obsahovat klíčové slovo Tunisko či Sýrie nebo jejich tvary ve všech pádech.

²⁵ Cestování Čechů v roce 2013 podle údajů ČSÚ. TTG.cz. [online]. 16.4.2014 [cit. 2015-07-17]. Dostupné z: <http://www.ttg.cz/cestovani-cechu-v-roce-2013-podle-udaju-csu>.

Výzkum sleduje kontinuální proměny mediálního obrazu Tuniska a Sýrie v kontextu arabského jara. Výběr vzorku se odvíjel od nejintenzivnějšího průběhu revolucí (v každé zemi vypukly revoluce v jinou dobu), tímto způsobem bylo nadefinováno druhé období. V diplomové práci sledujeme vývoj a proměny mediálního obrazu, proto bylo vhodné zvolit první období přesně dva roky před revolucí a třetí období dva roky od prvního revolučního dění.

Výběrový soubor tvoří celkem 202 analytických jednotek: o Sýrii vyšlo celkem 134 článků, z toho bylo vydáno 23 článků v MF Dnes, 32 článků v Lidových novinách, 34 článků v deníku Právo a 45 článků v Hospodářských novinách. Analytických jednotek s klíčovým slovem Tunisko bylo celkem 68: v MF Dnes jich vyšlo 20, v Lidových novinách 9, v deníku Právo 28 a v Hospodářských novinách 11.

2.5 Výzkumné otázky a hypotézy

2.5.1 Hlavní výzkumné otázky

***HVO1:** Jak se proměňují sledovaná data o Tunisku a Sýrii v analyzovaných přepisech článků vybraných českých deníků v kontextu arabského jara?*

***HVO2:** Jak se liší mediální reprezentace Tuniska od mediální reprezentace Sýrie ve vybraných médiích v kontextu arabského jara?*

2.5.2 Vedlejší výzkumné otázky a hypotézy

VV 1: Přes jaké dominantní tematické okruhy vybrané deníky komunikovaly v souvislosti s články o Tunisku a Sýrii v daných obdobích?

H1: Nejčtetnějším dominantním tématem v období od 16. 03. do 16. 04. 2011 bude u Sýrie revoluce.

H2: Nejčtetnějším dominantním tématem v období od 20. 12. 2010 do 20. 01. 2011 bude u Tuniska revoluce.

H3: Nejčtetnějším dominantním tématem v období od 16. 03. do 16. 04. 2013 bude u Sýrie revoluce.

Hypotézy 1 a 2 vycházejí z dánského výzkumu v tištěných médiích, kde byly analyzovány stejné časové úseky, jako v námi stanovených hypotézách a dominantním tématem u obou zemí byla revoluce. (Eskjæra, 2012) **H3** byla stanovena vzhledem k politické situaci v Sýrii, která se od období 16. 04. - 16. 04. 2011 nadále zhoršovala, proto i zde očekáváme silné zastoupení tématu revoluce. (Uhlířová, 2013)

VV2: Měnila se frekvence mediálního pokrytí Tuniska a Sýrie ve vybraných obdobích?

H4: Mediální pokrytí Tuniska v analyzovaných denících bude nejfrekventovanější v období od 20. 12. 2010 do 20. 01. 2011.

H5: Mediální pokrytí Sýrie v analyzovaných denících bude nejfrekventovanější v období od 16. 03. do 16. 04. 2011.

H4 a **H5** byly zařazeny na základě výzkumu provedeného v dánském tisku, ve kterém se prokázal zvýšený zájem médií o události v Tunisku a v Sýrii právě v průběhu těchto období. (Eskjæra, 2012)

VV3: Jaké je umístění příspěvků v rubrikách MF Dnes, Lidové noviny, Právo a Hospodářské noviny?

H6: O Tunisku se bude v období 20. 12. 2008 – 20. 01. 2009 psát nejvíce v rubrice Sport.

H7: Sýrie bude celkově nejčastěji zastoupena v zahraničních rubrikách.

H6 byla zařazena, jelikož dánská tištěná média věnovala před vypuknutím nepokojů pozornost právě sportu. (Eskjæra, 2012) **H7** jsme zvolili na základě geografické polohy Sýrie, politického dění a náboženského vyznání v této zemi. (Uhlířová, 2013)

VV4: Jaké zpravodajské hodnoty byly uplatňovány v jednotlivých článcích o Tunisku a Sýrii uveřejněných ve vybraných médiích?

H8: V analyzovaných článcích o Sýrii budeme celkově nejvíce nacházet zpravodajskou hodnotu negativitu.

Hypotéza 8 byla stanovena na základě geografické polohy Sýrie, politického dění a náboženského vyznání v této zemi. (Uhlířová, 2013)

VV5: Jaké typy zpráv vybraná periodika používají v souvislosti s Tuniskem a Sýrií?

VV6: Jaké je zastoupení zpráv o Tunisku a Sýrii v rámci publicistického a zpravodajského žánru ve vybraných médiích?

VV7: Jaké zdroje používala vybraná česká tištěná média při referování o Sýrii a Tunisku?

VV8: Jaká byla frekvence používání neredakčních zdrojů českými médii při referování o Sýrii a Tunisku?

2.6 Operacionalizace

Pro analýzu je nezbytné transformovat teoretické koncepty do výzkumného jazyka. V této kapitole se budeme věnovat operacionálním definicím, které slouží k převedení dat v člancích do jazyka analytické části diplomové práce.

- **Název článku**

Tato kategorie primárně slouží k lepší orientaci v analyzovaných datech. A to především pro případné dohledávání analytických jednotek.

- **Datum vydání článku**

V analýze je pro nás důležité časové ukotvení sledovaných článků. Jedině tak můžeme charakterizovat proměny mediální reprezentace v daných obdobích.

- **Stát**

Reprezentanty arabského světa jsou v našem výzkumu dva státy - Tunisko (1) a Sýrie (2). Díky této kategorii jsme schopni analyzovat data pro každý stát zvlášť a přinést poznatky o tom, jak se proměňuje mediální reprezentace zmíněných států, a jak se dané reprezentace od sebe liší.

- **Médium**

V této kategorie rozlišujeme čtyři celostátní deníky, jejichž články jsou analyzovány prostřednictvím databáze Anopress – MF Dnes (1), Lidové noviny (2), Právo (3) a Hospodářské noviny (4). V analýze nás zajímá celkový obraz Tuniska a Sýrie v českých médiích, ale i v každém deníku jednotlivě. Jelikož je cílem výzkumu analýza proměny mediální obrazu arabských zemí v českých tištěných médiích, byly záměrně vybrány deníky celostátního charakteru s co největším počtem čtenářů. Zároveň bylo zapotřebí vybrat deníky tendující k pravici i k levici. V tomto výzkumu analyzujeme seriózní deníky oslovující co nejširší skupinu obyvatel. Na základě toho jsme logicky upustili od analýzy bulváru (např. Aha!, Blesk) a jednostranně zaměřeného tisku (např. deník Sport).

Vybrané deníky

Mladá fronta Dnes sama sebe prezentuje jako ideologicky neutrální deník s téměř 700 tisíci čtenáři²⁶, avšak každé médium svým způsobem prezentuje svou představu ideální společnosti. Z tohoto důvodu ani MF Dnes není zcela neutrální. (Trampota, 2006) Jistým ukazatelem ideologického zaměření může být např. volba témat či interpretační rámce a na základě toho vnímáme MF Dnes jako středo-pravicové médium.

Lidové noviny se prezentují jako deník vzdělaných lidí se speciálním zájmem o politiku, kulturu, vzdělání a ekonomiku. Každé vydání čte dle Media projektu okolo 192 tisíc čtenářů.²⁷ Lidové noviny vnímáme jako tisk tendující k pravici.

Deník Právo je historicky vnímán jako levicové médium a i v našem výzkumu jsme ho zařadili na středo-levicovou stranu politického spektra. Dalším důležitým aspektem pro náš výzkum je čtenost. Právo disponuje 328 tisíci čtenářů²⁸

Hospodářské noviny se charakterizují jako médium zaměřující se na ekonomiku a politiku, stejně jako MF Dnes i Hospodářské noviny se označují za politicky neutrální, v předložené diplomové práci je však řadíme k liberálnímu tisku tendujícímu k pravici. Hospodářské noviny měly na konci roku 2014 okolo 172 000 čtenářů.²⁹

- **Rubrika**

U této kategorie kódujeme rubriky daných deníků, ve kterých se vyskytovaly zkoumané analytické jednotky. Patří sem rubriky stálé (např. Zprávy ze zahraničí) i nestálé (např. Obama a odzbrojení). Pro větší efektivitu a smysl přistupujeme k tematicky stejným rubrikám z odlišných deníků jako k jednomu celku. To např. znamená, že rubrika Ze světa (Mladá Fronta dnes) má stejný kód jako rubriky Svět (Lidové noviny), Ze zahraničí (Právo) a Svět (Hospodářské noviny). Rubriky pak dále rozdělujeme do 6 skupin, které vypovídají o tematickém či žánrovém charakteru rubrik. Naším cílem je zjistit, s jakými rubrikami byly analyzované články nejvíce spojovány, a jak se to v průběhu zkoumaných letch proměňovalo. Analýza rubrik je součástí tematické analýzy.

²⁶ Mladá fronta Dnes. *MaFra*. [online]. [cit. 2015-02-15]. Dostupné z: http://www.mafra.cz/cs/?y=mafra_all\\cs_produkty-a-sluzby_mlada-fronta-dnes.htm&menu=.

²⁷ Lidové noviny. *MaFra*. [online]. [cit. 2015-02-15]. Dostupné z: http://www.mafra.cz/cs/?y=mafra_all\\cs_produkty-a-sluzby_lidove-noviny.htm&menu=.

²⁸ Čtenost deníků. *Unie vydavatelů*. [online]. [cit. 2015-02-15]. Dostupné z: http://www.unievydavatelu.cz/cs/deniky/fakta_cisla_denicich/ctenost_deniku/239-deniky_celostatni.

²⁹ Čtenost deníků. *Unie vydavatelů*. [online]. [cit. 2015-02-15]. Dostupné z: http://www.unievydavatelu.cz/cs/deniky/fakta_cisla_denicich/ctenost_deniku/239-deniky_celostatni.

Skupiny a názvy rubrik:

Skupina 1 – Sport

Skupina obsahuje sportovní rubriky.

Sport (2): rubrika se vyskytuje v MF Dnes, Lidových novinách, Hospodářských novinách i deníku Právo. Objevují se zde články referující o sportovních výsledcích nebo výkonech sportovců.

Skupina 2 – Zahraniční zpravodajství

Skupina obsahuje rubriky zaměřené za zahraniční zpravodajství.

Zprávy ze zahraničí (3): rubrika se vyskytuje v MF Dnes, Lidových novinách, Hospodářských novinách a v deníku Právo. Čtenáři jsou prostřednictvím článků informováni o dění mimo Českou republiku. Témata článků jsou zaměřena politicky, sociálně nebo například ekonomicky, předmětem je světové dění.

Skupina 3 – Ekonomika a finance

Skupina obsahuje rubriky zaměřené na ekonomiku a finance.

Ceny 2009 (6): rubrika byla v roce 2009 součástí celostátního vydání MF Dnes a články v ní referovaly především o cenách zájezdů, nemovitostí nebo spotřebitelského zboží.

Trhy a ekonomika (7): rubrika deníku Právo obsahující články zaměřující se na ceny a ekonomickou situaci v ČR a ve světě.

Publicistika (21): rubrika deníku MF Dnes se zaměřuje na ekonomická témata a události z domova.

Skupina 5 – Názory

Tato skupina je jediná, která nevypovídá o tematickém zaměření rubrik, ale o jejich žánru.

Publicistika (10): rubrika deníku Právo - autoři článků zde vyjadřují své názory na různá témata.

Názory (12): rubrika se vyskytuje v denících MF Dnes, Lidové noviny a Hospodářské noviny. Články zde obsahují subjektivní názory autorů, kteří se zde vyjadřují k dění v ČR i ve světě.

Rozhovory (16): tato rubrika se vyskytuje v MF Dnes i Lidových novinách a články zde obsažené jsou publicistickými rozhovory.

Orientace (19): rubrika deníku Lidové noviny, její součástí jsou publicistické články na různá témata.

Horizont (20): rubrika Lidových novin obsahující články publicistického typu.

Premiéry (15): tato rubrika byla identifikována v deníku Lidové noviny a má publicistické rysy.

Kultura (17): rubrika se nachází ve všech zkoumaných médiích a články zde referují o kultuře jako takové.

Skupina 6 – Ostatní rubriky

Tato skupina obsahuje rubriky na různá témata.

Zpravodajství (4): tato rubrika se nachází pouze v deníku Právo a obsahuje zpravodajské články o dění v České republice.

Titulní strana (9): tím je míněná přední strana všech zmíněných deníků.

Téma (11): tato rubrika byla zaznamenána v deníku Právo, Lidové noviny a Hospodářské noviny. Články zde referují o aktuálních tématech zaměřujících se na světové dění.

Dovolená v Teple (14): rubrika, jež se vyskytovala v roce 2013 na stránkách Lidových novin, články zde referují o možnostech rekreace v Čechách i v zahraničí.

Obama a odzbrojení (18): jedná se o speciální rubriku Hospodářských novin, jež se objevovala na stránkách tohoto média 06. 04. 2009. Články zde referují o zahraniční politice amerického prezidenta Baracka Obamy.

- **Žánr**

Kategorie přináší další poznatky o proměně mediálního obrazu Tuniska a Sýrie v českých denících. V rámci této kategorie rozlišujeme **zpravodajský žánr (1), publicistický žánr (1), nelze určit (3)**. U publicistického žánru jsou přítomny rozhovory, komentáře, analýzy či reportáže, které si definujeme, ale zmíněnou kategorii budeme kódovat jako celek. Analýza různých publicistických oblastí není pro náš výzkum podstatná a neměla by pro nás vyšší informativní hodnotu.

U **zpravodajství** je předpokladem neutralita. Podle Osvaldové můžeme zprávu označit za „základní kámen zpravodajství, je definován jako žurnalisticky zpracovaná informace o něčem co se stalo nebo nestalo, stane nebo nestane, nebo o změně nějakého stavu. Fakta, děje nebo myšlenky při tom pouze zaznamenává, sumarizuje a konstatuje.“ (Osvaldová, 2001) Do zpravodajství patří **zprávy** či **zpravodajské rozhovory**.

Zpráva

U zprávy předpokládáme věcnost, přesnost, spolehlivost a úplné znění. Zpráva musí být subjektivně neutrální a včasná. „Informace o události nebo jevu, který se stal nebo nestal, stane nebo nestane, odpovídá na základní otázky kdo, co, kde, rozšířená zpráva na jak a proč.“ (Osvaldová)

Zpravodajský rozhovor

Nejdůležitější vlastnost zpravodajského rozhovoru je stručnost. Účastník rozhovoru odpovídá na otázky kdo, co, proč, jak a kdy. Novinář by měl otázky pokládat jednoznačně, u odpovědi platí to samé. Nesmí zde chybět jasnost a výstižnost. (Tušer, 1999)

U **publicistického žánru** jde o názor na dané téma. Jedná se i o navrhované řešení, u jejichž publikace se nemusí spěchat, protože komentuje již publikovanou zprávu. Může být také rozloženo do různých časových úseků. „Publicistika obsahuje soudy, postoje, pojmy, jejím výsledkem není jen informování ale také poznávání.“ (Osvaldová, 2001) Patří sem **publicistický rozhovor, komentář, analýza a reportáž**.

Publicistický rozhovor

Slovní interakce mezi dvěma a více aktéry. Účelem rozhovoru je získání informací a názorů. Patří sem: publicistické, reportážní, komentující, portrétní a rozborové interview, dále také online rozhovor a chat. Důležité je, že sem zařazujeme rozhovory, které jsou subjektivní a to ze strany novináře nebo hosta. (Osvaldová, Halada, 2002)

Komentář

Tento článek vychází z již známých faktů či idejí a dále zde nalezneme pozadí událostí a možné příčiny či následky. Komentář je subjektivní a výrazně autorský. Existují různé druhy komentářů, jako je sportovní, autorský nebo tematicky zaměřený. (Osvaldová, Halada, 2002)

Analýza

Analýzu definujeme jako rozbor určité události. Jsou zde fakta, nové informace i souvislosti, ale zároveň se v analýze odráží i záměry jejího autora, (jakým stylem provede analýzu, a jak ji vykonstruuje pro příjemce), z tohoto důvodu nemůžeme analýzu zařadit do zpravodajského žánru. (Osvaldová, Halada, 2002)

Reportáž

Za reportáž považujeme články, které přináší svědeckou výpověď konkrétního zážitku. Obsahuje aktuální a názorovou složku. (Osvaldová, Halada, 2002)

- **Typ zprávy**

Hard news (2) mají limitovaný čas na zveřejnění, musí být aktuální. (Tuchman, 1978) Do této skupiny budou patřit články, které referují o válce, ekonomice, zločinu, náboženství (v případě, že je řešena aktuální situace) a revoluci. V seriózních denících očekáváme valnou většinu hard news.

Soft news (1) chápeme jako zprávy doplňující a zabývající se běžným životem lidí. Články nereferují o aktuálním dění, jako příklad můžeme uvést zprávu o tuniském národním jídle - tato zpráva může být vydána prakticky kdykoliv. Do této skupiny patří články o umění, zábavě, celebritách, životním stylu, sportu, turistice a historii. Soft news jsou pro čtenáře zajímavé a do jisté míry mohou mít i informativní charakter – např. bezpečnost při cestování po Tunisku. Nicméně dle Patersona soft news nespĺňují faktický přístup typu: Co se stalo? Kdo byl do situace zapleten? Kde a kdy se to stalo? Proč? (Paterson, 2000)

- **Zpravodajské hodnoty**

Dále se budeme věnovat zpravodajským hodnotám. Každou zpravodajskou hodnotu kódujeme zvlášť a to způsobem **je (1)/není (0)** přítomna v analytické jednotce. Do výzkumu jsme zahrnuli téměř všechny známé zpravodajské hodnoty kromě variace a výskytu, tyto dvě hodnoty nejsou pro předmět našeho výzkumu relevantní. Zde netvrdíme, že pro všechny námi kódované zpravodajské hodnoty nalezneme ve výzkumu využití, nicméně je raději zařazujeme do výzkumu pro případné využití v analytické části diplomové práce.

V našem výzkumu budeme kódovat obecné zpravodajské hodnoty vzniklé z konsensu dosavadních výzkumů v oblasti zpravodajských hodnot a mající vypovídající hodnotu pro náš výzkum. Zvolena byla **negativita**, jelikož se v předložené diplomové práci zabýváme mediálním obrazem konfliktů, které mohou mít negativní vyústění. Události byly spojovány s představiteli států nebo jinými osobami, proto byla zařazena i **personalizace, vztah**

k elitním státům a národům a vztah k elitním osobám. V souvislosti s Tuniskem očekáváme i zpravodajskou hodnotu **blízkost**, jelikož tato země je turistickým cílem českých občanů. V denících očekáváme i hodnoty jako **jednoznačnost**, **jednoduchost** nebo **smysluplnost**, tyto hodnoty jsou základem pro pochopení článků ze strany čtenářů. V revolucích velmi často nastávají zvraty a nové okolnosti, proto bude pravděpodobně využívána i zpravodajská hodnota **novost**. **Kontinuita a možnost dalšího vývoje** je znakem dlouhotrvajících událostí, očekáváme je tedy i u revolučních událostí v Tunisku a Sýrii. Některé události mohou být pro čtenáře **překvapivé** nebo **předvídatelné** - to se týká i článků o Tunisku a Sýrii.

Negativita

Události, které mají/mohou mít nepříjemné a negativní důsledky. Negativita je často využívanou zpravodajskou hodnotou u události jako je válka. Tedy tam, kde předpokládáme úmrtí, nemoc nebo například zločin. (Ruß-Mohl, 2005)

Personalizace

Události, ve kterých jsou aktéři konkretizováni a spojováni s určitými činy.

Emoční rovina

Zpravodajská hodnota označuje soucit s danou zemí ze strany redakce konkrétního média.

Vztah k elitním státům a národům

Události spojené s významnými a početnými státy nebo národy.

Stát: je vymezen státní mocí, státním občanstvím a územím.

Národ³⁰: můžeme definovat jako „kolektivní identitu založenou na společném vědomí charakteristické sounáležitosti (vědomí „my“), jež vyplývá ze společných dějin (často i území) a kultury – zejména jazyka, a také vůle po zachování této skupiny ve formě státu.“ (WHO, 2014)

Elitní: za elitní považujeme státy nebo národy, které byly ve vybraných obdobích důležitými hráči na poli mezinárodní politiky nebo v oblasti Blízkého východu. Elitní jsou i státy nebo

³⁰ Definování národu je jedním z největších problémů společenských věd vůbec, existuje mnoho definic, které se mění již od přelomu 18. a 19. století. Stále nemáme jasnou a ustálenou definici.

národy s velkým počtem obyvatel jako Rusko, Spojené státy americké nebo Čína. Za elitní považujeme i Českou republiku, jejíž média analyzujeme.

Vztah k elitním osobám

Články, které se vztahují k významným politickým osobnostem, náboženským představitelům a opinion leaders. (Galtung, Ruge, 1965)

Blížkost

Hodnotu identifikujeme na základě kulturní a sociální blízkosti události s médiem nebo příjemcem média. (Galtung, Ruge, 1965)

Jednoznačnost

Článek, který je konstruován jednoznačným způsobem. Článek tohoto typu nabízí čtenáři jen jeden způsob interpretace a ostatním způsobům se vyhýbá, je psán dominantně. Na základě jednoznačnosti vznikají mediální stereotypy. (Galtung, Ruge, 1965)

Jednoduchost

Události, které můžeme jednoduše vysvětlit. (Galtung, Ruge, 1965) Příjemce mediálních obsahů dokáže tyto události lehce interpretovat.

Smysluplnost

Událost, která je pro čtenáře pochopitelná a má s ní kulturní zkušenost. (Galtung, Ruge, 1965)

Novost

Tuto zpravodajskou hodnotu nalezneme v člancích, které jsou aktuální, nové. (Galtung, Ruge, 1965) Novost je typická pro zprávy, jež informují o aktuální situaci.

Kontinuita

Jsou to události, které již získaly zájem publika, už se o nich psalo.

Možnost dalšího vývoje

Jedná se o události, které mají potenciál pro další vývoj, především jsou ceněné ty, které v budoucnu budou spojovány např. s nějakým dramatem. (Galtung, Ruge, 1965)

Souznění

Článek splňuje očekávání publika. (Galtung, Ruge, 1965)

Překvapení

Událost, která je pro recipienta překvapivá, ale zároveň musí obsahovat i další zpravodajské hodnoty: jednoznačnost a smysluplnost. (Galtung, Ruge, 1965)

Předvídatelnost

Příjemce událost očekává (proslov prezidenta).

- **Autor příspěvku**

U této kategorie je naší intencí zjistit, kdo je autorem příspěvku. Díky těmto datům jsme v analýze schopni popsat, kdo se vyjadřoval k různým tématům a typům zpráv, a jak intenzivně. U této kategorie se v několika případech objevují místo jména autora pouze zkratky např. (jvl). Některé zkratky je možné dohledat, ale nedá se to říci o všech.³¹

- **Témata**

Témata byla vybrána podle výzkumu Mikkel Fugl Eskjæry a částečně upravena, aby vyhovovala specifikům naší diplomové práce jako je prostředí České republiky nebo výzkumné cíle. Každé vybrané téma kódujeme zvlášť a způsobem je (1)/ není (0) obsaženo v analytické jednotce. Analyzujeme, s jakými tématy byly státy Tunisko a Sýrie spojovány, a k jakým tematickým proměnám ve zkoumaných letech případně docházelo ve vybraných médiích. Zároveň nám výskyt témat v českém tisku prozradí více o mediální reprezentaci arabských zemí jednotlivými deníky.

Každý analyzovaný článek má své dominantní téma, které se vyskytuje v rámci analytické jednotky v nejvyšší míře. Hlavní téma analytické jednotky je určováno na základě naší znalosti zkoumaných textů i podobných textů nezahrnutých do analýzy. Tuto znalost uplatníme v rámci interpretativního čtení, které využívá nejenom zmíněnou výzkumníkovu obeznámenost s problematikou, ale i schopnost porozumět částem ve vztahu k celku a naopak. V tomto případě je pro nás celkem jeden článek a jeho částmi jsou odstavce. V každém odstavci je vždy jedno dominantní téma a po dočtení textu jsme schopni říci, jaké téma má

³¹ Výčet autorů je v příloze na str. 109.

v článku nejvyšší podíl na základě jeho částí i celkového vyznění. V této části výzkumu jsou důležité i otázky výzkumníka, které napomáhají k validní interpretaci textu: Jaká slova nás vedou k tvrzení, že se jedná o téma politika? Jaká jsou další témata v tomto odstavci? Z jakého důvodu má téma turismus menší podíl než téma politika? Při určování dominantního tématu vycházíme ze stati *Alternativní metodologie pro analýzu kvalitativních dat*. (Kronicková, 1997)

Ekonomika

Pod téma ekonomika patří všechny články, které referují o ekonomické situaci dané země a jejich obyvatel. Zahrnujeme sem články o chudobě jednotlivých občanů nebo skupin. V rámci tohoto tématu rozlišujeme i podtéma **Bohatství muslimů**. Jedná se o články, ve kterých se píše o bohatství v souvislosti s představiteli Tuniska a Sýrie i jinými obyvateli daných zemí.

Kultura

Do kultury spadají všechny články, jež referují o jazyce, umění či zvycích. Do této kategorie nepatří náboženství, které je pro svoji důležitost kódováno samostatně.

Náboženství

Všechny články, které referují o náboženství, náboženských radikálech nebo sektách. Náboženství je součástí kultury, avšak vzhledem k možnému vlivu náboženství na události v Tunisku a Sýrii kódujeme zvlášť.

Násilí

Do této kategorie zahrnujeme násilí fyzické i psychické. Dále sem patří násilí samotné i pouhá hrozba proti sobě samotnému, jiné osobě, společenství nebo skupině. Za násilí je považováno všechno, co může způsobit zranění, smrt, psychickou újmu nebo strádání.³²

Pravděpodobně se budeme setkávat s případy, kdy většina článku referujících o revoluci obsahuje i kód násilí. I přes to je důležité tyto dva kódy oddělit, jelikož násilí se může objevovat individuálně s absencí revoluce (zkoumáme různá období).

³² Naše definice vychází z definice Světové zdravotnické organizace, WHO.

Politika

Do této kategorie patří všechny články referující o politice a politických představitelích.

Revoluce

Téma revoluce se objevuje v článcích zabývajících se nepokoji, zahraniční intervencí nebo vnitřně-politickými konflikty na území Tuniska či Sýrie.

Sex

Téma sex zahrnuje všechny články, které referují o sexu, sexuálním chování a sexualitě.

Sport

Všechny články, které referují o sportu nebo o sportovních výsledcích

Terorismus

Patří sem plánované násilí nebo vyhrožování násilím. Násilný akt nebo hrozba násilím jsou většinou mířené proti nezúčastněným osobám s cílem vyvolat strach. Terorista chce prostřednictvím strachu dosahovat svých politických, ideologických nebo náboženských cílů. (Ministerstvo vnitra České republiky, 2009)

Turistika

Do tohoto tématu spadají všechny články referující o turistice, počasí a zájezdech.

Ženy

Všechny články, které referují o ženách, jako důležitých aktérkách událostí, ať v pasivní či aktivní roli.

- **Zdroje**

Do této kategorie patří **redakční zdroje, zpravodajské agentury, tuniské zdroje, syrské zdroje a sociální sítě a blogy**. V kódovací tabulce je možno zaznamenat až 4 zdroje z jedné analytické jednotky. Zdroj je oficiálně uveden u každého článku (např. autor nebo agentura), dále za zdroj považujeme i citaci (přímou i nepřímou).

Redakční zdroje (1)

Patří sem reportéři deníků MF Dnes, Lidové noviny, Právo a Hospodářské noviny a odborníci poskytující rozhovor na žádost redakce.

Zpravodajské agentury (2)

Neredakční zdroje, které spadají pod zpravodajské agentury. Patří sem univerzální zpravodajské agentury (Reuters), specializované (Bloomberg), dále agentury světové, mezinárodní, regionální nebo národní. Nespádají sem agentury tuniské a syrské.

Tuniské zdroje (3)

Tuniské zdroje zahrnují místní média, představitele země (vládní, nevládní – opinion leaders, vojenské). Dále jsou za tuniský zdroj považováni i běžní občané, členové opozice. Pod toto téma spadají očitá svědectví z Tuniska.

Syrské zdroje (4)

Syrské zdroje zahrnují místní média, představitele země (vládní, nevládní – opinion leaders, vojenské authority). Dále jsou za syrský zdroj považováni i běžní občané a členové opozice. Pod toto téma spadají očitá svědectví ze Sýrie.

Sociální sítě a blogy (5)

Zdrojem je jakákoliv sociální síť nebo blog. **Blog** identifikujeme jako webovou aplikaci, na kterou jsou přidávány příspěvky, které návštěvníci webových stránek mohou vidět. **Sociální síť** je prostor internetu, kde mohou registrovaní členové komunikovat s ostatními uživateli prostřednictvím svého profilu. Na sociálních sítích se sdílí fotografie, videa, názory a je zde možné informovat o nadcházejících událostech, které se již mohou konat mimo internet.

3 Analytická část

V této části diplomové práce se zaměříme na analýzu dat získaných při kódování vybraných článků o Tunisku a Sýrii. V obou zemích analyzujeme tři období. Pro přehlednost byla vytvořena tabulka č.1. V tabulce jsou znázorněna a pojmenována vybraná období. Názvy období uvedené v tabulce budeme dále používat v textu.

Tabulka 2 Přehled analyzovaných období

	1. období/předrevoluční	2. období/revoluční – arabské jaro	3. období/porevoluční v Tunisku, konfliktní v Sýrii
Tunisko	20. 12. 2008 – 20. 01. 2009	20. 12. 2010 - 20. 01. 2011	20. 12. 2012 - 20. 01. 2013
Sýrie	16. 3. - 16. 4. 2009	16. 3. - 16. 4. 2011	16. 3. - 16. 4. 2013

Analýza dat by měla přinést informace o promítnutí arabského jara do mediálního obrazu arabských zemí. Tuto problematiku zkoumáme skrze prostý výskyt článků, zpravodajské hodnoty, témata, žánr příspěvků, soft news a hard news. Také se budeme zabývat otázkou, kdo jsou autoři analyzovaných příspěvků a jaké zdroje sledovaná média využívala při referování o Tunisku a Sýrii. V analýze budeme sledovat proměny analyzovaných ukazatelů a provádět průběžnou komparaci mediálního obrazu Tuniska a Sýrie napříč všemi obdobími.

3.1 Témata

Předmětem této kapitoly je analýza vybraných témat ve zvolených obdobích a to: *revoluce, sport, ženy, terorismus, náboženství, kultura, násilí, sex, turistika, politika a ekonomika*.³³ Data z této části výzkumu by nám měla přiblížit, s jakými tématy se příjemci analyzovaných médií mohou setkávat v článcích o Tunisku a Sýrii. V každé analytické jednotce může být obsaženo více témat a jen jedno téma je vždy dominantní. Pro lepší pochopení této problematiky se způsob analýzy pokusíme vysvětlit na konkrétním případu: v článku *Tunisko vyhlásilo zákaz nočního vycházení*³⁴ byly zaznamenány následující témata: revoluce, turistika, politika, násilí a dominantním tématem, které v celé analytické jednotce převládalo, byla revoluce. Identifikací dominantních témat ve vybraných článcích tematická analýza nekončí. Její součástí je i řazení článků do rubrik deníků MF Dnes, Lidové noviny, Hospodářské noviny a Právo. Zajímá nás, v jakých rubrikách se mohli čtenáři analyzovaných

³³ Témata jsou definována na str. 43 a 44 v operacionalizaci.

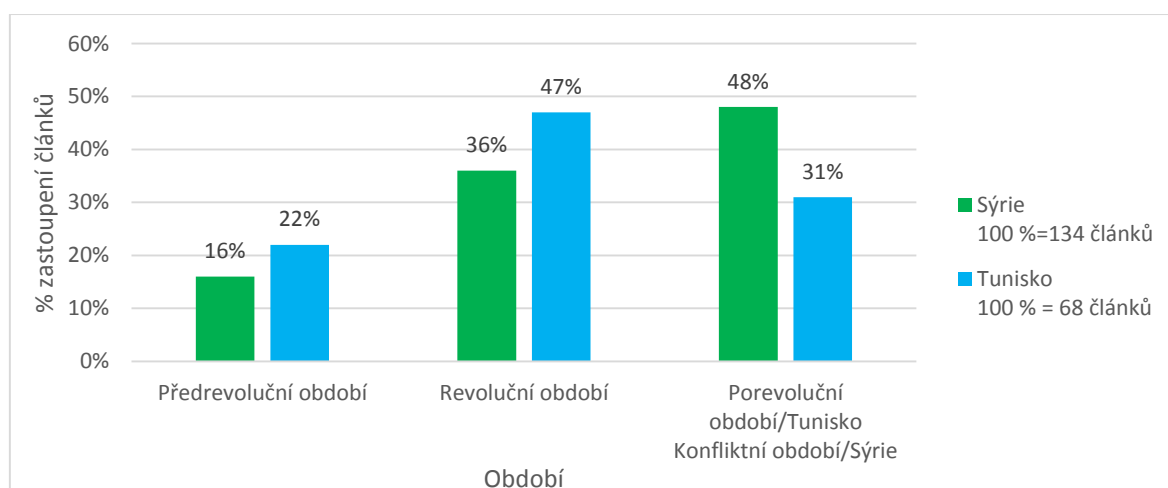
³⁴ Tunisko vyhlásilo zákaz nočního vycházení. *Lidové noviny*. Praha: Lidové noviny, 13.1.2011, r.24 , č.10 , str.10. Dostupné také z Anopress.cz .

deníků setkat s články o Tunisku a Sýrii, a jaká byla témata článků ve vybraných rubrikách. V analýze se zaměříme i na prostý výskyt analyzovaných článků, jelikož nás zajímá v jaké intenzitě se informace o Tunisku a Sýrii dostávají ke čtenářům vybraných deníků. Analyzujeme, jak se sledovaná data proměňují v kontextu arabského jara a jaký je rozdíl mezi daty získanými z analytických jednotek referujících o Tunisku oproti těm, které referují o Sýrii.

3.1.1 Tematické rámcování

O Tunisku vycházelo nejvíce článků v revolučním období. Z celkových 68 článků náleží 32 článků právě do období arabského jara, což je navýšení o 17 článků oproti předrevolučnímu období, kde bylo článků pouze 15 a je to i o 11 článků více než v porevolučním období, kde vyšlo 21 článků. Z ukazatelů se dá vyčíst zvýšení zájmu o události v Tunisku ze strany Lidových novin, MF Dnes, Hospodářských novin i Práva především v průběhu arabského jara. Následně je zaznamenán pokles zájmu ze strany vybraných médií v porevolučním období. Vývoj mediálního pokrytí Sýrie se od toho tuniského odlišoval. Největší množství článků bylo identifikováno v konfliktním období, jedná se o 65 článků z celkového počtu 134 analyzovaných jednotek. Vybraná média se o Sýrii nezajímala pouze v konfliktním období, ale i v období arabského jara, kdy o této zemi vyšlo 48 článků. Nejméně článků vyšlo v předrevolučním období, bylo jich celkem 21. Odlišnosti ve vývoji mediálního pokrytí těchto dvou zemí lze připsat událostem v Sýrii. V této oblasti revoluční nepokoje nedospěly do svého konce ale přešly do občanské války. Oproti tomu Tunisko zažívalo největší pozornost médií právě v období arabského jara. V porevolučním období řešila země spíše politickou situaci, která dle sebraných dat byla pro média méně atraktivní než porevoluční situace v Sýrii.

Graf 1 Frekvence pokrytí článků o Tunisku a Sýrii v českém tisku ve všech zkoumaných obdobích



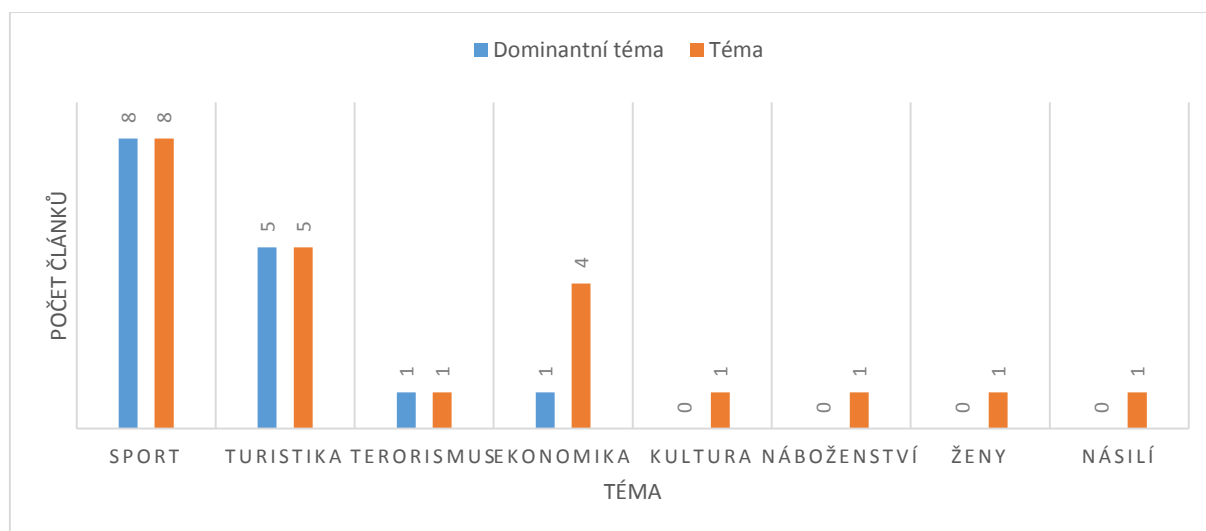
V předrevolučním období bylo analyzováno celkem 15 článků o Tunisku, v 8 člancích bylo identifikováno dominantní téma sport a v 5 člancích se objevovalo téma turistiky. V malém množství se vyskytovalo i téma ekonomiky prostřednictvím podtématu bohatství muslimů a muslimských zemí, dále pak násilí, kultura, náboženství, terorismus a ženy. Články s tématem turistika ve 3 z 5 případů obsahují i podtéma bohatství muslimů a muslimských zemí. Nicméně o Tunisku referují jen velmi okrajově. Články se spíše zaměřují na ceny zájezdů, luxus místních hotelů nebo palivové poplatky. Čtenáři vybraných médií se nedozví žádné informace o Tunisku popřípadě jeho obyvatelích a jejich způsobu života:

„I v letošním roce budou nejpobulárnějšími dovolenkovými destinacemi Čechů Chorvatsko, Slovensko, Itálie, Řecko, Rakousko, Egypt, Tunisko, Španělsko, Francie, Bulharsko a Turecko.“³⁵

„Potíže by tak mohly čekat zejména prodejce zaměřující se na zákazníky, jež primárně zajímá nízká cena. Sunny Days, která nabízí hlavně dostupnou exotiku v Tunisku či v Egyptě, plánuje mírně zlevnit. "Budeme rádi, když bude letošek alespoň stejný jako rok loňský," říká šéf Sunny Days Rida ben Ahmed.“³⁶

Graf 2 Tunisko: výskyt témat v období od 20.12.2008 do 20.01.2009 v rámci všech analyzovaných deníků (jeden článek může obsahovat více témat)

100% článků = 15



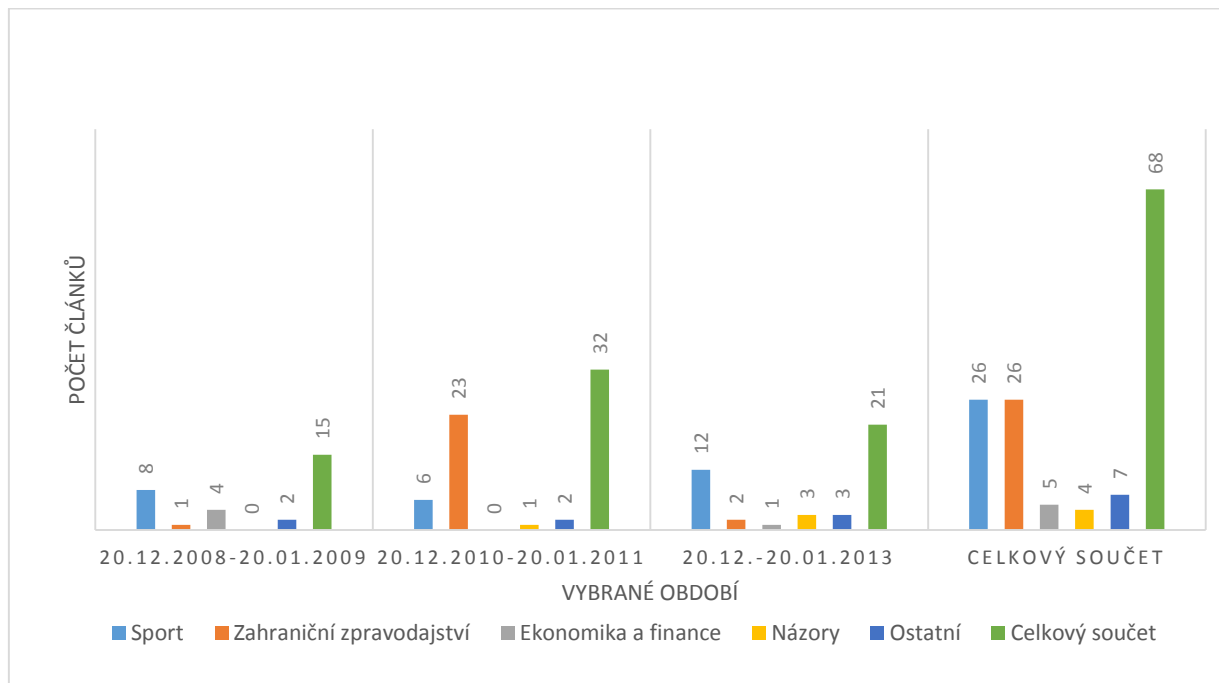
Analýza rubrik celkem přesně kopíruje zmíněné výsledky. Jak je znázorněné v grafu č. 2, jsou s Tuniskem spojovány sportovní rubriky a to napříč všemi sledovanými obdobími. Tyto

³⁵ Češi přišli na chuť zájezdům First minute. *Právo*. Praha: Právo, 05.01.2009, r. 19. č. 3, str. 5. Dostupné také z Anopress.cz.

³⁶ Cestovky chtějí držet ceny, sázejí na luxus. *Mladá fronta Dnes*. Praha: Mladá fronta Dnes, 3.1.2009, r.20, č.2 str.2. Dostupné také z Anopress.cz.

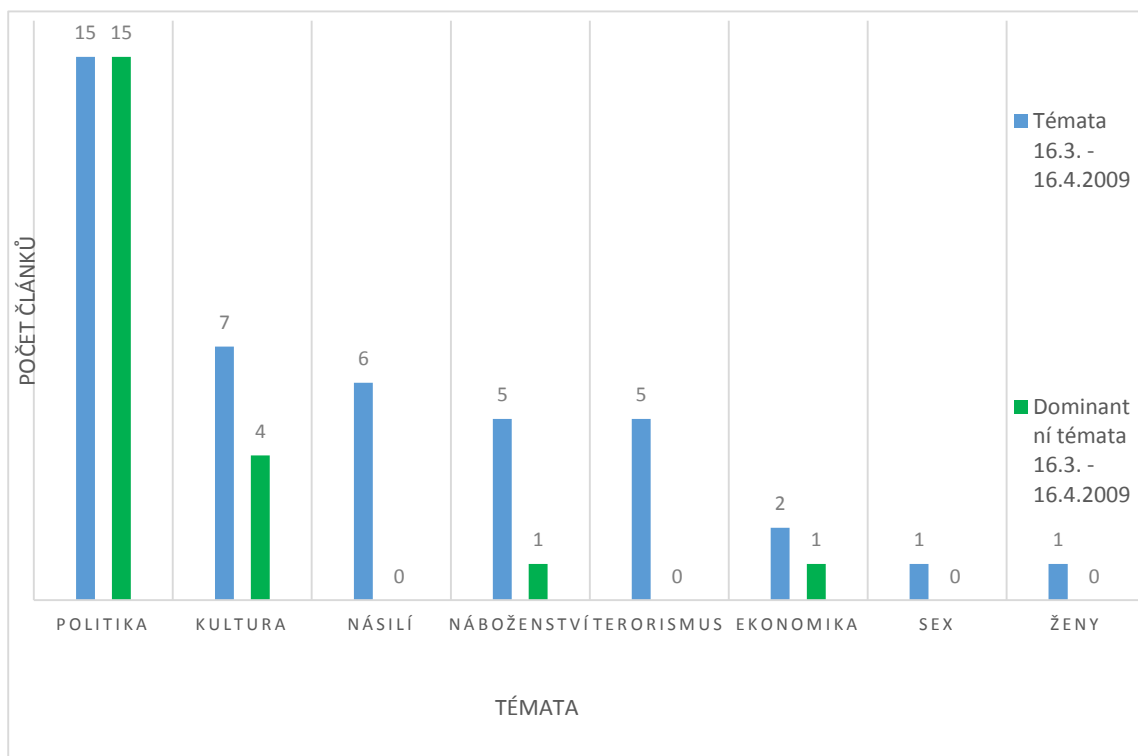
rubriky jsou 3. nejfrekventovanější i v revolučním období a články se zde vyskytují více než v názorových nebo ekonomických rubrikách analyzovaných deníků.

Graf 3 Umístění článků o Tunisku ve skupinách dle tematického či žánrového charakteru rubrik.



V člancích o Sýrii se v předrevolučním období objevovala následující témata: politika, kultura, násilí, náboženství, terorismus, ekonomika, sex a ženy. Z 21 analyzovaných článků v denících Právo, Lidové noviny, Hospodářské noviny a MF Dnes obsahovalo celých 15 dominantní téma politika. Pokud se psalo o Sýrii v souvislosti s politikou, tak byla často

Graf 4 Sýrie: výskyt témat v předrevolučním období v rámci všech analyzovaných deníků



přítomna i témata násilí a terorismus. Články s tématem politika obsahovaly v 11 případech i zpravodajskou hodnotu negativitu. Sýrie byla v článcích často uváděna v souvislosti s Izraelem, který je již tradičně vnímán jako přítel západních zemí Evropy a USA. Z toho můžeme usuzovat, že média Sýrii a její obyvatele staví do role „těch Druhých“ :

„Třaskavé téma je i Izrael. Sýrie je s ním ve válce od 60. let, co okupuje její Golanské výšiny. Syrští novináři překvapeně zírali, když dostali otázku, zda uvádějí i zprávy z druhé strany válečné linie.“³⁷

„De Soto také v Praze varoval před upřednostňováním mírových vyjednávání Izraele se Sýrií před řešením palestinské otázky. "Nemyslím si, že separátní mír se Sýrií je možný, a jeho preferování ze strany USA není prozíravé.“³⁸

„Nový izraelský ministr zahraničí Avigdor Lieberman vyloučil jakékoliv stažení Izraele z Golanských výšin, strategicky důležité oblasti na jihozápadě Sýrie, jejíž část Izrael okupuje od roku 1967.“³⁹

Další články obsahující téma politiky referují o mezinárodní politice USA směrem k Blízkému východu, kde Sýrie figuruje spíše okrajově. Americký prezident Barack Obama se v článcích objevuje v roli představitele elitního státu, který chce nastolit mír mezi západem a Blízkým východem. Důvodem je především politika jeho předchůdce G. W. Bushe, který se po 11.9.2001 zasadil o tvrdou zahraniční politiku směrem k zemím, kde bylo evidentní propojení na teroristické buňky. Ačkoliv je ve valné většině těchto článků obsažena negativita, není mířena přímo proti Sýrii, tak jak tomu bylo v článcích o Izraeli:

„Poslední zastávkou svého evropského turné sleduje nový americký prezident důležitý cíl: obnovit důvěru ve vztazích se zemí, která je regionální mocností, má po Spojených státech druhou největší armádu v NATO a přímo sousedí s Irákem, Íránem, Sýrií i citlivou oblastí Kavkazu.“⁴⁰

„Obama otevírá nový obzor, to je fakt, který nemá smysl bagatelizovat. Do toho obzoru, do horizontu jednání chce zapojit i státy z bushovské "osy zla", konkrétně Írán a Sýrii. A nachází vstřícnost. Kandidát na íránského prezidenta Músávi prohlásil, že bude-li zvolen, přistoupí na Obamou nabízené jednání o smíru.“⁴¹

„Návštěva Turecka má být součástí předehty, kterou chce nová americká administrativa zahájit sérii jednání s Íránem a Sýrií, zeměmi, které vláda předchozího prezidenta George W. Bushe

³⁷ Všichni jste koupení, nejvíc Češi. *MF Dnes*, 16.03.2009, r.20 , č.63 , str.8 . Dostupné také z databáze Anopress.cz.

³⁸ Vraťte Hamás do hry. *Lidové noviny*, 17.3.2009, r.22, č. 64, str. 9. Dostupné také z databáze Anopress.

³⁹ Spojené státy trvají na vzniku palestinského státu. *Právo*. Praha: Právo, 3.4.2009, r.19 , č.10 , str.12. Dostupné také z Anopress.cz.

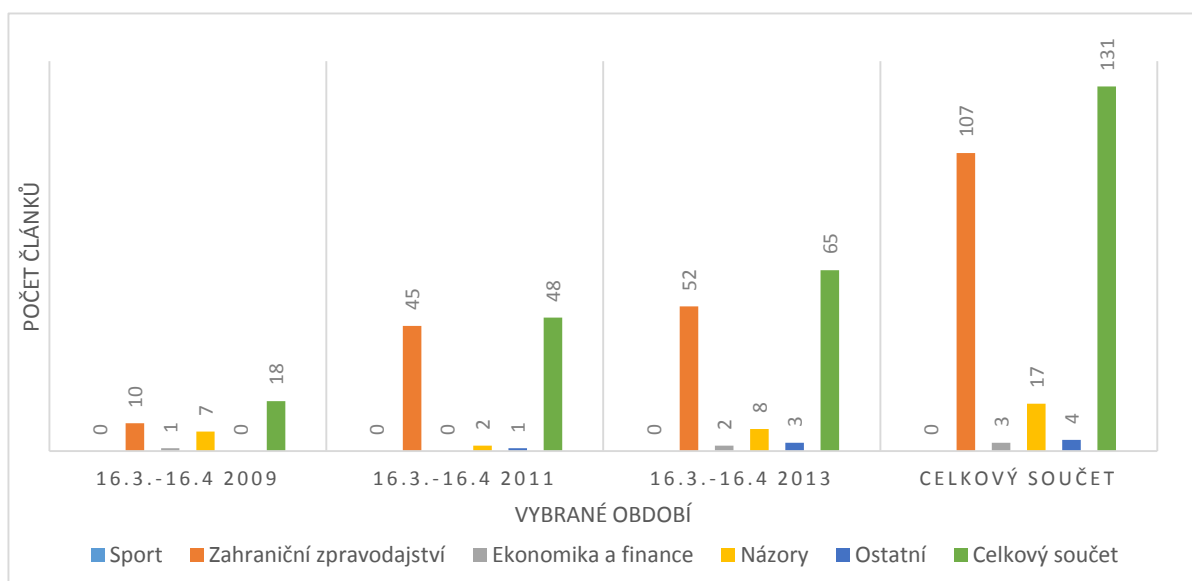
⁴⁰ Obamova ofenziva v Turecku. *Hospodářské noviny*, 7.4.2009, str.7. Dostupné také z Anopress.cz.

⁴¹ Obamova "špinavá válka". *Lidové noviny*, 8.4.2009, r.23 č.83 č.12. Dostupné také z Anopress.cz.

naopak izolovala od zbytku světa coby "sponzory terorismu". A přesně v tom duchu se nesl i projev, který včera Obama přednesl v tureckém parlamentu."⁴²

Oproti Tunisku je Sýrie již v předrevolučním období spojována s tématy, která se objevovala v zahraničních rubrikách, v menším množství se pak psalo o Sýrii i v názorových rubrikách. Zařazení článků do skupin dle tematického či žánrového charakteru rubrik je pro lepší přehlednost znázorněn v následujícím grafu:

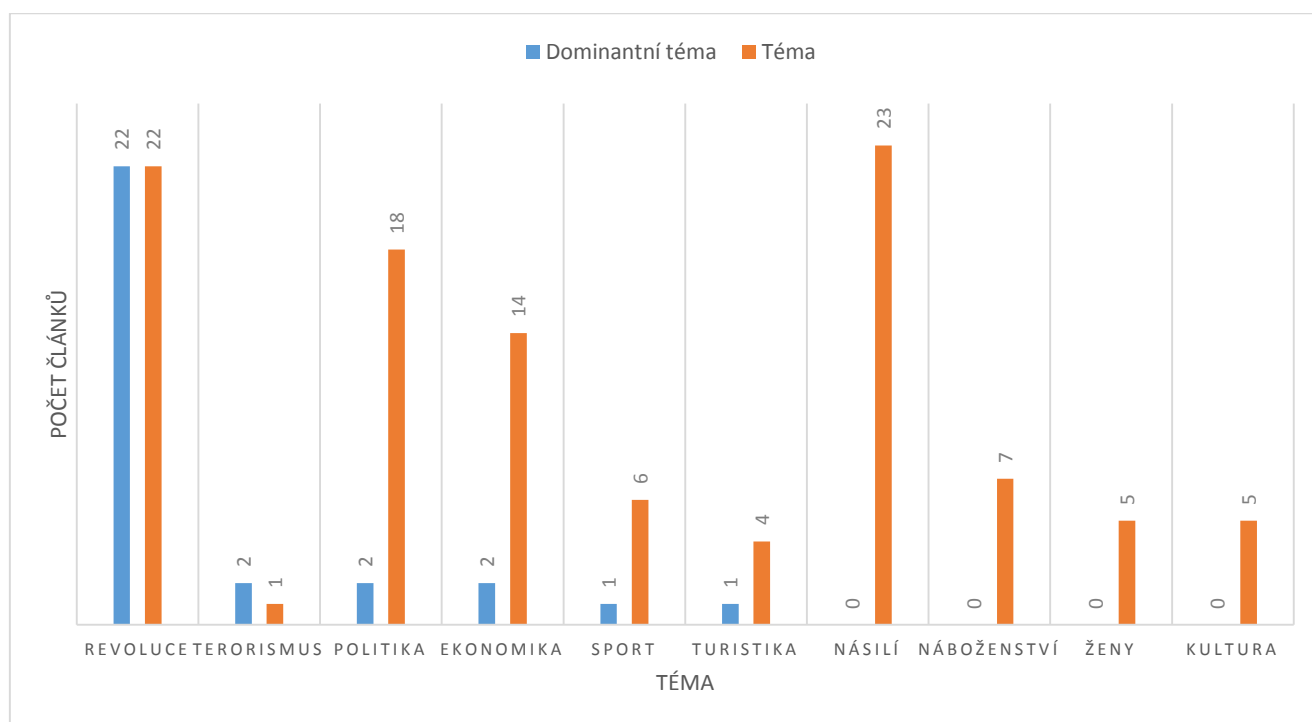
Graf 5 Umístění článků o Sýrii ve skupinách dle tematického či žánrového charakteru rubrik.



V předrevolučním období bylo v článcích o Tunisku zaznamenáno jiné složení témat než v revolučním období, kdy v Tunisku probíhaly nepokoje. Právě revoluční situaci v Tunisku odpovídala i skladba témat, která byla oproti předrevolučnímu období rozmanitější. Ve vybraných článcích se objevovala tato témata: násilí, revoluce, politika, ekonomika, náboženství, sport, ženy, kultura, turistika a terorismus. Analyzováno bylo celkem 32 článků, z toho v celých 23 článcích bylo zaznamenáno téma násilí a ve 22 článcích jsme identifikovali téma revoluce. V článcích byl vysoký výskyt i dalších témat např. politika a ekonomika. Pro lepší přehlednost jsou všechna data vypovídající o tématech zaznamenána v následujícím grafu č. 6.

⁴² "Nejsme ve válce s islámem". Lidové noviny, r.22 č. 82 str. 7. Dostupné také z databáze Anopress.

Graf 6 Tunisko: výskyt témat v revolučním období v rámci všech analyzovaných deníků



Dominantním tématem v revolučním období byla jednoznačně revoluce. Téma revoluce se v článcích o Tunisku vyskytovalo ve většině případů společně s tématy násilí, politika nebo ekonomika. Prolnutí těchto témat je patrné v následujícím úryvku: „*Před ministerstvem vnitra asi osm tisíc demonstrantů i přesto žádalo okamžitou prezidentovu demisi. Někteří pronikli až na střechu budovy. "Děkujeme, bin Alí, ale už to stačí" a "Lháři", provolávali. Demonstrace pokračovaly včera i během dne, včetně provinčních měst, která se stala v uplynulých týdnech ohnisky protestů proti vysoké nezaměstnanosti, korupci a drahotě. V minulých dnech pořádkové síly proti demonstrantům ostře zasáhly. Jen ve čtvrtek zahynulo 13 lidí a v předchozích dnech přišlo při krvavých srážkách o život celkem 66 lidí.*"⁴³ Data z revolučního období byly porovnány s výsledky dánského výzkumu Mikkel Fugl Eskjæry, jenž analyzoval témata v dánském tisku také od 20.12.2010 do 20.01.2011. Eskjæra zde v případě Tuniska upozorňuje na dvě nejčastější témata, jsou jimi revoluce (34 článků z 88) a demokracie (33 článků z 88). (Eskjæra, 2012) Ve vybraných českých médiích nebylo téma demokracie⁴⁴ natolik zastoupené jako v dánském tisku. Pokud se český tisk v analyzovaných článcích zmiňoval o politice, tak to bylo v souvislosti s útekem tuniského prezidenta nebo politickými změnami v zemi, ale články primárně nereferovaly o demokracii jako takové. Ve většině případů byly předmětem článku spíše nepokoje (informace o počtu

⁴³ V Tunisku vyhlášen výjimečný stav, prezident uprchl ze země. *Právo*. Praha: Právo, 15.1. 2011, r.19 , č.12 , str.9 . Dostupné také z databáze Anopress.cz.

⁴⁴ Demokracie spadala při kódování do tématu politika.

mrtvých/zraněných, neklid) v souvislosti s ekonomickou situací (chudí občané vs. bohatí političtí činitelé, osudy lidí): „*Zoufalý čin spustil lavinu pouličních protestů, protože s Muhamedem Buazizím se ztotožnily tisíce jeho vrstevníků, kteří prožívají podobný osud. Více než 70 procent nezaměstnaných v Tunisku má mezi 15 až 29 lety a pro mnohé z nich je frustrující, že nemohou najít práci, ačkoli absolvovali střední školu nebo dokonce univerzitu...*“⁴⁵ nebo „*V reakci na pokračující protesty proti korupci, nezaměstnanosti a inflaci byl včera večer v Tunisku vyhlášen výjimečný stav. Prezident Zín Abidín bin Alí (74) opustil kvůli pokračujícím nepokojům zemi, jeho rodina byla podle prvních zpráv zadržena.*“⁴⁶ Články o Tunisku se oproti předchozímu období liší především v tom, že je v nich zobrazována aktuální situace v této muslimské zemi. Dále je zde Tunisko hlavním aktérem a není již zmiňováno pouze okrajově. Nejfrekventovanější rubrikou v průběhu zmíněného arabského jara jsou Zprávy ze zahraničí, kde mohou čtenáři najít všechny články referující o situaci v Tunisku.

V analyzovaných člancích o Sýrii se v revolučním období objevovala stejná témata jako ve zkoumaných analytických jednotkách v roce 2009 a to politika, kultura, násilí, náboženství, terorismus, ekonomika, sex, ženy. Nicméně intenzita výskytu těchto témat se změnila a vzhledem k politické situaci v zemi přibývalo nové téma – revoluce. Z pohledu rubrik byly nejfrekventovanějšími rubrikami v tomto období zahraniční rubriky, kde vyšlo 45 článků. V nepatrném množství se články o Sýrii vyskytovaly i v rubrikách jiného typu: ekonomické, názorové a ostatní. Revoluce byla nejčastěji se vyskytujícím tématem v tomto období. Téma revoluce se objevilo ve 43 analyzovaných člancích ze 48 a ve 42 případech to bylo i téma dominantní. Oproti předchozímu zkoumanému období zde postrádáme více článků s tématem kultura, avšak násilí a politika se stále drží na předních příčkách. Jak již bylo uvedeno, předloženou diplomovou práci částečně porovnáváme i s výzkumem dánského autora Mikkel Fugl Eskjæry. Autor také zkoumal výskyt témat v člancích o Sýrii a to v období od 16.3. do 16.4.2011. Z Eskjærových výsledků vyplývá, že dánská tištěná média se v souvislosti se Sýrií věnovala nejvíce tématu revoluce a to v 82 člancích ze 136. (Eskjæra, 2012) Ve vybraných českých médiích bylo pokrytí tématu revoluce vyšší, ovšem oba výzkumy identifikovaly revoluci jako nejčastěji zastoupené téma v revolučním období.

⁴⁵ Armáda v ulicích má zklidnit nepokoje. *Hospodářské noviny*. Praha: Hospodářské noviny, 13.01.2011, str.6. Dostupné také z databáze Anopress.cz.

⁴⁶ V Tunisku vyhlášen výjimečný stav, prezident uprchl ze země. *Právo*. Praha: Právo, 15.1. 2011, r.19, č.12, str.9. Dostupné také z databáze Anopress.cz.

V dánském výzkumu se dále objevovala další dvě zastoupená témata a to sektářství a demokracie. Téma sektářství se objevilo v 16 článcích a téma demokracie ve 29 článcích. V českém prostředí bylo namísto tématu demokracie kódováno téma politika (obsahuje v sobě i téma demokracie). Téma politika bylo zachyceno ve 37 článcích, ale ve výsledku bylo započítáno jako dominantní téma pouze ve 4 článcích. To je způsobeno hlavně převahou tématu revoluce. Tento fakt je patrný v následujících dvou úryvcích: „*Syrská vláda premiéra Muhammada Nádžího Utriho včera odstoupila a prezident Bašár Asad její rezignaci přijal. Demisi kabinetu zatím vyvrcholila vlna protestních demonstrací v řadě syrských měst z uplynulých dvou týdnů, během nichž bylo při brutálních zásazích bezpečnostních složek zabito údajně na 120 lidí. Protesty ovšem nebyly zaměřeny ani tak proti vládě jako spíše proti Asadovi a jeho vládní straně Baas.*“⁴⁷ nebo „*Desetitisíce lidí se už v úterý shromáždily na ulicích několika syrských měst, aby demonstrovaly svou podporu prezidentovi Bašáru Asadovi. Těžko říct, do jaké míry šlo o hromadně organizovanou akci, její načasování každopádně nahrálo do karet Asadovi. Prezident včera přednesl projev, kterým všechny zaskočil. Čekalo se totiž, že minimálně zruší výjimečný stav, který v zemi platí už 48 let a mimo jiné umožňuje úřadům věznit lidi bez toho, že by byli z něčeho obviněni. Nic takového ale neudělal. Asad naopak přešel do útoku.*“⁴⁸ Sektářství v našem výzkumu tematicky zapadá do tématu náboženství. V revolučním období se dominantní téma náboženství v námi analyzovaných článcích nevyskytovalo. Důvodem je stejně jako u tématu politika zaměření článků více na téma revoluce než na cokoli jiného: „*Syrské bezpečnostní síly se rozmístily v noci na včerejšek v oblastech obývaných většinou sunnity. Informovala o tom agentura Reuters s odvoláním na místní obyvatele. Operace následuje poté, co v sobotu bezpečnostní jednotky rozehaly ostrou střelbou a slzným plynem demonstranty požadující demokratické změny ve městě Dará, kde se konal hromadný pohřeb po pátečních násilnostech.*“⁴⁹ Z komparace výsledků obou výzkumů je zřejmé, že česká média v době revoluční krize v Sýrii, předkládala čtenářům zprávy zaměřující se výhradně na aktuální revoluční situaci. Oproti dánskému tisku vybraná česká média méně referovala o zprávách výhradně zaměřených na téma náboženství nebo politiky. Je pak otázkou, nakolik mohou čtenáři vybraných médií vnímat hlouběji

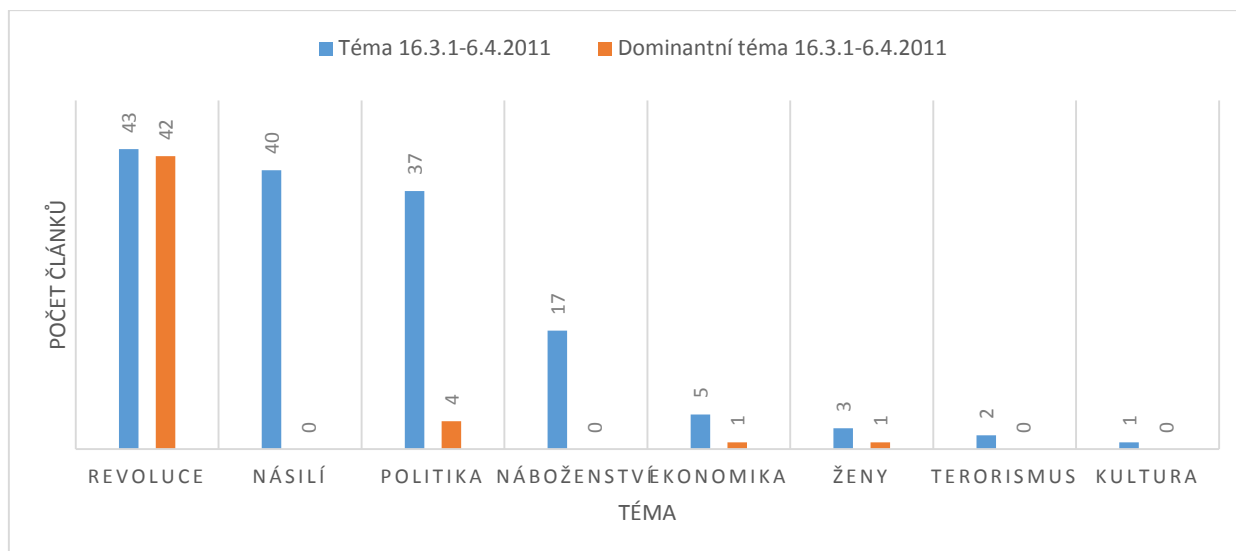
⁴⁷ Sýrie: Asad obětoval vládu. *Právo*. Praha: Právo, 30.03.2011, r.19, č.75, str.8. Dostupné také z databáze Anopress.cz.

⁴⁸ Prezident: Sýrie je obětí spiknutí. *Právo*. Praha: Právo, 31.03.2011, r.24, č.76, str.6. Dostupné také z databáze Anopress.cz.

⁴⁹ Asadovi vojáci obsadili sunnitské oblasti. *MF Dnes*, 11.4.2011, r.22, č.85, str.8. Dostupné také z databáze Anopress.cz.

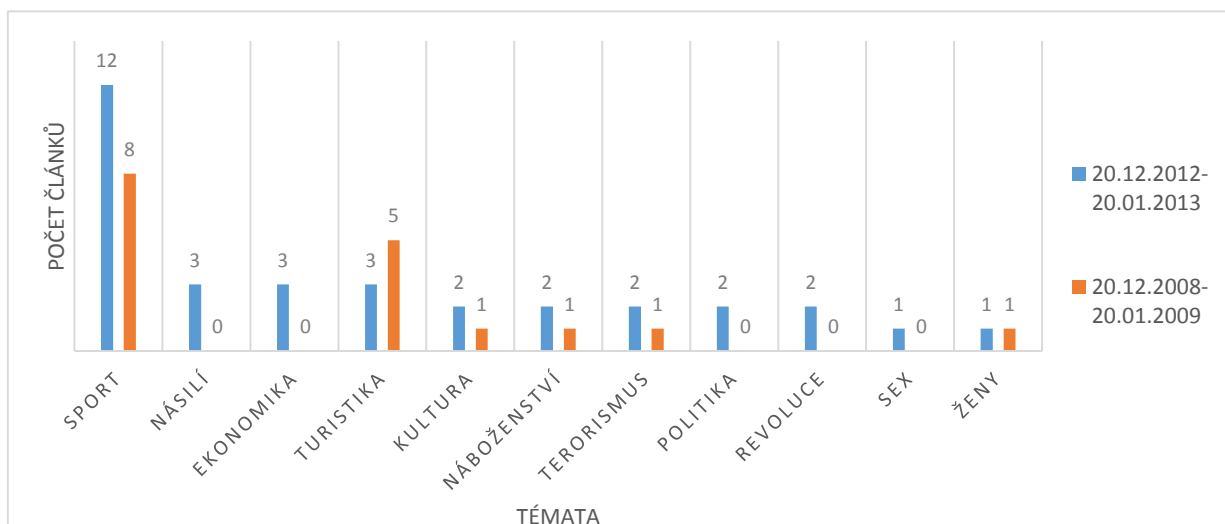
politický a náboženský kontext situace v Sýrii, pokud tuto problematiku média zmiňují pouze okrajově.

Graf 7 Sýrie: výskyt témat v revolučním období v rámci všech analyzovaných deníků



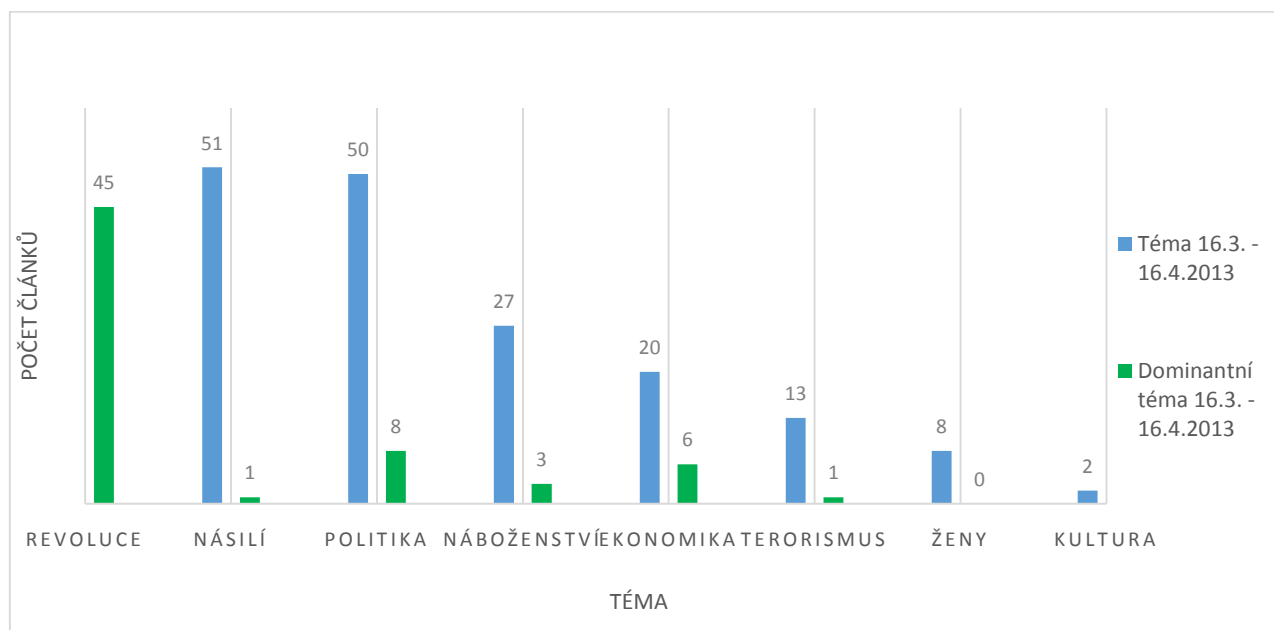
V článcích o Tunisku jež vyšly v porevolučním období zaznamenáváme opět převahu výskytu tématu sport, které bylo dominantní i v předrevolučním období. Téma sport se celkově vyskytuje ve 12 článcích z 21 analyzovaných, z toho v 11 analytických jednotkách je tématem dominantním. Mezi výskytem témat v těchto dvou obdobích jsou jen nepatrné rozdíly. V porevolučním období byla kromě sportu identifikována i jiná témata, která se v analyzovaných článcích o Tunisku v předrevolučním období nevyskytovala a to např.: násilí, ekonomika, revoluce nebo sex, nicméně v nízké míře. Vybraná média v porevolučním období ztratila zájem o situaci v Tunisku a již se této muslimské zemi nevěnovala tak, jak tomu bylo v revolučním období.

Graf 8 Tunisko: porovnání výskytu témat v předrevolučním a porevolučním období



V článcích o Sýrii se v konfliktním období vyskytují následující témata: revoluce, násilí, politika, náboženství, ekonomika, terorismus, ženy a kultura. Mezi nejčtenější dominantní téma patří revoluce. Celkově bylo v tomto období analyzováno 65 článků, z toho celých 51 článků obsahovalo téma revoluce a ve 45 článcích to bylo dokonce téma dominantní. Přehled témat je znázorněn v grafu č. 9.

Graf 9 Sýrie: výskyt témat v konfliktním období v rámci všech analyzovaných deníků



Skladba témat je obdobná jako v průběhu arabského jara, avšak jsou zde patrné některé rozdíly. V období prvních nepokojů, které jsme zkoumali v revolučním období bylo nejčtenějším dominantním tématem revoluce a to ve 42 článcích ze 48, ostatní dominantní témata se objevovala v opravdu malém množství (politika 4x, ženy 1x, ekonomika 1x). V konfliktním období se také převážně vyskytuje dominantní téma revoluce, avšak některé další články jsou primárně zaměřené i na jiná témata, např. na politiku nebo ekonomiku.

3.1.2 Shrnutí

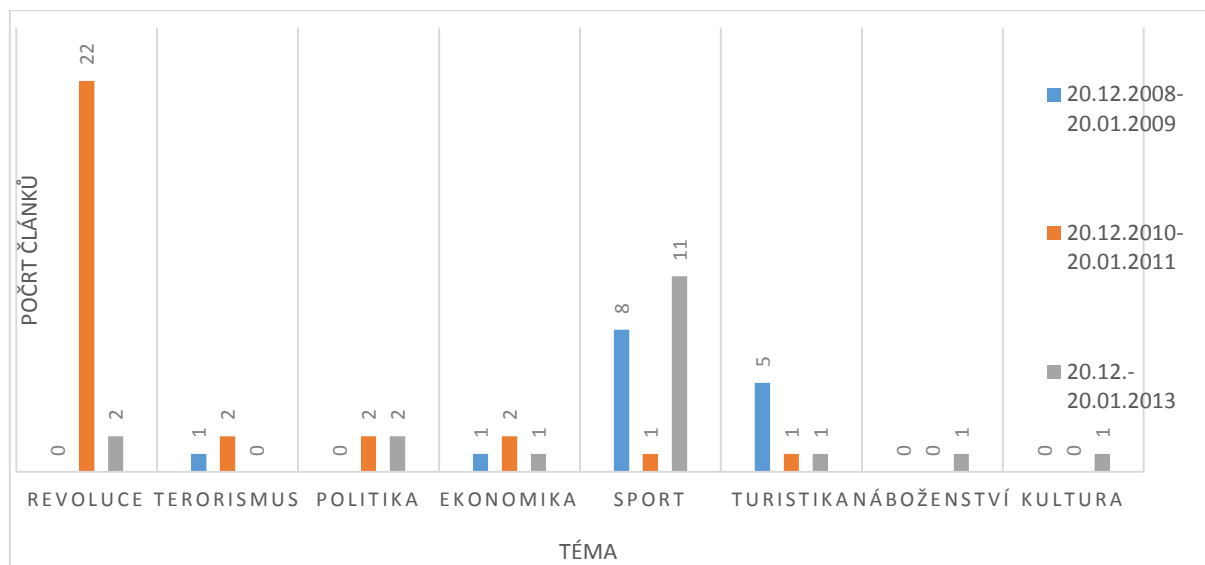
Ve vedlejší výzkumné otázce č. 1⁵⁰ nás zajímá, přes jaké dominantní tematické okruhy vybrané deníky komunikovaly v souvislosti s články o Tunisku a Sýrii. V hypotéze č. 2⁵¹ jsme v revolučním období očekávali nejčtenější výskyt tématu revoluce a to v článcích o Tunisku. Tato hypotéza je v souladu s analyzovanými daty. Dominantní téma revoluce se v tomto období vyskytlo celkem 22x a v podobné intenzitě se v dalších analyzovaných

⁵⁰ VV 1: Přes jaké dominantní tematické okruhy vybrané deníky komunikovaly v souvislosti s články o Tunisku a Sýrii v daných obdobích?

⁵¹ H2: Nejčtenějším dominantním tématem v období od 20.12.2010 do 20.01.2011 bude u Tuniska revoluce.

obdobích již neobjevovalo. Za nejvíce odlišné období v kontextu témat považujeme revoluční období, kde dominovalo právě téma revoluce. V dalších dvou analyzovaných obdobích se vyskytovalo stejné dominantní téma a to sport. Z výsledných dat usuzujeme nezájem českých médií o porevoluční situaci v Tunisku a navrácení se k referování o sportu a sportovních výsledcích.

Graf 10 Tunisko: proměna analyzovaných dominantních témat ve všech sledovaných obdobích (zahrnuje všechny analyzovaná média)



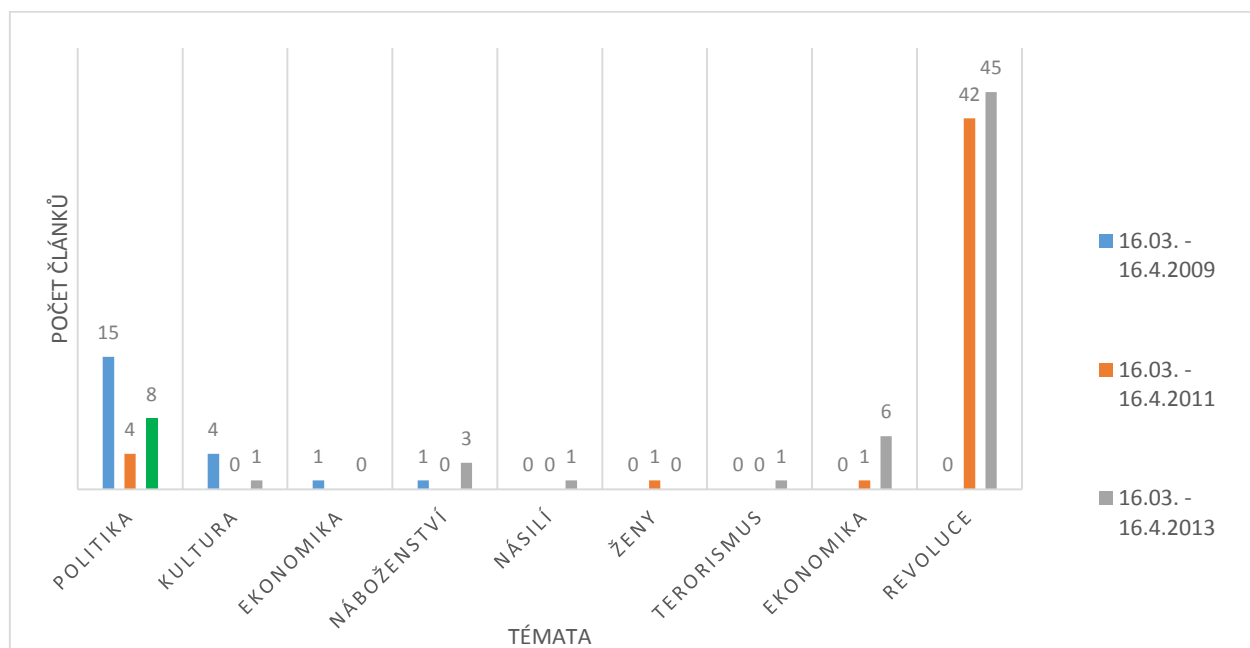
V hypotéze č. 1⁵² se domníváme, že nejčtetnějším dominantním tématem v revolučním období bude u Sýrie revoluce. Tato hypotéza je v souladu s analyzovanými daty. Zmíněné období není jediné, ve kterém se vyskytuje dominantní téma revoluce ve vysoké míře. Stejně tak tomu je i v konfliktním období. Můžeme tedy potvrdit i hypotézu č. 3⁵³. Proměna všech dominantních témat je znázorněna v následujícím grafu č. 11. Tematický vývoj v článcích o Sýrii se odlišuje od proměny témat v článcích o Tunisku. Před arabským jarem se Tunisko objevovalo v denících především ve spojitosti se sportem, ekonomikou a turistikou. Oproti tomu v článcích o Sýrii figurovala především témata jako politika, kultura, násilí, náboženství a terorismus. Revoluční nepokoje změnily skladbu témat u obou zemí. V souvislosti s Tuniskem se psalo především o revoluci, politice, násilí, ekonomice a náboženství. Sýrie byla v tomto období co se skladby témat týče Tunisku nejbližší. Zájem médií o události v Sýrii se nesnížil ani v analyzovaném období v roce 2013, což bylo dáno především válečnou situací v zemi. V porevolučním období v Tunisku nepokoje

⁵² H1: Nejčtetnějším dominantním tématem v období od 16.03. do 16.04.2011 bude u Sýrie revoluce.

⁵³ H3: Nejčtetnějším dominantním tématem v období od 16.03. do 16.04. 2013 bude u Sýrie revoluce.

nepokračovaly, nicméně se v zemi stále řešilo politické uspořádání a porevoluční vývoj. Avšak tyto události zájem českých tištěných médií neměly.

Graf 11 Sýrie: proměna analyzovaných dominantních témat ve všech sledovaných obdobích



V druhé vedlejší výzkumné otázce⁵⁴ se ptáme, jestli se mediální pokrytí Tuniska a Sýrie proměňovalo. Zároveň na základě H4⁵⁵ předpokládáme u analyzovaných článků referujících o Tunisku nejfrekventovanější výskyt v období od 20.12.2010 do 20.01.2011. Data v grafu č.1 jsou v souladu s touto hypotézou. O Tunisku se opravdu nejvíce psalo v době revolučních nepokojů. Naopak pokles ve výskytu článků o Tunisku je viditelný v období od 20.12.2012 do 20.01.2013 . Zájem médií o Tunisko vygradoval v průběhu arabského jara, nicméně po jeho skončení začala pozornost médií klesat.

U mediálního pokrytí Sýrie byl očekáván podobný průběh. V H5⁵⁶ předpokládáme nejfrekventovanější výskyt článků o Sýrii od 16.03. do 16.04.2011. Hypotéza však není v souladu s daty v grafu č.11. Nejvíce článků o Sýrii bylo v rámci všech tří analyzovaných období vydáno od 16.03. do 16.04.2013. Sýrie byla na začátku arabského jara pro média velmi atraktivní, zájem ze strany médií přetrvával i ve válečném období, kde byl dokonce ještě více intenzivní. To bylo především způsobeno eskalací revolučních nepokojů na jaře

⁵⁴ VV2: Měnila se frekvence mediálního pokrytí Tuniska a Sýrie ve vybraných obdobích?

⁵⁵ H4: Mediální pokrytí Tuniska v analyzovaných denících bude nejfrekventovanější v období od 20.12.2010 do 20.01.2011.

⁵⁶ H5: Mediální pokrytí Sýrie v analyzovaných denících bude nejfrekventovanější v období od 16.03. do 16.04.2011.

2013. Situace se ve válečném období neuklidňovala a v Sýrii docházelo ke stále větším konfliktům, tím bylo například údajné použití chemických zbraní: *Syrské síly prý nasadily chemické zbraně*⁵⁷.

Ve třetí vedlejší výzkumné otázce se zajímáme o umístění příspěvků v rubrikách deníků Lidové noviny, MF Dnes, Právo a Hospodářské noviny. V H6⁵⁸ se domníváme, že o Tunisku se bude v období 20.12.2008 – 20.01.2009 psát nejvíce ve sportovních rubrikách. Tato hypotéza je v souladu s daty v grafu č. 2. Rubrika Sport je v tomto období zastoupena v 53 %. Stejně tak tomu je i v období od 20.12.2012 do 20.01.2013, kdy jsou sportovní rubrik také nejfrekventovanější. V porevolučním období je rubrika Sport zastoupena v 57 %. V H7⁵⁹ předpokládáme nejčastější výskyt článků o Sýrii v zahraničních rubrikách, tato hypotéza je v souladu s daty v grafu č. 4. V zahraničních rubrikách se nachází 80% všech analyzovaných článků o Sýrii.

⁵⁷ Syrské síly prý nasadily chemické zbraně. *Právo*. Praha: Právo. 26.3.2013, č. 72, s. 13.

⁵⁸ H6: O Tunisku se bude v období 20. 12. 2008 – 20. 01. 2009 psát nejvíce v rubrice Sport.

⁵⁹ H7: Sýrie bude celkově nejčastěji zastoupena v zahraničních rubrikách.

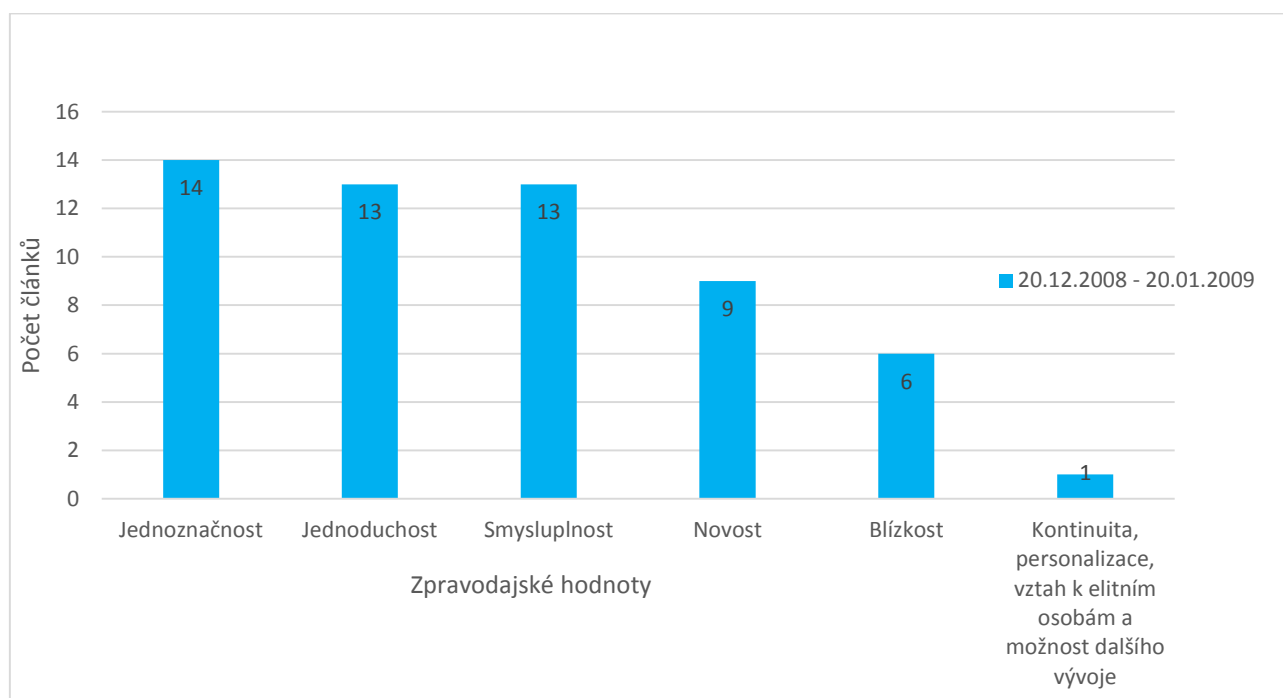
3.2 Zpravodajské hodnoty

V průběhu analýzy byly sledovány vybrané zpravodajské hodnoty a to *smysluplnost, jednoznačnost, jednoduchost, možnost dalšího vývoje, novost, kontinuita, negativita, personalizace, vztah k elitním osobám, vztah k elitním zemím, blízkost, překvapení, předvídatelnost, souznění a emoční rovina*.⁶⁰ V této fázi analýzy zjišťujeme, jaké zpravodajské hodnoty se objevovaly v článcích o Tunisku a Sýrii v námi analyzovaných denících, tedy Právu, Lidových novinách, MF Dnes a Hospodářských novinách.

3.2.1 Medializace témat na základě stanovených kritérií

V analyzovaných článcích o Tunisku se objevují nejčastěji tyto zpravodajské hodnoty: jednoznačnost, jednoduchost, smysluplnost, novost a blízkost. Výskyt těchto zpravodajských hodnot je ovlivněn skladbou témat v tomto období. V článcích se psalo především o sportu, respektive sportovních výsledcích, jež byly pro čtenáře jednoznačné, jednoduché, smysluplné, nové a blízké. Podobné zpravodajské hodnoty se vyskytovaly i v článcích referujících o turismu. Téma turistika bylo po sportu druhé nejčtenější v tomto období.

Graf 2 Zpravodajské hodnoty v článcích o Tunisku v období od 20.12.2008 do 20.01.2009



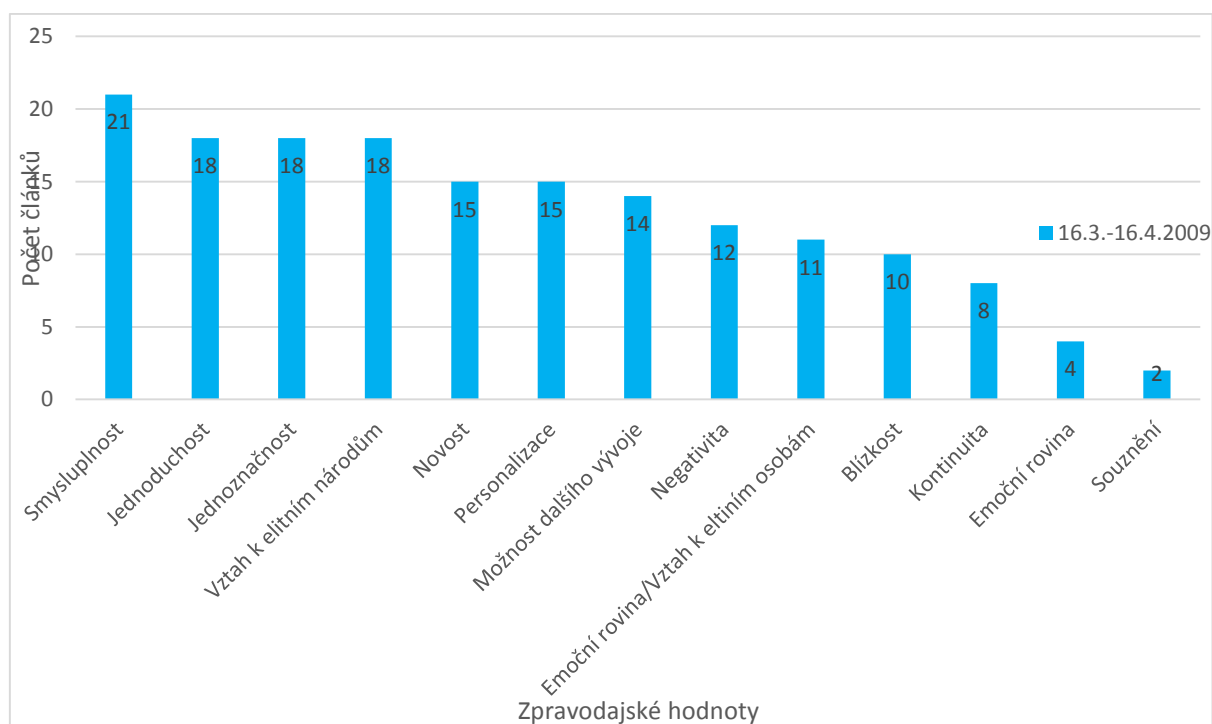
15 článků = 100 %)

Zpravodajské hodnoty v článcích o Sýrii, které vyšly v předrevolučním období se oproti ostatním zkoumaným obdobím v roce 2011 a 2013 odlišují. Články se vyznačují poměrně

⁶⁰ Zpravodajské hodnoty jsou definovány v operacionalizaci na str. 40.

nízkým výskytem zpravodajské hodnoty negativity. Ta je součástí 57 % článků (oproti 88 % v revolučním období a 83 % v konfliktním období). Zpravodajská hodnota negativita se v předrevolučním období vyskytuje ve všech článcích referujících o situaci v Sýrii: „*Všichni jste koupení, nejvíc Češi*“⁶¹ a v souvislosti s izraelsko-palestinským konfliktem. Články, kde se zpravodajská hodnota negativita nevyskytuje, referují o Sýrii pouze okrajově: „*Zazní: Air Force One už letí!*“⁶² nebo jsou to články z rubriky Kultura: „*O střetu se stářím a cizí kulturou*“⁶³. Snížený výskyt zpravodajské hodnoty negativity je tedy do velké míry způsoben pouze okrajovým zmíněním Sýrie v těchto článcích. Analyzované články, jež vyšly v předrevolučním období se dále vyznačují nižším výskytem zpravodajské hodnoty kontinuity, ta se vyskytuje pouze ve 38 % článků (v revolučním období to je 90 % a v konfliktním období se kontinuita vyskytovala v 72 %). Pokud se v článcích referujících o Sýrii objevovala zpravodajská hodnota negativita a kontinuita, bylo to především v článcích referujících o izraelsko-palestinském konfliktu. Pro větší přehlednost a informativnost byl výskyt všech zkoumaných zpravodajských hodnot v předrevolučním období zaznamenán v následujícím grafu č. 13.

Graf 13 Výskyt zpravodajských hodnot od 16.03. do 16.04. 2009



100 % = 21 článků

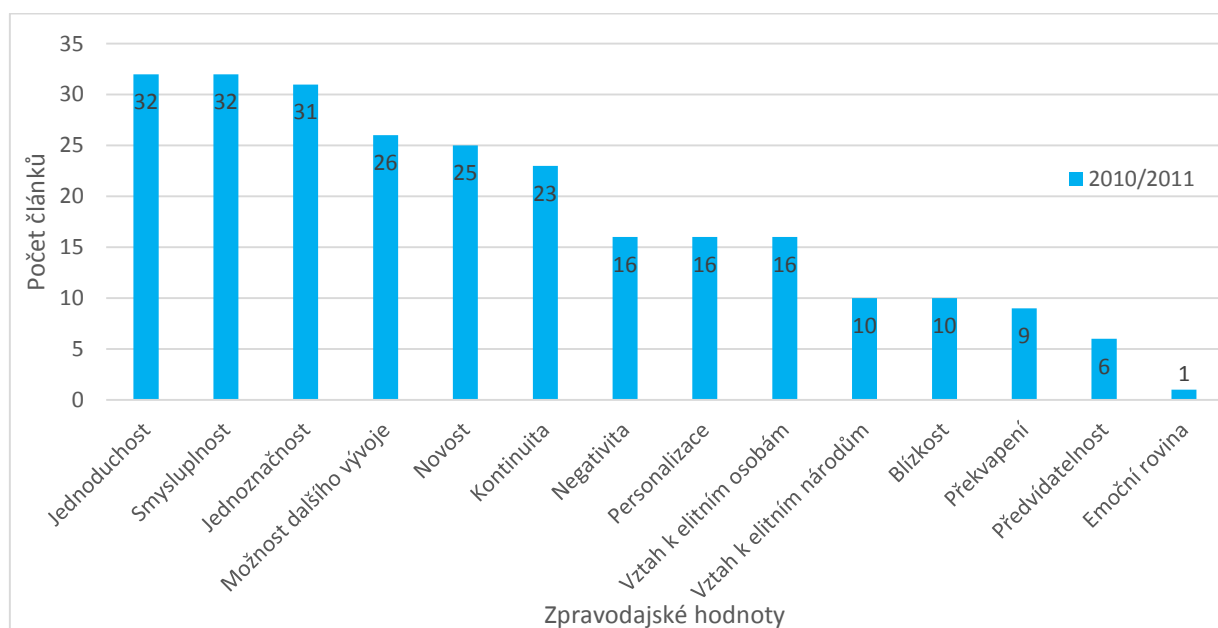
⁶¹ Všichni jste koupení, nejvíc Češi. *MF Dnes*, 16.03.2009, r.20 , č.63 , str.8 . Dostupné také z databáze Anopress.cz.

⁶²Zazní: Air Force One už letí! *MF Dnes*, 31.03.2009, r.20 , č.76 , str.6 . Dostupné také z databáze Anopress.cz

⁶³ O střetu se stářím a cizí kulturou. *MF Dnes*, 10.04.2009, r.19 , č.85 , str.20 . Dostupné také z databáze Anopress.cz.

Články o Tunisku, které byly analyzovány v období arabského jara, tzn. od 20.12.2010 do 20.01.2011 jsou oproti předrevolučnímu období spojovány i s dalšími zpravodajskými hodnotami, jako je možnost dalšího vývoje, negativita, personalizace či vztah k elitním osobám. Na druhou stranu česká média nevyužívala zpravodajskou hodnotu emoční rovina, tedy neprojevila soucit s tuniským lidem a situací v zemi. K podobnému výsledku došel i dánský výzkumník Mikkel Fugl Eskjæra ve své analýze dánského tisku. V tomto případě tisk soucítil především s dánskými občany, kteří v souvislosti s arabským jarem nemohli využívat nadále Tunisko jako rekreační lokalitu. (Eskjæra, 2012)

Graf 3 Zpravodajské hodnoty v článcích o Tunisku v období od 20.12.2010 do 20.01.2011



V článcích o Sýrii publikovaných v revolučním období byly převážně identifikovány následující zpravodajské hodnoty: negativita, personalizace, vztah k elitním osobám, jednoznačnost, novost, kontinuita, možnost dalšího vývoje a předvídatelnost. Tyto hodnoty se vyskytovaly již v předrevolučním období. Nyní dosahují zmíněné zpravodajské hodnoty nejvyššího procenta a to v rámci všech tří období. Na počátku revolučního období články referovaly především o komplexní situaci v muslimských zemích v nichž probíhaly nepokoje. Vybraná média zmiňovala Jemen, Bahrajn, Libyi a Sýrie byla do 24.03.2011 zmiňována pouze okrajově: „Jemen: ministr opustil vládní křeslo po vražedné palbě do demonstrantů“⁶⁴. Od tohoto data se MF Dnes, Právo, Lidové noviny i Hospodářské noviny začaly při referování o Blízkém východě zaměřovat především na Sýrii: „Sýrii se šíří další

⁶⁴ Jemen: ministr opustil vládní křeslo po vražedné palbě do demonstrantů. *Právo*. Praha: Právo, 21.03.2011, r.19 , č.67 , str.11 . Dostupné také z databáze Anopress.cz.

*arabské povstání*⁶⁵ nebo „*Sýrie: policie zabila 6 demonstrantů*“⁶⁶ a to především na základě zintenzivnění nepokojů a nejasného politického vývoje v zemi: „*Armáda volí: minulost, nebo revolta?*“⁶⁷. V článcích se tedy jmenované zpravodajské hodnoty objevovaly po dobu celého období.

V porevolučním období se v článcích referujících o Tunisku stále objevuje více variací zpravodajských hodnot než tomu bylo v předrevolučním období. Nicméně můžeme říci, že skladba zpravodajských hodnot se začíná proměňovat do podoby, jež byla obvyklá pro předrevoluční období. V článcích ubývá zpravodajských hodnot jako je negativita, kontinuita nebo možnost dalšího vývoje. Tyto zpravodajské hodnoty byly běžné v článcích o Tunisku pouze v průběhu arabského jara.

V konfliktním období, ve kterém analyzujeme články o Sýrii, je viditelná absence zpravodajské hodnoty blízkost, jež ukazuje na četný výskyt zpráv týkajících se syrského regionu. Články referují především o konfliktu mezi vládou a povstanci, jež postupně vyúsťuje v občanskou válku. Podle našeho názoru převážná většina českých čtenářů v souvislosti s články o Sýrii nepocítuje kulturní blízkost, jelikož se jich válka přímo netýká. Sýrie není turistickou destinací a muslimové patří v České republice k menšině. V tomto období články referují především o aktualitách z bojiště: „*Sýrie zažila chemický útok, tvrdí svědci*“⁶⁸ a o politické situaci mezi Západem a Sýrií: „*Francie: Dejme rebelům zbraně.*“⁶⁹ Sýrie se objevuje v článcích i okrajově, například v souvislosti se situací v EU, imigranty či celkovým zhodnocením politické a sociální situace ve světě: „*OSN schválila smlouvu o omezení prodeje zbraní*“⁷⁰. Zpravodajská hodnota blízkost byla zaznamenána pouze v článcích referujících o politice EU nebo OSN.

⁶⁵ Sýrii se šíří další arabské povstání. *Hospodářské noviny*. Praha: Hospodářské noviny, 24.3.2011, str.8. Dostupné také z databáze Anopress.cz.

⁶⁶ Sýrie: policie zabila 6 demonstrantů. *Právo*. Praha: Právo, 24.03.2011, r.19, č.70, str.14. Dostupné také z databáze Anopress.cz.

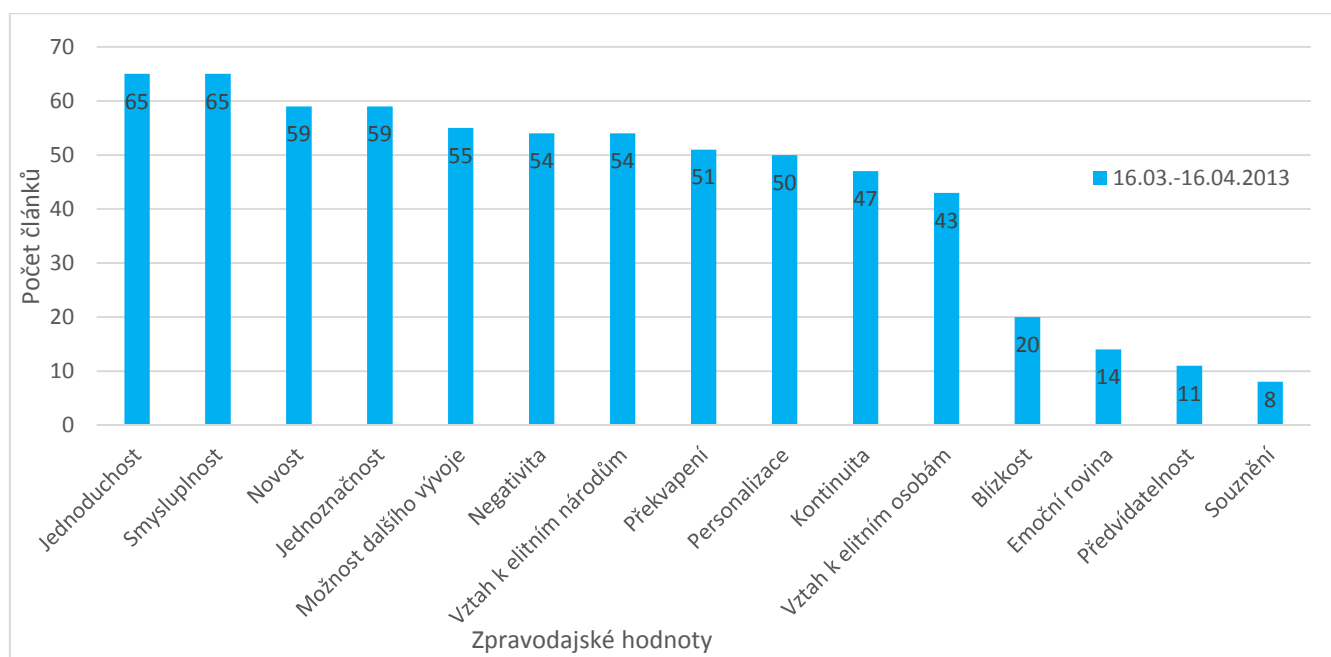
⁶⁷ Armáda volí: minulost, nebo revolta? *Hospodářské noviny*. Praha: Hospodářské noviny, 14.4.2011, str.6. Dostupné také z databáze Anopress.cz.

⁶⁸ Sýrie zažila chemický útok, tvrdí svědci. *Hospodářské noviny*. Praha: Hospodářské noviny, 20.3.2013, str.7. Dostupné také z databáze Anopress.cz.

⁶⁹ Francie: Dejme rebelům zbraně. *Lidové noviny* Praha: Lidové noviny, 16.3.2013, č.64, str.6. Dostupné také z Anopress.cz.

⁷⁰ OSN schválila smlouvu o omezení prodeje zbraní. *MF Dnes*. Praha: MF Dnes, 3.4.2013, č.78, str.8. Dostupné také z Anopress.cz.

Graf 4 Zpravodajské hodnoty v článcích o Sýrii v období od 16. 03. do 16.04. 2013



3.2.2 Shrnutí

H8: V analyzovaných článcích o Sýrii budeme celkově nejvíce nacházet zpravodajskou hodnotu negativitu

Ve vedlejší výzkumné otázce č. 4 se ptáme, jaké zpravodajské hodnoty byly uplatňovány v analyzovaných článcích o Tunisku a Sýrii.⁷¹ Nejvýraznější změny byly zaznamenány ve výskytu zpravodajských hodnot blízkost, kontinuita, vztah k elitním osobám, personalizace a negativita v analyzovaných článcích o Tunisku. Články vydané v předrevolučním období referovaly hlavně o počasí, dovolené a sportu. Zde byla zpravodajská hodnota blízkost identifikována ve 40 % článků. Kulturní a sociální blízkost události s médiem nebo příjemcem média se nejméně vyskytovala v revolučním období, kdy se tematická agenda začala odkloňovat od klasických témat jako je sport, cestování a počasí v Tunisku. Do popředí vstupovaly články referující o politické situaci v Tunisku, např.: *Armáda v ulicích má zmírnit nepokoje*.⁷² Nejvyšší výskyt této zpravodajské hodnoty byl zaznamenán v porevolučním období, kde byla součástí 62 % analyzovaných článků. Zde se články o Tunisku týkaly přímo Čechů: *Češi v zimě touží po horku*⁷³, Evropské

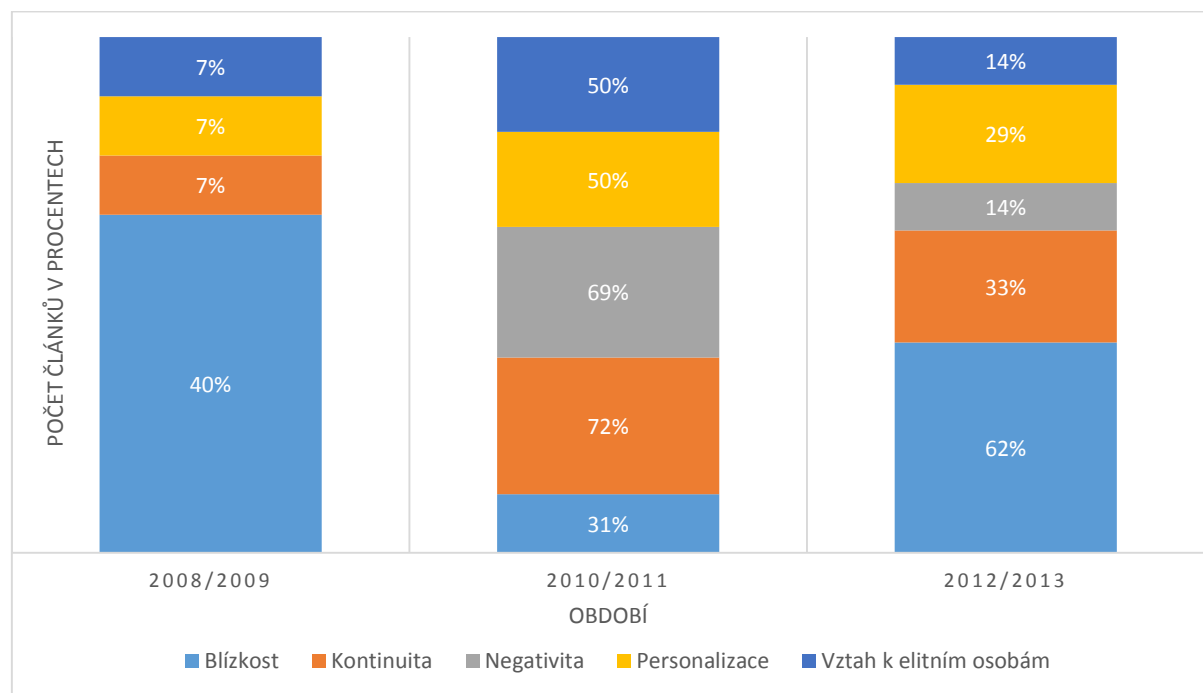
⁷¹ VV4: Jaké zpravodajské hodnoty byly uplatňovány v jednotlivých článcích o Tunisku a Sýrii uveřejněných ve vybraných médiích?

⁷² *Armáda v ulicích má zklidnit nepokoje. Hospodářské noviny*. Praha: Hospodářské noviny, 13.01.2011, str.6. Dostupné také z databáze Anopress.cz.

⁷³ *Češi v zimě touží po horku. Lidové noviny*. Praha: Lidové noviny, 11.1.2013, r.25, č.9, str.17. Dostupné také z Anopress.cz.

unie: *Méně jedu v britské debatě o Evropě, oslabený Putin a zkosnatělé vedení Číny*⁷⁴ nebo sportu a sportovních výsledků: *Senzace na mistrovství házenkářů. "Jícha z Tuniska" porazil Německo*⁷⁵. Články v předrevolučním období nereferovaly o událostech, které by měly nepříjemné a negativní důsledky, neměly vztah k elitním osobám, aktéři nebyli konkretizováni a spojováni s určitými činy a zároveň to nebyly události, které již získaly v minulosti zájem publika. Naopak v články z revolučního období referovaly o událostech, které si již získaly zájem u publika a byla zde možnost negativních důsledků v budoucnu, např.: *Armáda v ulicích má zklidnit nepokoje*⁷⁶ nebo *Nová vláda se drobí, nepokoje pokračují*⁷⁷. Velmi často byly konkrétní osoby a konkrétní elitní osoby spojovány s proběhlými událostmi. Data dále ukazují, že v období od 20.12.2012 do 20.01.2013 je patrný pokles zpravodajských hodnot kontinuity, personalizace, vztahu k elitním osobám a negativity v analyzovaných člancích o Tunisku a zpravodajské hodnoty v tomto období začínají tendovat ke své podobě před arabským jarem.

Graf 5 Tunisko: nejvýraznější změny ve výskytu zpravodajských hodnot



⁷⁴ Méně jedu v britské debatě o Evropě, oslabený Putin a zkosnatělé vedení Číny. *Hospodářské noviny*. Praha: Hospodářské noviny, 02.0.2013, str.6. Dostupné také z Anopress.cz.

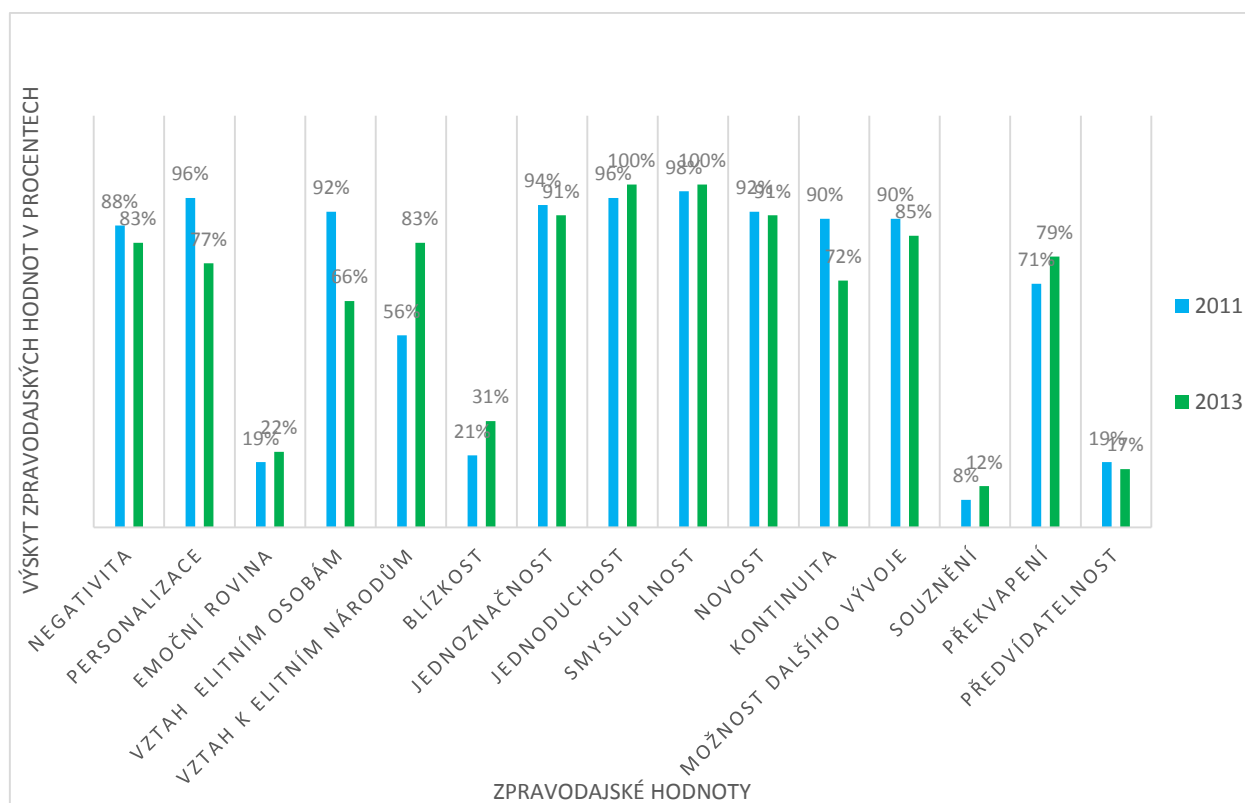
⁷⁵ Senzace na mistrovství házenkářů. "Jícha z Tuniska" porazil Německo. *MF Dnes*. Praha: MF Dnes, 15.1.2013, r.23 , č.12 , str. 14. Dostupné také z databáze Anopress.cz.

⁷⁶ Armáda v ulicích má zklidnit nepokoje. *Hospodářské noviny*. Praha: Hospodářské noviny, 13.01.2011, str.6. Dostupné také z databáze Anopress.cz.

⁷⁷ Nová vláda se drobí, nepokoje pokračují. *Hospodářské noviny*. Praha: Hospodářské noviny, 19.01.2011, str.7. Dostupné také z Anopress.cz.

Na začátku kapitoly jsme zmiňovaly odlišnost zpravodajských hodnot v článcích o Sýrii, jež vyšly v předrevolučním období oproti dalším dvěma zkoumaným obdobím. Rozdíl zde byl hlavně v nižším výskytu zpravodajské hodnoty negativity a kontinuity. Právě nepřítomnost negativity si vysvětlujeme pouze okrajovým zmíněním Sýrie v analyzovaných článcích.⁷⁸ V revolučním i konfliktním období zaznamenáváme téměř totožný výskyt zpravodajských hodnot, tyto dvě období se od sebe v tomto směru příliš neliší.⁷⁹ To souvisí především s politickou situací v Sýrii. Revoluce započatá v Sýrii v březnu 2011 dále pokračovala i v roce 2013. To vedlo k podobné tematické skladbě článků, obsahujících stejné zpravodajské hodnoty. V analyzovaných článcích o Sýrii, jež vyšly v denících Právo, Lidové noviny, MF Dnes a Hospodářské noviny, je v tomto období silně zastoupena většina zpravodajských hodnot. Výjimku tvoří zpravodajské hodnoty souznění, emoční rovina, blízkost a předvídatelnost.

Graf 6 Výskyt zpravodajských hodnot v revolučním a konfliktním období.



2011: 100 % = 48 článků; 2013: 100 % = 65 článků

Celkově je Sýrie oproti Tunisku spojována s vyšším výskytem zpravodajských hodnot v rámci všech období, to je způsobeno větším počtem článků a jejich rozmanitější tematickou

⁷⁸ Více informací o negativitě v předrevolučním období najdete na str. 61.

⁷⁹ Podrobnosti v grafu č. 18

skladbou. Tento fakt se projevuje hned v předrevolučních obdobích. V době revolučních nepokojů se i v člancích o Tunisku objevují všechny zkoumané zpravodajské hodnoty, ovšem míra výskytu se v některých případech odlišuje. Zde můžeme zmínit hlavně personalizaci nebo vztah k elitním osobám, tyto zpravodajské hodnoty se v člancích o Tunisku vyskytují méně než v člancích o Sýrii. Nicméně v žádném jiném analyzovaném období nemají zpravodajské hodnoty podobnější míru výskytu než je tomu tady. V posledním analyzovaném období, tedy po arabském jaru je výskyt všech zpravodajských hodnot, jež byly běžné v revolučním období stále vysoký.

V případě Tuniska se v porevolučním období vyskytují zpravodajské hodnoty, které se objevovaly i v předrevolučním období. S tím rozdílem, že některé zpravodajské hodnoty se v člancích objevovaly s intenzitou, která byla běžná pro předrevoluční období. To je patrné například u zpravodajských hodnot kontinuita, možnost dalšího vývoje nebo vztah k elitním osobám.

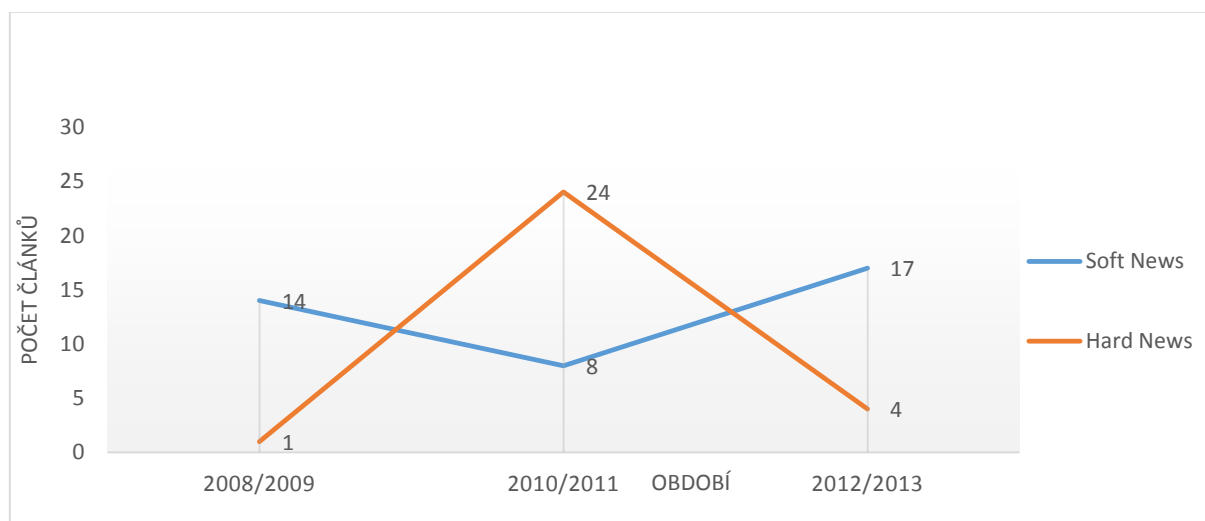
3.3 Zastoupení soft news a hard news

Další sledovanou kategorií je rozdělení soft news a hard news podle americké specialistky na média Gay Tuchmanové⁸⁰. Hard news považujeme za zprávy, které je nutné okamžitě zveřejnit, jelikož jsou aktuální a závažného charakteru. Hard news přispívají k osvětě českých čtenářů, kteří se skrze ně dozvídají více informací např. o politické či ekonomické situaci v arabských zemích. Na druhou stranu soft news považujeme za zprávy pouze čtenářsky atraktivní a není pro ně charakteristická nutnost okamžitého zveřejnění. I tyto zprávy mohou přispívat k osvětě čtenářů, pokud např. referují o historii země nebo místních zvyklostech ve vybraných zemích. Deníky vydávající spíše hard news považujeme za více seriózní. Větší množství soft news je pro nás znakem, že deník má sklony referovat o dané zemi pouze v souvislosti s doplňujícími informacemi, jež jsou pro čtenáře zajímavé.

3.3.1 Aktuální vs. doplňující informace

Zprávy typu soft news a hard news v článcích o Tunisku byly zkoumané v denících Právo, MF Dnes, Lidové noviny a Hospodářské noviny. Z grafu č. 18 lze vyčíst nárůst hard news v revolučním období. Další dvě zkoumaná období jsou téměř identická, což nám ukazuje, že výskyt hard news a soft news zaznamenaný v revolučním období se vrací do podoby, kterou měl v předrevolučním období (2008/2009).

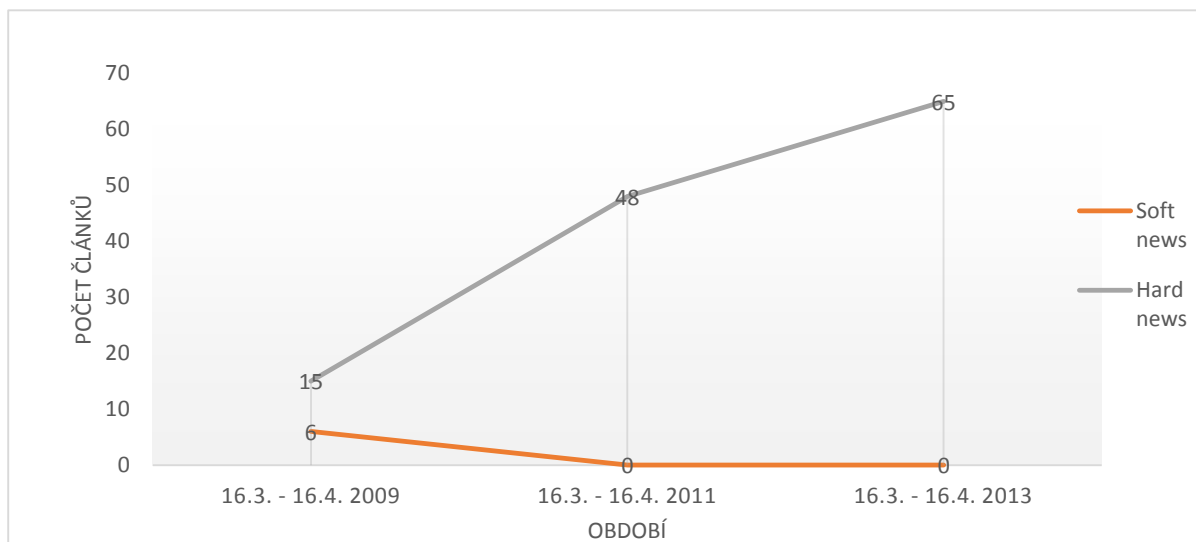
Graf 18 Výskyt soft news a hard news v analyzovaných článcích o Tunisku



⁸⁰ Více o soft news a hard news v operacionalizaci na straně 38.

U vybraných článků o Sýrii je rozdělení na hard news a soft news také poměrně jednoznačné. V následujícím grafu č. 19 je znázorněn vysoký podíl hard news oproti soft news. Soft news se vyskytovaly pouze v prvním období, tedy od 16.03.2009 do 16.04.2009 a to v počtu šesti článků. Se zájmem o téma Sýrie, který byl započat startem revoluce v březnu 2011, pozorujeme ve sledovaných obdobích, v denících Právo, MF Dnes, Lidové noviny a Hospodářské noviny pouze nárůst článků typu hard news. Soft news o Sýrii se vyskytovaly pouze v období od 16.03. do 16.04.2009. V rámci všech analyzovaných období se nevyskytovaly žádné soft news články s primárním tématem Sýrie.

Graf 19 Analyzované články o Sýrii typu hard news a soft news



V analýze se zabýváme i rozložením hard news a soft news v konkrétních médiích, a to v denících Právo, Lidové noviny, MF Dnes a Hospodářské noviny. Nejvíce soft news článků o Tunisku bylo identifikováno v deníku Právo a to celých 20 z 28, MF Dnes je na pomyslné druhé příčce s 12 články. Na druhou stranu nejnižší výskyt článků stejného typu byl v Hospodářských novinách a to pouze 2 články. V Lidových novinách se vyskytovalo soft news článků 5. U deníku Právo je vysoký výskyt článků soft news dán rubrikou Sport, kde jsou zveřejňovány výsledky uplynulých zápasů a to ve všech analyzovaných obdobích. Celkově bylo nejvíce hard news o Tunisku vydáno v Hospodářských novinách. Nicméně vyjma Lidových novin není rozdíl mezi analyzovanými médii příliš výrazný.

3.3.2 Shrnutí

Ve vedlejší výzkumné otázce č. 5⁸¹ se zaměřujeme na typy zpráv ve vybraných tištěných médiích. V rámci analýzy se podařilo zjistit, že nejvyšší výskyt hard news o Tunisku byl v revolučním období. Nejvyšší počet hard news v souvislosti se Sýrií byl zaznamenán v konfliktním období. Celkově byl v článcích o Tunisku vyšší výskyt soft news než v článcích o Sýrii. Na základě prostých analyzovaných dat vnímáme články o Sýrii jako aktuální a důležité. Doplnující, méně aktuální informace o Sýrii se vyskytovaly pouze v rámci předrevolučního období a v průběhu dalších analyzovaných období se nevyskytovaly vůbec. Od revolučního období Lidové noviny, Právo, Hospodářské noviny a MF Dnes prezentovaly Sýrii na svých stránkách pouze v kontextu důležitých a aktuálních informací. V článcích o Tunisku se vyskytují převážně doplňující informace, které jsou pro čtenáře zajímavé, avšak nejsou spojené se světovým děním. Tunisko bylo spojováno se soft news hlavně skrze témata sport a turistika. Hard news o Tunisku převažovaly nad soft news pouze v období arabského jara a v porevolučním období bylo rozložení hard news a soft news téměř totožné, jako v předrevolučním období.

Předložené výsledky analýzy ukazují na nezájem českých tištěných médií o Tunisko v období míru. České deníky neposkytují aktuální a informativní zprávy o politice či ekonomické situaci této muslimské země. Výsledky analýzy korespondují s názorem M.Křížkové⁸², která poukazuje na nízkou osvětu v souvislosti s muslimy. Zároveň zmiňuje fakt, že pokud se v médiích objevují příspěvky o muslimech, je to především v souvislosti s kontroverzí či negativitou. To je případ článků o Sýrii. V předrevolučním období se o Sýrii píše na rozdíl od Tuniska i v rámci hard news, avšak zprávy obsahují zpravodajskou hodnotu negativitu. Pokud se na výsledky analýzy zároveň podíváme i optikou „těch Druhých“⁸³, nabízí se nám otázka: Kdo jsou oni? Pokud bychom měli soudit podle článků o Tunisku, odpověď by byla pravděpodobně „nevím“, „fotbalisté“ nebo „účastníci revoluce“ – což je přechodný stav. V období míru se v souvislosti s Tuniskem píše především v rámci soft news (sport) a média nenabízí téměř žádné hard news informující o aktuální situaci v Tunisku, tudíž si čtenáři vybraných deníků na základě analyzovaných článků nedokáží vytvořit autentickou představu o životě Tunisánů. Na druhou stranu Syřané jsou podle analyzovaných článků

⁸¹ VV5: Jaké typy zpráv vybraná periodika používají v souvislosti s Tuniskem a Sýrií?

⁸² Obraz islámu, Arabů a arabských zemí v České republice s. 22-23.

⁸³ Reprezentace, stereotypy, stereotypizace s. 13-14.

především spojování s odporem vůči Izraeli, celkově neprůhlednou politickou situací v zemi a napojením na teroristické skupiny.

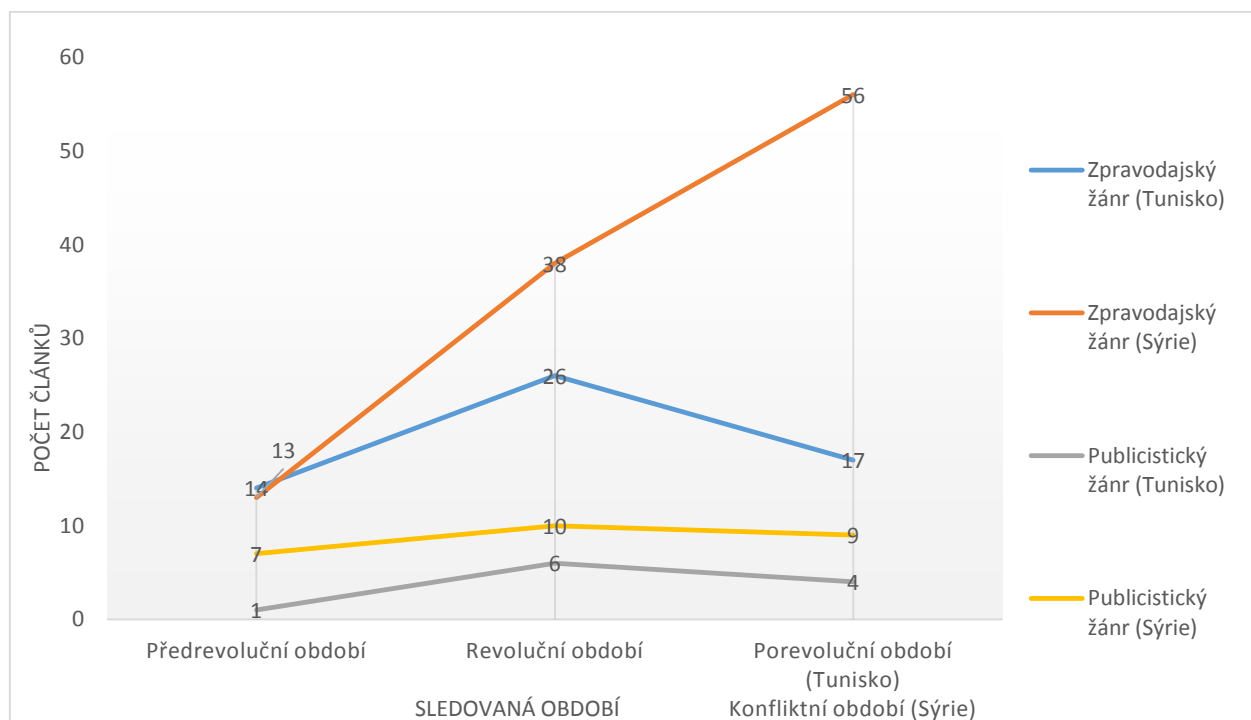
3.4 Výskyt publicistického a zpravodajského žánru

V této části analýzy sledujeme, jaký je podíl publicistických a zpravodajských článků⁸⁴ o Tunisku a Sýrii ve vybraných obdobích. V této souvislosti nás bude zajímat, jestli články o těchto dvou zemích byly spíše neutrální a včasné nebo jestli se v člancích objevoval žánr publicistický, tedy názory a soudy konkrétních osob.

3.4.1 Neutrálnost vs. názorové hodnocení

V grafu č. 20 je znázorněno zařazení článků o Sýrii a Tunisku do kategorií publicistického a zpravodajského žánru. V člancích o Sýrii celkově převažoval zpravodajský žánr. Frekvence výskytu zpravodajského žánru se zvyšovala s výskytem článků o Sýrii jako takových. Na základě analyzovaných dat můžeme říci, že již v revolučním období byla většina článků o Sýrii zařazena do zpravodajského žánru. Tyto články byly aktuální, informovaly čtenáře a neobsahovaly subjektivní hodnocení autorů. Po revolučním období následovalo konfliktní období, kde bylo nejvyšší zastoupení zpravodajských článků o Sýrii v rámci všech analyzovaných let. Redakce českých tištěných médií více informovaly o situaci v Sýrii a méně ji subjektivně hodnotily.

Graf 20 Zařazení analyzovaných článků o Tunisku a Sýrii do zpravodajského a publicistického žánru



⁸⁴ Žánry jsou definovány v operacionalizaci na str. 38.

Data o Tunisku v grafu č. 20 ukazují převahu zpravodajského žánru v rámci všech tří období. Zvýšený výskyt publicistického žánru v článcích byl zaznamenán pouze v revolučním období. Jednalo se především o komentování situace v Tunisku nebo na Blízkém východě: *Tunisko je blízko*⁸⁵. V porevolučním období začíná zájem médií o Tunisko klesat. Frekvence výskytu publicistických i zpravodajských článků se začíná snižovat a články zůstávají v téměř totožném složení, jako tomu bylo v průběhu revolučního období. I zde můžeme konstatovat, že převažují články informativního charakteru, které jsou aktuální.

V rámci analýzy nás zajímá i tematický kontext zpravodajských a publicistických článků o Tunisku a Sýrii. V předrevolučním období se autoři zpravodajských článků o Sýrii zaměřovali na vztah Izraele s Palestinou. Sýrie má v těchto článcích roli odpůrce izraelského státu, jako např. ve článku *Golany nedáme a Palestinci ať odzbrojí Hamás*.⁸⁶ V tomto období je tato země zmiňována spíše okrajově a to v článcích týkajících se vztahu mezinárodní politiky USA a jiných světových velmocí, jako např. v článku *Čína je velmoc, která si hraje na rozvojovou zemi, a naopak*.⁸⁷ I v článcích zařazených do publicistického žánru se objevovala podobná témata jako v žánru zpravodajském. Články vycházely hlavně v rubrikách *Názory*, *Rozhovory*, *Ze světa* nebo *Kultura* a psalo se o Sýrii v souvislosti s Izraelem a to hlavně v důsledku napnutých vztahů mezi těmito dvěma zeměmi. To je zřejmé například v článcích: *Nezabiješ. To přikázání stále platí*⁸⁸ nebo *Všichni jste koupení, nejvíc Češi*.⁸⁹ V prvním ze zmíněných článků byl zveřejněn rozhovor redaktora MF Dnes s tehdejším izraelským prezidentem Šimonem Peresem. Izraelský prezident hovoří o česko-izraelských vztazích, konkrétně o tehdejším premiérovi Topolánkovi, dále se věnuje hlavně bezpečnostní situaci Izraele, která úzce souvisí s teroristickým hnutím Hamás se silnými vazbami na Sýrii. V dalších článcích byla Sýrie zmíněná jen okrajově, buď jako nepřítel USA nebo jako příklad arabského státu. Články referují nejvíce o Izraeli a jeho vztahu k jiným zemím (např. k Sýrii). Výskyt Izraele ve zpravodajských i publicistických článcích dle nás značí vysoký zájem ze strany českých médií k této zemi. Také Eskajæra si ve výzkumu dánského tisku všiml zájmu médií o Izrael. Autor se domnívá, že Izrael je jedna z nejčastěji se

⁸⁵ Tunisko je blízko. *Právo*. Praha: Právo, 20.01.2011, r.19 , č.16 , str.6 . Dostupné také z databáze Anopress.cz.

⁸⁶ Golany nedáme a Palestinci ať odzbrojí Hamás. *Hospodářské noviny*. Praha: Hospodářské noviny, 3.4.2009, str.8. Dostupné také z databáze Anopress.cz.

⁸⁷ Čína je velmoc, která si hraje na rozvojovou zemi, a naopak . *Hospodářské noviny*. Praha: Hospodářské noviny, 8.4.2009, str.8. Dostupné také z databáze Anopress.cz.

⁸⁸ Nezabiješ. To přikázání stále platí . *MF Dnes*. Praha: MF Dnes, 30.03.2009, r.20 , č.75 , str.8 . Dostupné také z databáze Anopress.cz.

⁸⁹ Všichni jste koupení, nejvíc Češi. *MF Dnes*, 16.03.2009, r.20 , č.63 , str.8 . Dostupné také z databáze Anopress.cz.

vyskytujících blízkovýchodních zemí v dánském tisku. (Eskajæra, 2012) Sýrie je v člancích zobrazována spíše jako nepřítel, nebezpečný stát s vazbou na teroristy. Takto je zobrazována v aktuálních informativních zprávách, ale i v člancích, kde se objevuje názorové hodnocení autora. S negativními událostmi byla Sýrie spojována i v dalším období, kdy probíhala revoluce. V rámci publicistických článků se objevovala v úvahách o revolucích, jako tomu bylo například v článku „*Revoluce jsou jen na začátku. Staré systémy je přežily*“⁹⁰, a také v souvislosti s revolucí v Libyi. Převahu měl však zpravodajský žánr a to ve všech analyzovaných denících. Články referují o Sýrii především v souvislosti s průběhem revolucí na Blízkém východě. V člancích je referováno o Libyi, Bahrajnu, Jemenu a od konce března se píše primárně o situaci v Sýrii. V konfliktním období je předmětem článků o Sýrii politika amerického prezidenta Baracka Obamy: *Obama slíbil pomoc rebelům*,⁹¹ dále také články o OSN či NATO a v poslední řadě politická a sociální situace v Sýrii.

V člancích o Tunisku, které vyšly v revolučním období byl nejvyšší počet publicistických článků zaznamenán v Hospodářských novinách, kde čtyři z dvanácti článků vykazovaly rysy publicistického žánru.⁹² Jednalo se hlavně o subjektivní názory odborníků a sumarizaci problematiky: *Otřesy v Tunisku otřásají jistotami*⁹³. Publicistické články se zaměřovaly především na revoluční situaci v Tunisku. Jediným periodikem, ve kterém v období arabského jara nevyšel žádný publicistický článek, byla MF Dnes. V člancích o Sýrii se v revolučním období také objevovala v rámci publicistického žánru stejná témata jako u článků zpravodajských (revoluce, násilí) a zpravodajský žánr jednoznačně převyšoval žánr publicistický. Podobný poměr publicistických a zpravodajských článků byl zaznamenán i v porevolučním období. Nejvyšší výskyt publicistických článků jsme zaznamenali v Lidových novinách, z celkových čtyř článků byly dva články publicistické. V ostatních denících byl výskyt publicistického žánru minimální. V Právu i Hospodářských novinách vyšel jeden článek a v MF Dnes vyšly opět pouze články zařazené do zpravodajského žánru. Zpravodajské články v tomto období referovaly především o sportovních výsledcích a v menší míře i o politice. V rámci publicistického žánru nebyla zaznamenána převaha konkrétního tématu.

⁹⁰ Revoluce jsou jen na začátku. Staré systémy je přežily. *Hospodářské noviny*. Praha: Hospodářské noviny, 22.3.2011, str.4. Dostupné také z databáze Anopress.cz.

⁹¹ Obama slíbil pomoc rebelům. *Právo*. Praha: Právo, 11.04.2013, r.21, č.85, str.12. Dostupné také z databáze Anopress.cz.

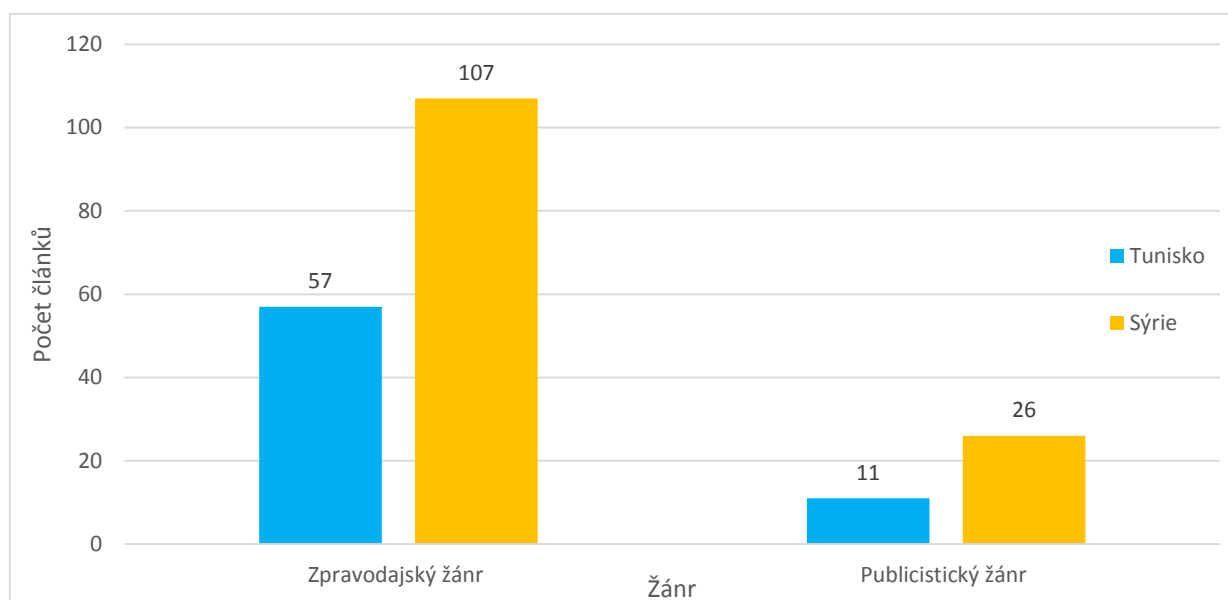
⁹² Více o publicistickém žánru naleznete v operacionalizaci na s. 38-40.

⁹³ Otřesy v Tunisku otřásají jistotami. *Hospodářské noviny*. Praha: Hospodářské noviny, 18.21.2011, str. 10, Dostupné také z databáze Anopress.cz.

3.4.2 Shrnutí

K výskytu publicistického a zpravodajského žánru se váže vedlejší výzkumná otázka č. 6⁹⁴, jež se soustředí na výskyt zpravodajského a publicistického žánru ve všech analyzovaných článcích o Tunisku a Sýrii. V článcích o Tunisku a Sýrii převažoval zpravodajský žánr. Jak je uvedeno v grafu č. 21, subjektivní hodnocení se v článcích objevovala v daleko menší míře než informativní a aktuální zprávy. K podobným závěrům došla i M. Závodníková při analýze mediálního obrazu revoluce v Egyptě a Tunisku. Autorka se domnívá, že výsledky analýzy ukazují na dramatický vývoj situace v těchto dvou zemích. (Závodníková, 2013). Právě dynamika událostí vede ke stále novým a aktuálním zprávám zpravodajského typu.

Graf 21 Výskyt zpravodajských a publicistických článků a analyzovaných článků o Tunisku a Sýrii



Články o Sýrii, ve kterých se objevoval zpravodajský žánr referovaly o stejných tématech, jako články publicistické. V obou typech článků byla Sýrie ve většině případů reprezentována negativně. V předrevolučním období to bylo především v souvislosti s Izraelem: *Golany nedáme a Palestinci ať odzbrojí Hamás*⁹⁵, v revolučním období se Sýrie objevovala ve vybraných denících v souvislosti s nepokoji: *Revoluce jsou jen na začátku. Staré systémy je přežily*⁹⁶ a v konfliktním období měla na články o Sýrii vliv mezinárodní

⁹⁴ VV3: Jaké je zastoupení zpráv o Tunisku a Sýrii v rámci publicistického a zpravodajského žánru ve vybraných médiích?

⁹⁵ *Golany nedáme a Palestinci ať odzbrojí Hamás*. *Hospodářské noviny*. Praha: Hospodářské noviny, 3.4.2009, str.8. Dostupné také z databáze Anopress.cz.

⁹⁶ *Revoluce jsou jen na začátku. Staré systémy je přežily*. *Hospodářské noviny*. Praha: Hospodářské noviny, 22.3.2011, str.4. Dostupné také z databáze Anopress.cz.

politická situace a pokračující konflikt na území Sýrie: *Obama slíbil pomoc rebelům*⁹⁷. V článcích o Tunisku se o takto jednoznačném rozdělení témat v rámci žánrů hovořit nedá. Publicistické články se týkaly aktuální politické situace pouze v revolučním období. V předrevolučním a porevolučním období byl vzorek publicistických článků natolik malý, že zde nemůžeme hovořit o převaze konkrétního tématu.

⁹⁷ Obama slíbil pomoc rebelům. *Právo*. Praha: Právo, 11.04.2013, r.21 , č.85 , str.12 . Dostupné také z databáze Anopress.cz.

3.5 Zdroje

V této kapitole zjišťujeme, jaké zdroje česká tištěná média využívají při referování o arabských zemích. I výběr zdroje ovlivňuje, jaké informace o analyzovaných zemích se nakonec dostanou k příjemci daného média. Hlavčáková, která se zabývá tiskovými agenturami zmiňuje, že například informace o zemích třetího světa, které se dostávají k příjemcům médií jsou do velké míry ovlivněny kritérii a zpracováním světových agentur. (Hlavčáková, 1994) Boyd-Barret na druhou stranu u redakčních zdrojů upozorňuje na to, že výsledná zpráva je konstruována tak, aby vyhovovala smýšlení cílové skupiny, v našem případě jsou to především čeští čtenáři. (2004) Výsledky z kapitoly 3.1 *Tematická analýza* ukazují, že ve většině zpráv o Tunisku a Sýrii, které vyšly v období nepokojů, byl kladen důraz na revoluční krize a jen okrajově byl zmiňován kulturní, politický či sociální kontext. V rámci analýzy zdrojů zjistíme, jestli byly zdrojem těchto zpráv právě zpravodajské agentury a jaká byla specifika zpráv, kde se vyskytovaly jiné typy zdrojů. Dále nás bude zajímat, kdo byli autoři článků, kteří nejvíce psali o Tunisku a Sýrii ve vybraných obdobích, na jaká témata se zaměřovali nebo pro jaké deníky psali.

3.5.1 Typy zdrojů

V rámci kvantitativní obsahové analýzy byly rozlišovány: redakční zdroje, zpravodajské agentury, tuniské zdroje, syrské zdroje a sociální sítě. V redakčních zdrojích se objevovali jak pravidelně přispívající autoři⁹⁸, tak i autoři, kteří v rámci analyzovaných období nevydali více jak dva články. V některých případech se vyskytovaly i články, u kterých nebyl uveden autor, to se stávalo především u článků ve sportovních rubrikách např. *Ve výsledcích a telegraficky*⁹⁹. Z neredakčních zdrojů se nejčastěji objevovala Česká tisková kancelář¹⁰⁰.

V předrevolučním období se v člancích o Tunisku vyskytovaly pouze redakční zdroje. V člancích o Sýrii také převažovaly redakční zdroje, dále se pak ve třech případech redakce českých deníků odkazovaly na agentury a v jednom článku byly zaznamenány syrské zdroje. V člancích o Tunisku a Sýrii byli v předrevolučním období redakčními zdroji: Adam Černý, Lucie Beranová a autor písíci pod značkou (nek). Ostatní články napsali autoři, kteří v analyzovaných obdobích psali o těchto zemích pouze jednou, jako je například Ladislav

⁹⁸ Autoři, kteří publikovali v rámci všech analyzovaných období 3 a více článků.

⁹⁹ *Ve výsledcích a telegraficky*. MF Dnes. Praha: MF Dnes, 14.01.2013, r.23, č.11, str.9. Dostupné také z databáze Anopress.cz.

¹⁰⁰ Dále již ČTK.

Kryzánek¹⁰¹ či Tomáš Lébr¹⁰². Pokud články o Sýrii v předrevolučním období referovaly o izraelsko-palestinském konfliktu: *Spojené státy trvají na vzniku palestinského státu*¹⁰³, pak byla autorem ČTK, ale i redakční zdroje se zabývaly zahraničním zpravodajství. Zaměření redakčních článků o Tunisku bylo na rozdíl od článku o Sýrii obsahově zcela odlišné, autoři se zabývali především turistikou a sportem.

V článcích referujících o Sýrii se v revolučním období objevují převážně kombinované zdroje. Redakční zdroje jsou v některých případech obohaceny o zdroje přímo ze Sýrie a dále zde byly zaznamenány i zpravodajské agentury (hlavně ČTK a DPA). Sociální sítě jako zdroj jsme zde zaznamenali pouze jednou. Při analýze zdrojů se jako lokální zdroj objevila syrská agentura SANA¹⁰⁴. Na zmíněnou agenturu, která je do velké míry ovlivňována syrským ministerstvem informací¹⁰⁵, odkazovaly dva deníky a to Lidové noviny a Právo. V případě Tuniska se podobný lokální zdroj nevyskytoval. Mezi lokální syrské zdroje v tomto období dále patří výpovědi očitých svědků, kteří nebyli redakcemi jmenováni: „*Jsou přerušeny dodávky elektřiny a je slyšet střelbu,*“ popsal jeden ze svědků. *Obklíčení demonstranti vytvořili lidský řetěz kolem místní Umarovy mešity a odpoledne tam začali, po vzoru káhirského náměstí Tahrír, stavět stany.*“¹⁰⁶ i výpovědi konkrétních osob: „*Požadavky lidí v Dará se zabýváme, studujeme je. Jsou oprávněné,*“ řekla včera agentuře Reuters Busajna Šaabánová, poradkyně prezidenta Bašára Asada. *„V nadcházejícím období budou přijata důležitá rozhodnutí na všech úrovních,*“ ujistila bez dalších podrobností.“¹⁰⁷ Z konkrétních autorů se Blízkovýchodním vztahům a krizi v Sýrii věnovala již zmíněná Lucie Beranová, která jako samostatný autor přispěla nejvyšším počtem článků o Sýrii. Autorka psala výhradně pro Hospodářské noviny a články se týkaly Sýrie i celkové situace na Blízkém východě: *Sýrii se šíří další arabské povstání*¹⁰⁸ nebo *Do Libye míří i Turci, chtějí ukončit válku*¹⁰⁹. Krizi na Blízkém východě se věnoval i Pavel Černý, Adam Černý a autor (luc).

101 Jihoamerické drogové gerily sponzorují teroristy z al-Káidy MF Dnes/ 31.12.2010.

102 Tuniský prezident zaslzel a zmizel/MF Dnes/15.01.2011.

103 Spojené státy trvají na vzniku palestinského státu. *Právo*. Praha: Právo, 3.4.2009, r.19 , č.10 , str.12. Dostupné také z Anopress.cz.

104 Syrian Arab News Agency.

105 sana.sy. [online]. 29.1.2014 [cit. 2015-03-29]. Dostupné z: sana.sy/en/.

106 Sýrii se šíří další arabské povstání. *Hospodářské noviny*. Praha: Hospodářské noviny, 24.3.2011, str.8. Dostupné také z databáze Anopress.cz.

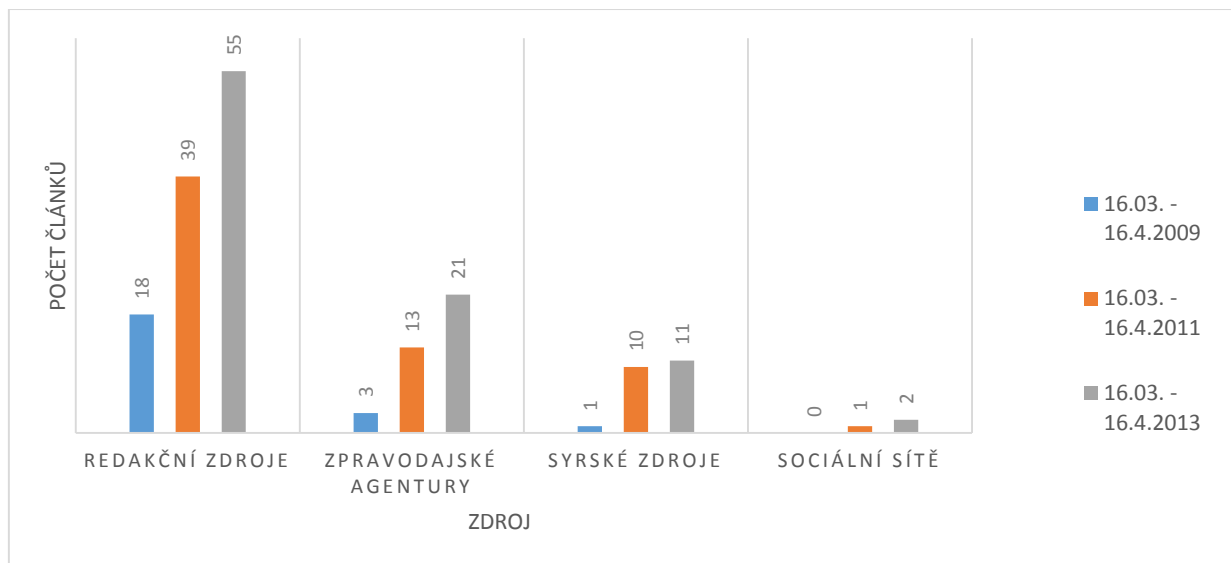
107 Vláda slibuje změny, bojí se masových protestů. *Hospodářské noviny*. Praha: Hospodářské noviny, 25.03.2011, str.7. Dostupné také z databáze Anopress.cz.

108 Sýrii se šíří další arabské povstání. *Hospodářské noviny*. Praha: Hospodářské noviny, 24.3.2011, str.8. Dostupné také z databáze Anopress.cz.

109 Do Libye míří i Turci, chtějí ukončit válku. *Hospodářské noviny*. Praha: Hospodářské noviny, 29.3.2011, r. , č. , str.7. Dostupné také z Anopress.cz .

Pavel Černý psal výhradně pro deník Lidové noviny. Autor (luc) a Adam Černý přispěli svými články pouze v Hospodářských novinách. I deník MF Dnes měl autorku a to Adélu Dražanovou, která psala v daném období články zaměřující se na syrskou krizi, její články se již neobjevovaly v žádném jiném zkoumaném období. Deník Právo v tomto období neměl žádného autora, který by se zaměřoval přímo na krizi v Sýrii. Nicméně všechna čtyři zmíněná média v tomto období i přebírala články od ČTK a zahraničních agentur.

Graf 7 Sýrie: Proměna zdrojů ve všech analyzovaných obdobích



V článcích o Tunisku se v revolučním období kromě redakčních zdrojů vyskytovaly i zpravodajské agentury, tuniské zdroje a v malém množství i sociální sítě. Ze zpravodajských agentur byla využívána hlavně ČTK, která se stala zdrojem informací pro MF Dnes, Lidové noviny a Právo. Články převzaté od ČTK se na stránkách novin objevily v časovém úseku od 10.01. do 17.01.2011 a vyskytovaly se v nich informace o aktuální situaci v Tunisku: *V Tunisku zákaz vycházení*¹¹⁰ nebo *Prezident už nechce být znovu zvolen*¹¹¹. Články od ČTK převzaly v tomto úseku ve stejné míře všechna sledovaná média kromě Hospodářských novin, tedy MF Dnes, Lidové noviny i deník Právo. Redakce Hospodářských novin v tomto období dávala přednost stále svým redakčním zdrojům obohaceným tuniskými zdroji. To je možné vidět například v článku Adama Černého: *Lidé útočí na kádry státostrany. O slovo se hlásí také islamisté*¹¹². Autor zde cituje více zainteresovaných stran a to demonstranty, ministra

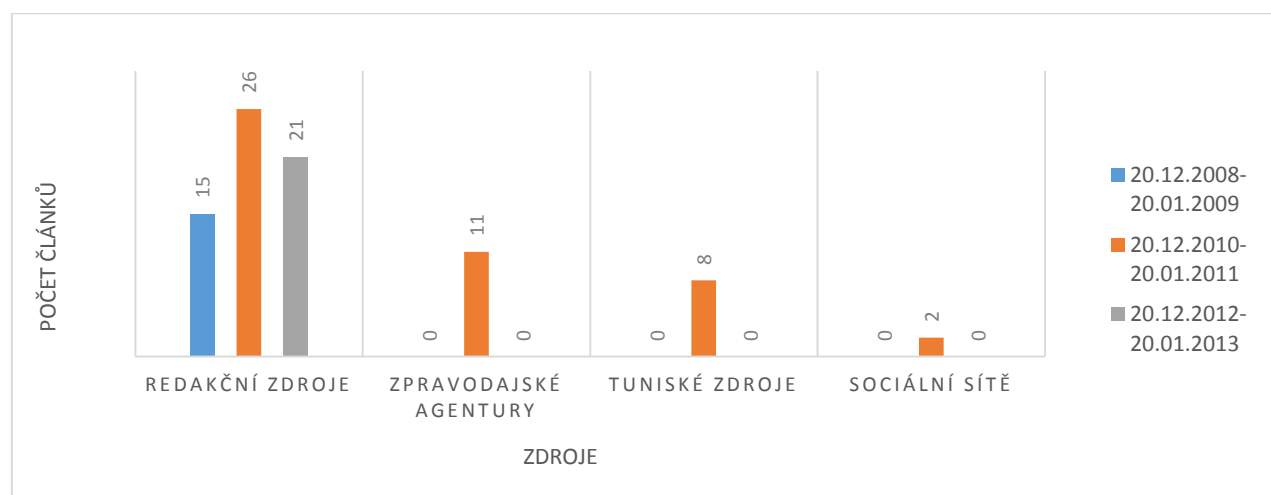
¹¹⁰ V Tunisku zákaz vycházení. *Právo*. Praha: Právo, 13.01.2011, r.19 , č.10 , str.12. Dostupné také z Anopress.cz.

¹¹¹ *Prezident už nechce být znovu zvolen*. *MF Dnes*, 14.01.2011, r.22 , č.11 , str.7 . Dostupné také z databáze Anopress.cz.

¹¹² Lidé útočí na kádry státostrany. O slovo se hlásí také islamisté. *Hospodářské noviny*. Praha: Hospodářské noviny, 20.01.2011, str.9. Dostupné také z databáze Anopress.cz.

nové tuniské vlády i předáka islamistické strany a tím prezentuje více pohledů na porevoluční situaci v Tunisku. Práce s více zdroji je pro autory Hospodářských novin v tomto období typická. Pro Hospodářské noviny dále napsala 2 články Lucie Beranová. Právě Beranová napsala současně i 1 článek o Tunisku pro deník Právo. Autorka se ve svých článcích zaměřovala na tehdejšího prezidenta bin Alího: *Švýcarská vláda zmrazila svrženému bin Alímu bankovní konta*¹¹³ nebo *V Tunisku vyhlášen výjimečný stav, prezident uprchl ze země*¹¹⁴. Sociální sítě jako zdroje se objevily pouze ve dvou článcích, jednou v MF Dnes, podruhé v Hospodářských novinách. Autoři článků nepoužívají odkazy na sociální sítě, aby přinesli svědectví přímo od obyvatel Tuniska, jež participují v revoluci, ale aby spíše poukázali na výskyt podobných online zdrojů: „*Jak se nepokoje šíří? Autokratické, policejní režimy byly zvyklé kontrolovat informace. Teď ale satelitní televize, včetně katarské Džazíry, vysílají "jasmínovou revoluci" v přímém přenosu a dávají návod ostatním, za hranicemi Tuniska. "Díky satelitu a internetu vidíme, že ti lidé mohou získat, co chtějí," vyjádřil se o tuniské revoluci jeden mladý Egyptan. Výzvy k protestům se šíří přes Facebook či YouTube. "Je jen otázka času, kdy ostatní režimy zažijí totéž," uvedl na internetu student z Libanonu.*“¹¹⁵ V analyzovaných českých denících se při referování o Tunisku využívaly jiné než redakční zdroje pouze v revolučním období.

Graf 8 Tunisko: proměna zdrojů ve všech analyzovaných obdobích



V článcích, jež vyšly v průběhu konfliktní období v Sýrii jsme zaznamenali podobné zdroje jako v revolučním období, tedy redakční zdroje, syrské zdroje, zpravodajské agentury a

¹¹³ Švýcarská vláda zmrazila svrženému bin Alímu bankovní konta. *Právo*. Praha: Právo, 20.01.2011, r.19 , č.16, str.14 . Dostupné také z databáze Anopress.cz.

¹¹⁴ V Tunisku vyhlášen výjimečný stav, prezident uprchl ze země. *Právo*. Praha: Právo, 15.1. 2011, r.19 , č.12 , str.9 . Dostupné také z databáze Anopress.cz.

¹¹⁵ Arabští vládcí se bojí tuniské "nákazy". O slovo se hlásí také islamisté. *Hospodářské noviny*. Praha: Hospodářské noviny, 18.01.2011, str.7. Dostupné také z databáze Anopress.cz.

v malé míře i sociální sítě. Je zde vidět rozdíl oproti využívání zdrojů v člancích o Tunisku, kde se v porevolučním období vyskytují pouze redakční zdroje. V rámci konfliktního období se autoři článků o Sýrii odkazovali i na zpravodajské agentury, byla to především agentura ČTK a DPA, podobně tomu bylo i v revolučním období. V případě lokálních syrských zdrojů je třeba znovu zmínit zpravodajskou agenturu SANA, která se v tomto období vyskytuje pouze jednou a výpovědi očitých svědků a politických leaderů.

3.7.2 Shrnutí

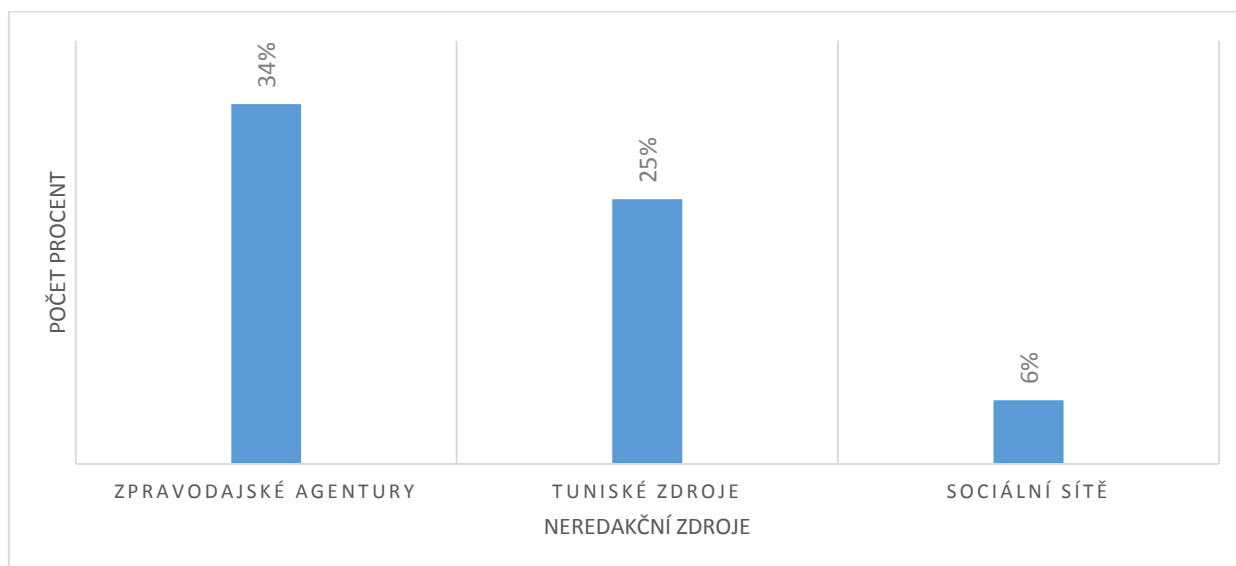
Ve vedlejší výzkumné otázce č. 7¹¹⁶ nás zajímá, jaké zdroje používala vybraná česká média při referování o Tunisku a Sýrii. Vybrané české deníky ve velké míře využívaly redakčních zdrojů, které byly často obohaceny i o lokální syrské a tuniské zdroje, to byla především doména Hospodářských novin. Jak jsme očekávali, zpravodajské agentury se jako zdroj objevovaly výhradně při referování o mezinárodních krizích, ať již to bylo zmíněné arabské jaro nebo Izraelsko-palestinský konflikt, zároveň byly zpravodajské agentury nejvíce využívaným neredakčním zdrojem. Jak již vyplývá z předložených výsledků, zpravodajské agentury nebyli výrazně převažujícím zdrojem ani v období arabského jara. Opomenutým zdrojem arabských revolucí byly sociální sítě, které vybrané deníky jako zdroj nevyužívaly a ani se o tématu sociálních sítí výrazně nezmiňovaly (pouze 10x).

Ve vedlejší výzkumné otázce č. 8¹¹⁷ se ptáme na frekvenci používání neredakčních zdrojů českými médii při referování o Sýrii a Tunisku. Převaha redakčních zdrojů ve válečném zpravodajství často značí upřednostňování názorů země, ve které se nachází cílová skupina příjemců média. (Boyd-Barett, 2004). Podobný názor má i Závodná ve své diplomové práci *Mediální obraz libyjského konfliktu ve zpravodajství ČT, AJE a CNN*, kde upozorňuje na jednostrannost médií v kontextu válečného zpravodajství. Dle autorky často dochází k tendenci pokrývat revoluční či válečné události z perspektivy země, ve které se nachází většina čtenářů nebo vlastníci daného média, důležitou roli zde hrají i názory politické elity. (Závodná, 2012). Právě redakční zdroje byly nejvíce zastoupeny v době revoluce v Tunisku a Sýrii. Můžeme tedy předpokládat, že články o revoluci v Tunisku byly pokrývány z perspektivy České republiky. Z neredakčních zdrojů se nejvíce vyskytovaly zpravodajské agentury.

¹¹⁶ VV7: Jaké zdroje používala vybraná česká média při referování o Sýrii a Tunisku?

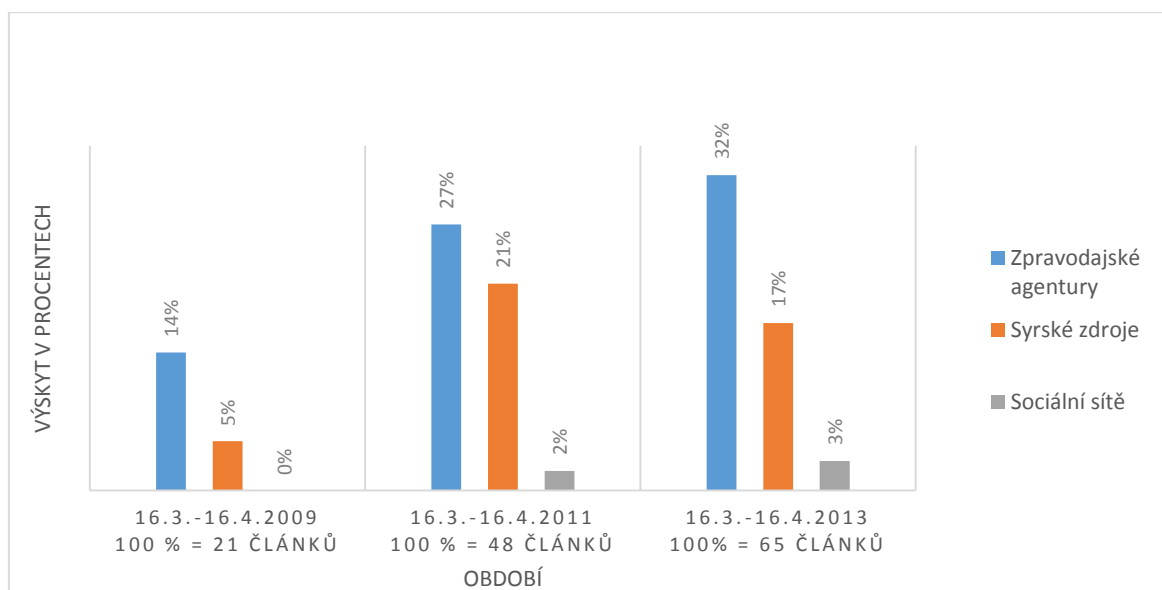
¹¹⁷ VV8: Jaká byla frekvence používání neredakčních zdrojů českými médii při referování o Sýrii a Tunisku?

Graf 9 Tunisko: zastoupení neredakčních zdrojů v období od 20.12.2010 do 20.01.2011



100% = 32 článků

Graf 10 Sýrie: zastoupení neredakčních zdrojů ve všech analyzovaných obdobích



4 Závěr

Cílem předložené diplomové práce bylo přinést prostřednictvím databáze Anopress zjištění o promítnutí arabského jara do mediální reprezentace muslimských států v českých tištěných médiích a popsat, jak se ve vybraných obdobích mediální reprezentace Tuniska a Sýrie proměňuje. Na základě výzkumného cíle byly stanoveny dvě hlavní výzkumné otázky:

HVO1: *Jak se proměňují sledovaná data o Tunisku a Sýrii v analyzovaných přepisech článků vybraných českých deníků v kontextu arabského jara?*

HVO2: *Jak se liší mediální reprezentace Tuniska od mediální reprezentace Sýrie ve vybraných médiích v kontextu arabského jara?*

Pro zodpovězení hlavních výzkumných otázek bylo nutné zvolit adekvátní výzkumné metody. Těmi pro nás byly kvantitativní obsahová analýza a interpretativní sociologické čtení. Analyzovali jsme celkem 202 článků. Výběrový soubor tvořilo 134 článků o Sýrii a 68 článků o Tunisku.

V analytické části byly v rámci každé kapitoly zkoumány kategorie ovlivňující mediální obraz obou států. Díky tomu jsme ve shrnutí jednotlivých kapitol vždy disponovali výsledky referujícími o proměně dané kategorie, jež vypovídá o mediální reprezentaci Tuniska a Sýrie v rámci analyzovaných let.

Tematickou analýzu jsme prováděli na základě rozboru témat, řazení článků do rubrik a prostého výskytu článků. V předrevolučním období se v člancích o Tunisku vyskytovaly především následující témata: sport, ekonomika a turistika. Články o turistice a ekonomice se týkaly ve většině případů cen zájezdů a čtenář se nedozvěděl žádné informace o životě v Tunisku nebo kultuře této země. Oproti tomu v člancích o Sýrii jsme v předrevolučním období zaznamenali témata jako politika a kultura, násilí, náboženství nebo terorismus. V negativních souvislostech byla Sýrie zmiňována v kontextu Izraele. Míra negativity byla nižší v souvislosti s politikou Baracka Obamy a jeho snahou o nastolení míru s Blízkým východem. V důsledku revolučních nepokojů se změnila skladba témat u obou zemí. Právě v tomto období jsme v člancích o Tunisku a Sýrii identifikovali nejvyšší shodu v rámci všech analyzovaných období. U obou zemí převažovalo dominantní téma revoluce. Po arabském jaru se tematická skladba článků o Tunisku a Sýrii opět rozchází. Zájem médií o události v Sýrii v konfliktním období stále trvá a objevují se zde téměř stejná témata jako v revolučním období. Což je do velké míry dáno válečnou situací v zemi. Oproti tomu zájem médií o události v Tunisku opadá a deníky opět referují převážně o sportu a sportovních

výsledcích. A to i přes stále nevyřešené politické uspořádání v Tunisku. Výsledky naznačují, že události v arabských zemích mají zájem českých tištěných médií především pokud v nich probíhají konflikty a dochází k násilí. Události související s porevolučním uspořádáním země, demokracií a náboženstvím si v souvislosti s arabskými zeměmi nedokážou získat výrazný zájem českých tištěných médií. V průběhu arabského jara získalo Tunisko pozornost médií, kterou v předrevolučním období v takovéto míře rozhodně nemělo. Avšak v porevolučním období se výskyt článků o Tunisku výrazně snížil. Tento fakt naznačuje ztrátu zájmu médií o Tunisko. Proměna mediálního pokrytí Sýrie byla odlišná. Sýrie sice také získala větší zájem médií až v průběhu arabského jara, nicméně se deníky o tuto zemi zajímaly i v konfliktním období. To bylo do velké míry dáno válečnou situací v Sýrii. Arabské jaro přerostlo do občanské války, která trvá i nadále¹¹⁸.

U problematiky zpravodajských hodnot jsme došli k závěru, že proměna této kategorie v článcích o Tunisku se odlišovala od proměny zpravodajských hodnot v článcích o Sýrii. V průběhu revolučního období se v souvislosti s Tuniskem objevovaly články, které již získaly zájem publika, obsahovaly negativitu a velmi často referovaly o konkrétních elitních osobách či zemích. Články postrádaly zpravodajskou hodnotu emoční rovina, tedy autoři článků nesoucítili s tuniským lidem. Ačkoliv je Sýrie dle Dama vnímána jako nepřítel Západu (Dam, 2011), zpravodajská hodnota emoční rovina se v revolučním období vyskytovala v 19 % , což je 3x více než v případě článků o Tunisku. Předpokládáme, že důvodem mohou být brutálnější boje s větším dopadem na běžné obyvatele Sýrie. Články o Sýrii v revolučním období obsahují stejné zpravodajské hodnoty jako články o Tunisku z průběhu arabského jara. Rozdíl je evidentní v dalších obdobích. V článcích o Sýrii se ve všech sledovaných obdobích stále objevují ve vysoké míře stejné zpravodajské hodnoty, jejich výskyt je jen umocněn událostmi odehrávajícími se v průběhu revolučního i konfliktního období. Oproti tomu míra výskytu stejných zpravodajských hodnot v článcích o Tunisku je v předrevolučním a porevolučním období výrazně nižší a je zde vyšší výskyt zpravodajské hodnoty blízkost. Právě to je specifikum článků o Tunisku. Tato země se vyskytuje v souvislosti se sportovními výsledky či událostmi, ve kterých figurují české týmy nebo také v souvislosti s turistikou českých cestovatelů. Mezi příjemcem média a událostí následně vzniká sociální a kulturní blízkost.

V analyzovaných článcích jsme sledovali i poměr aktuálních vs. doplňujících informací. V tomto směru jsme identifikovali u Tuniska a Sýrie rozdílné typy zpráv. Články o

¹¹⁸ Listopad 2015.

Tunisku patřily převážně mezi soft news. Poskytovaly doplňující informace a nebyl zde tlak na okamžité zveřejnění. Arabské jaro se promítlo do rozložení soft news a hard news pouze v revolučním období. Jen zde deníky dávaly přednost hard news. V porevolučním období vycházely o Tunisku opět články typu soft news. Články o Sýrii byly převážně aktuální - soft news se dokonce objevily pouze v předrevolučním období.

Další shodu jsme identifikovali ve výskytu publicistických a zpravodajských článků. Články o Tunisku a Sýrii byly převážně zpravodajské a to ve všech analyzovaných obdobích. Ve většině případů se čtenáři českých tištěných médií setkávali s informativními a aktuálními zprávami a v daleko menší míře se v člancích objevovala subjektivní hodnocení. Výsledky analýzy poukazují na dynamiku událostí, která je příčinou výskytu článků zpravodajského typu.

V analýze zdrojů jsme identifikovali převahu redakčních zdrojů, což ve válečném zpravodajství často ukazuje na upřednostňování názorů, jež odpovídají smýšlení čtenářů vybraných deníků. (Boyd-Barett, 2004). Právě redakční zdroje se nejčastěji objevovaly v člancích, které vyšly v rámci revolučního období v Tunisku a Sýrii. Na základě těchto zjištění se domníváme, že články o revoluci v Tunisku byly psány z perspektivy České republiky. Z neredakčních zdrojů se nejvíce objevovaly zpravodajské agentury, na druhou stranu sociální sítě byly přímo opomenutým zdrojem analyzovaných médií.

Na základě výsledků analýzy můžeme konstatovat, že se nám podařilo odpovědět na obě hlavní výzkumné otázky. Sledovaná data se proměňovala v rámci všech vybraných období. Zatímco v předrevolučním období neměly tyto země výraznou pozornost médií, se začátkem arabského jara došlo ke změně a obě země se staly atraktivní pro vybraná tištěná média. Sýrie si kvůli politickým a válečným okolnostem udržela zájem médií, avšak pro porevoluční uspořádání Tuniska již místo na stránkách deníku nebylo.

Analyzované země byly kromě revolučního období reprezentovány odlišným způsobem. V člancích o Tunisku byla v předrevolučním a porevolučním období výrazná zpravodajská hodnota blízkost, která úzce souvisela s tématy, se kterými bylo Tunisko spojováno. Jsou jimi turistika a sport. Deníky nereferovaly o s politické či ekonomické situaci v Tunisku a výskyt článků byl nízký.

Mediální reprezentace Sýrie se od té tuniské lišila. V rámci všech analyzovaných let byla spojována spíše s konfliktními událostmi. V předrevolučním období to byl především izraelsko-palestinský konflikt a politika Baracka Obamy, následně v revolučním a konfliktním

období se články týkaly ve většině případů nepokojů v Sýrii. Na rozdíl od Tuniska nebyl v žádném z analyzovaných období identifikován výrazný výskyt zpravodajské hodnoty blízkost, články vycházely hlavně v rámci zahraničních rubrik a netýkaly se přímo České republiky ať už z politického, ekonomického nebo sociokulturního pohledu.

Cíl diplomové práce měl ambice zjistit, jak se arabské jaro promítlo do mediální reprezentace arabských zemí v českých tištěných médiích a jak se ve vybraných obdobích sledovaná data v analyzovaných prepisech článků vybraných českých deníků proměňovala. Cíl byl naplněn v rámci odpovědí na hlavní výzkumné otázky.

Diplomová práce poskytla pouze dílčí pohled na problematiku mediálního obrazu muslimských zemí v kontextu arabského jara. Rezervy předložené práce se nachází především v šířce tématu. Jednotlivé kapitoly by se daly rozpracovávat do daleko větších podrobností, pokud bychom zkoumali pouze jednu zemi v rámci delšího časového úseku. Zde narážíme především na analýzu článků o Tunisku, kde vzorek 68 článků byl dostatečný pro potřeby této diplomové práce, avšak nedovoloval podrobnější analýzu zdrojů nebo témat.

5 Diskuze

Diplomová práce byla inspirována dánským výzkumem *Changing Revolutions, Changing Attention? Comparing Danish Press Coverage of the Arab Spring in Tunisia and Syria*, ve kterém byla analyzována mediální reprezentace Tuniska a Sýrie v dánských tištěných médiích a to v obdobích, které přesně odpovídají našim stanoveným revolučním obdobím. (Eskjæra, 2012) Autor ve výsledcích své studie upozorňuje na změny v mediální reprezentaci Tuniska a Sýrie a zmiňuje, že v průběhu arabského jara získaly analyzované země stejnou pozornost jako elitní země v regionu (Izrael). Stejně tvrzení zastáváme i v naší diplomové práci a přinášíme identické zjištění v rámci českých tištěných médií. Výsledky našeho výzkumu korespondují s dánským výzkumem i v oblasti témat. Eskjæra zmiňuje témata, s kterými bylo Tunisko spojeno na začátku analyzovaného období, jsou jimi sport a turismus. Stejná témata jsme v článcích o Tunisku identifikovali v předrevolučním období. Autor se dále zmiňuje ve spojitosti s Tuniskem o karikatuře proroka Mohameda, ale toto téma jsme v analyzovaných článcích nezaznamenali. Eskjæra zmiňuje i vyšší intenzitu výskytu článků v polovině revolučního období. Tento fakt můžeme potvrdit i v českých tištěných médiích. Dánský autor upozorňuje na vysokou frekvenci výskytu článků v souvislosti se Sýrií, která je intenzivnější než v případě Tuniska. Sýrie se vyskytovala i v článcích, kde nebyla primárním tématem (články o Bahrajnu a Libyi). Podobnou míru výskytu článků o Sýrii můžeme potvrdit i v českých tištěných médiích. Zde k tomu byly dva důvody. Nepokoje v Sýrii byly samy o sobě pro média atraktivnější než revoluce v Tunisku a stejně jako v dánském výzkumu i zde se Sýrie vyskytovala v článcích, které primárně referovaly o jiných zemích. Některé odlišnosti byly identifikovány u analýzy témat. Obě země byly v dánském tisku spojovány s demokracií. V českém tisku jsme kódovali téma politika, kam teoreticky demokracie spadala. Nepracovali jsme s totožnouází témat, ale srovnání je přesto bezproblémové. Nicméně téma demokracie se na stránkách tištěných médií v souvislosti s Tuniskem a Sýrií neobjevovalo. Autor dále hovoří o výrazné roli sociálních sítí jako nástroje revolucí a nového zdroje dánských médií. V kontextu českých médií nemůžeme významnou roli sociálních sítí potvrdit, jako zdroj se vyskytovaly v českých tištěných médiích minimálně. Problematikou zdrojů v kontextu arabského jara se v anglicky píšících tureckých médiích zabýval i Kaczorowski. Dle autora turecký deník *Today's Zaman* často referoval o událostech pouze na základě jednoho zdroje a deník *Hürriyet Daily News* využíval převážně zpravodajské agentury. (Kaczorowski, 2014) V článcích o Tunisku i Sýrii se v revolučním období objevovalo v souvislosti s arabským jarem více zdrojů. Jednalo se především o

zpravodajské zdroje, zahraniční agentury a lokální zdroje. Redakční zdroje však převažovaly ve všech analyzovaných obdobích.

Výsledky našeho výzkumu můžeme porovnávat pouze v rámci revolučního období, jelikož studie jiných autorů se mediální reprezentací předrevolučního a porevolučního období nezabývají. Nabízí se tedy otázka, jakým směrem by se vyvíjela mediální reprezentace analyzovaných arabských zemí, pokud by autoři zkoumali i porevoluční vývoj. Korespondovaly by výsledky se zjištěními v našem výzkumu? Celkově bylo těžké vyhledat podobně zaměřené studie a to hlavně v prostředí České republiky. Problematikou mediální reprezentace v souvislosti s arabským jarem se zabývá např. Michala Závodná v diplomové práci *Mediální obraz libyjského konfliktu ve zpravodajství ČT, AJE a CNN*, nicméně autorčina práce je zaměřená na televizní zpravodajství. (Závodná, 2012) Na tištěná média se zaměřuje Michaela Dočkalová v diplomové práci *Arabské revoluce v Egyptě a v Tunisku optikou vybraných tištěných médií: obsahová analýza*. Dočkalová přináší poznatky týkající se žánrového členění příspěvků, zpravodajských hodnot a využívání zdrojů. Autorka identifikovala u deníků MF Dnes a Právo převahu zpravodajského žánru nad publicistickým. (Dočkalová, 2013) Ke stejnému výsledku jsme došli i v rámci naší diplomové práce. V denících MF Dnes, Právo, Hospodářské noviny a Lidové noviny byla převaha zpravodajského žánru. Autorka dále neobjevila výrazné rozdíly u zpravodajských hodnot, kde MF Dnes i Právo využívaly nejvíce koncept negativity. (Dočkalová, 2013) V rámci revolučního období jsme v našem výzkumu také zaznamenali silné zastoupení zpravodajské hodnoty negativity. S autorkou musíme souhlasit i ohledně malých rozdílů ve výskytu zpravodajských hodnot ve všech analyzovaných denících. I diplomová práce Michaely Dočkalové měla široký záběr, což vnímáme jako největší úskalí u tohoto typu výzkumu. Právě z tohoto důvodu bychom ocenili, kdyby vznikaly i konkrétnější odborné studie na téma mediální reprezentace muslimských zemí v kontextu arabského jara.

6 Použitá literatura

ALKAZEMI, M.: *Kuwaiti political cartoons during the Arab Spring: Agenda setting and self-censorship*. Sage Journals [Online] 2014, 1-10.

<http://jou.sagepub.com/content/early/2014/05/21/1464884914533072.abstract> (accessed April 15, 19)

ALKAZEMI, M.: *Social Construction of Reality Television: An Analysis of Print Journalism Coverage of All- American Muslim*. Research Online [Online] 2012, 1-15.

<http://ro.uow.edu.au/cgi/viewcontent.cgi?article=1021&context=meme> (accessed April 15, 19)

BERGER, P., LUCKMANN, T.: *Sociální konstrukce reality: pojednání o sociologii vědění*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury 1999. ISBN 80-859-5946-1

BERGER, P, LUCKMANN, T.: *The Social Construction of Reality: A Treatise in the Sociology of Knowledge*. New York: Integrated Media 1966. ISBN 01-401-3548-0

BOYD-BARET, O.: *Understanding: „The Second Casualty“* Pp.22-42 in Reporting War: Journalism in war time. New York : Routledge, 2004

BUŘÍNSKÁ, B.: *Tunisko opět láká turisty na krásné památky a nízké ceny*, 2011. Idnes.cz. cestovani.idnes.cz/tunisko-opet-laka-turisty-na-krasne-pamatky-a-nizke-ceny-pkt-/kolem-sveta.aspx?c=A110531_123118_igsvet_tom>. (accessed Oct 15, 17)

ČERNOHOUS, T.: *Ozbrojené konflikty po skončení studené války ve východní Africe*. Brno: Masarykova univerzita, 2013

Čtenost deníků. Unie vydavatelů. [online]. [cit. 2015-02-15]. Dostupné z:

http://www.unievydavatelu.cz/cs/deniky/fakta_cisla_denicich/ctenost_deniku/239-deniky_celostatni

DAM, N.: *The Struggle for Power in Syria: Politics and Society under Asad and the Ba'ath Party*. Getzville: Tauris 2011. ISBN 10.2307/20047881

Definice pojmu terorismu, 2009. MVČR. <http://www.mvcr.cz/clanek/definice-pojmu-terorismus.aspx>

DOČKALOVÁ, M.: *Arabské revoluce v Egyptě a v Tunisku optikou vybraných tištěných médií*. Brno: Masarykova univerzita 2013

ESKAEJAR, M.: *Changing Revolutions, Changing Attention? Comparing Danish Press Coverage of the Arab Spring in Tunisia and Syria*, 2012. Global Media Journal.
http://www.db-thueringen.de/servlets/DerivateServlet/Derivate-25445/GMJ3_Fugl_final.pdf

FILIU, J.: *The Arab Revolution: Ten Lessons from the Democratic Uprising (Comparative Politics and International Studies)*. Oxford: Oxford University Press 2011

GALAL, E.; et al. *Covering the Arab Spring: Middle East in the Media – the Media in the Middle East*, 2012. Global Media Journal. http://www.db-thueringen.de/servlets/DerivateServlet/Derivate-25487/GMJ3_Editorial_final.pdf (accessed April 15, 17)

GALTUNG, J., RUGE M.: *THE STRUCTURE OF FOREIGN NEWS: The Presentation of the Congo, Cuba and Cyprus Crises in Four Norwegian Newspapers**. JSTOR [online]. Sage Publications, 1965, : 64-91 [cit. 2015-11-29]. Dostupné z:
http://www.formazione.unimib.it/DATA/Insegnamenti/10_2226/materiale/aa_2014-2015_galtung-ruge-newsvalues.pdf

GANS, H.: *Deciding what's news: a study of CBS evening news, NBC nightly news, Newsweek, and Time*. New York: Pantheon Books 1979. ISBN 0394503597

Global status report on violence prevention 2014, 2014. World Health Organization.
http://www.who.int/violence_injury_prevention/violence/en/ (accessed April 15, 18).

HESOVÁ, E.: *Arabské dny hněvu*, 2011. Ústav mezinárodní vztahů Praha.
<http://iir.cz/article/arabskednyhnevu> (accessed Feb 15, 17)

HALL, S.: *Representation: Cultural Representations and Signifying Practices (Culture, Media and Identities series)*. London: Sage Publications 1997. ISBN 9781849205474

HLAVČÁKOVÁ, S.: *Tlačové agentúry vo svete*. Bratislava:Univerzita Komenského, 1994, s.6 68 Česká informační agentura. [online] [cit. 2015-23-11] Dostupný z WWW:
<http://www.cianews.cz/onas/>

JOFFÉ, G.: *North Africa's Arab Spring*. Cambridge: Routledge 2013. ISBN-13: 978-0415629836

- KACZROWSKI, T.: *Arab Spring in Turkish Daily English Press, 2014.EDU.pl*.
http://sm.id.uw.edu.pl/Numery/2014_1_56/kaczorowski-en.pdf (accessed April 15, 17)
- KRONICK, J.: *Alternativní metodologie pro analýzu kvalitativních dat*, 1997. Sociologický časopis.
http://sreview.soc.cas.cz/uploads/d9ea8b94ec58c839306f61835d149215d1a90b3f_276_057KRONI.pdf. (accessed April 15, 17)
- KŘÍŽKOVÁ, M.: *Neviditelná menšina. A2* [online]. : 1-2 [cit. 2015-11-30]. Dostupné z:
<http://www.advojka.cz/archiv/2006/22/neviditelna-mensina>
- Lidové noviny. Mafra. [online]. [cit. 2015-02-15]. Dostupné z:
http://www.mafra.cz/cs/?y=mafra_all\\cs_produkty-a-sluzby_lidove-noviny.htm&menu=
- MCCOMBS, M.: *Setting the Agenda: The Mass Media and Public Opinion* . Cambridge: Cambridge 2004. ISBN 07-456-2312-3
- MCQUAIL, D.: *Úvod do teorie masové komunikace*. Praha: Portál 2007. ISBN 8073673383
- Mladá fronta Dnes. Mafra. [online]. [cit. 2015-02-15]. Dostupné z:
http://www.mafra.cz/cs/?y=mafra_all\\cs_produkty-a-sluzby_mlada-fronta-dnes.htm&menu=
- MOROZOV, E.: *The Net Delusion: The Dark Side of Internet Freedom*. New York: PublicAffairs, 2011. ISBN 978-1610391061
- NEUNDORF, K.: *The Content Analysis Guidebook*. London: Sage Publications 2002. ISBN 07-619-1978-3
- OSVALDOVÁ, B.: *Zpravodajství a publicistika*. Praha: Karolinum 2001. ISBN 978-80-246-2348-1
- OSVALDOVÁ, HALADA, J.: *Praktická encyklopedie žurnalistiky*. Praha: Libri 2002. ISBN: 80-727-7108-6
- PARK, R.: *The Immigrant Press and Its Control*. New York: Harper & Brother: 1922
- PATTERSON, T.: *Doing well and doing good: How Soft News and Critical Journalism Are Shrinking the News Audience and Weakening Democracy—And What News Outlets Can Do About It*. Harvard: 2000
- RADOŇOVÁ, Z.: *Naděje a obavy arabských muslimů v Česku*. Brno: Masarykova univerzita 2007

- RUSS, M.: *Žurnalistika: komplexní průvodce praktickou žurnalistikou*. Praha: Grada 2005. ISBN 80-247-0158-8
- SEDLÁKOVÁ, R.: *Obraz Romů v televizním zpravodajství - příklad mediální konstrukce reality*. Brno: Masarykova univerzita 2007
- SEDLÁKOVÁ, R.: *Mediální reprezentace Druhých*. In *Výchova k evropskému občanství*; , Ed.; Epoque: Praha 2009; pp 43–75. ISBN 978-80-7425-020-0
- SCHONEMANN, J.: *The Stereotyping of Muslims: An Analysis of The New York Times' and The Washington Times' Coverage of Veiling and the Muhammad Cartoon Controversy*. Oslo: Universitetet i Oslo 2013
- STARR, S.: *Revolt in Syria: Eye-Witness to the Uprising*. London: Hurst 2012. ISBN 10: 1849041970
- ŠKODOVÁ, M. (ed.), TABERY, P.: *Agenda-setting: teoretické přístupy*. Praha: Sociologický ústav Akademie věd ČR 2008. ISBN 978-80-7330-151-4
- Tunisians vote for new parliament, hope for full democracy*. [online]. 2014 [cit. 2015-02-04]. Dostupné z: <http://www.reuters.com/article/2014/10/26/tunisia-election-idUSL6N0SK0OC20141026>
- TRAMPOTA T., VOJTĚCHOVSKÁ M.: *Metody výzkumu médií*. Praha: Portál 2010. ISBN 978-807-3676-834
- TRAMPOTA T.: *Zpravodajství*. Praha: Portál 2006
- TUŠER A.: *Ako sa robia noviny*. Bratislava: Sofa 1999
- TUCHMAN G.: *Making News: A Study in the Construction of Reality*. New York 1978. ISBN 0-02-932960
- UHLÍŘOVÁ, L.: *Ozbrojené skupiny na území Sýrie*, 2013. Ústav mezinárodních vztahů. <http://www.iir.cz/en/article/ozbrojene-skupiny-na-uzemi-syrie> (accessed April 15, 17).
- VOLFOVÁ, G.: *Úloha sociálních sítí a panarabských médií v občanských nepokojích v severní Africe a na Blízkém východě*. Ústav mezinárodních vztahů. <http://www.iir.cz/article/uloha-socialnich-siti-a-panarabskych-medii-v-obcanskych-nepokojich-v-severni-africe-a-na-blizkem-vychode>.

WHITE, M.: *The „Gate Keeper“ The Case Study in Selection of News*. Association for Education in Journalism 1950. ISSN 0196-3031

ZÁVODNÁ, M.: *Mediální obraz libyjského konfliktu ve zpravodajství ČT, AJE a CNN*. Brno: Masarykova univerzita 2012.

Příspěvky deníků Hospodářské noviny, Lidové noviny, MF Dnes a Právo

Hospodářské noviny

Arabští vládcí se bojí tuniské "nákazy". O slovo se hlásí také islamisté. *Hospodářské noviny*. Praha: Hospodářské noviny, 18.01.2011, str.7. Dostupné také z databáze Anopress.cz

Armáda volí: minulost, nebo revolta? *Hospodářské noviny*. Praha: Hospodářské noviny, 14.4.2011, Dostupné také z databáze Anopress.cz.

Armáda v ulicích má zklidnit nepokoje. *Hospodářské noviny*. Praha: Hospodářské noviny, 13.01.2011, str.6. Dostupné také z databáze Anopress.cz

Asad zkouší zastavit revoluci. *Hospodářské noviny*. Praha: Hospodářské noviny, 31.3. 2011, str.7. Dostupné také z databáze Anopress.cz

Čína je velmoc, která si hraje na rozvojovou zemi, a naopak . *Hospodářské noviny*. Praha: Hospodářské noviny, 8.4.2009, str.8. Dostupné také z databáze Anopress.cz

Do Libye míří i Turci, chtějí ukončit válku. *Hospodářské noviny*. Praha: Hospodářské noviny, 29.3.2011, r. , č. , str.7. Dostupné také z Anopress.cz

Eastwood a Jenkins zkouší vyvrátit předsudky. *Hospodářské noviny*. Praha: Hospodářské noviny, 15.4.2009, str.11. Dostupné také z databáze Anopress.cz

Golany nedáme a Palestinci at' odzbrojí Hamás. *Hospodářské noviny*. Praha: Hospodářské noviny, 3.4.2009, str.8. Dostupné také z databáze Anopress.cz

Kvůli násilí vláda uzavřela školy. *Hospodářské noviny*. Praha: Hospodářské noviny, 12.01.2011, str.7. Dostupné také z databáze Anopress.cz

Lidé útočí na kádry státostrany. O slovo se hlásí také islamisté. *Hospodářské noviny*. Praha: Hospodářské noviny, 20.01.2011, str.9. Dostupné také z databáze Anopress.cz

Méně jedu v britské debatě o Evropě, oslabený Putin a zkostrnatělé vedení Číny. *Hospodářské noviny*. Praha: Hospodářské noviny, 02.0.2013, str.6. Dostupné také z Anopress.cz

Nová vláda se drobí, nepokoje pokračují. *Hospodářské noviny*. Praha: Hospodářské noviny, 19.01.2011, str.7. Dostupné také z Anopress.cz

Obamova ofenziva v Turecku. *Hospodářské noviny*, 7.4.2009, str.7. Dostupné také z Anopress.cz

Otřesy v Tunisku otrásají jistotami. *Hospodářské noviny*. Praha: Hospodářské noviny, 18.21.2011, str. 10. Dostupné také z databáze Anopress.cz

Povstání v Sýrii má desítky obětí. *Hospodářské noviny*. Praha: Hospodářské noviny, 28.3.2011, str.6. Dostupné také z databáze Anopress.cz

Revoluce jsou jen na začátku. Staré systémy je přežily. *Hospodářské noviny*. Praha: Hospodářské noviny, 22.3.2011, str.4. Dostupné také z databáze Anopress.cz

Rozbouřená Sýrie čeká, co řekne prezident. *Hospodářské noviny*. Praha: Hospodářské noviny, 30.03.2011, r. , č. , str.2. Dostupné také z Anopress.cz

Sýrie zažila chemický útok, tvrdí svědci. *Hospodářské noviny*. Praha: Hospodářské noviny, 20.03.2013, r. , č. , str.7. Dostupné také z Anopress.cz

Sýrii se šíří další arabské povstání. *Hospodářské noviny*. Praha: Hospodářské noviny, 24.3.2011, str.8. Dostupné také z databáze Anopress.cz

Vláda slibuje změny, bojí se masových protestů. *Hospodářské noviny*. Praha: Hospodářské noviny, 25.03.2011, str.7. Dostupné také z databáze Anopress.cz

Záchrana Kypru změní Evropskou unii navždy. K horšímu. *Hospodářské noviny*. Praha: Hospodářské noviny, 25.03.2013, r. , č. , str.2. Dostupné také z Anopress.cz

Lidové noviny

Češi v zimě touží po horku. *Lidové noviny*. Praha: Lidové noviny, 11.1.2013, r.25 , č.9 , str.17. Dostupné také z Anopress.cz

Francie: Dejme rebelům zbraně. *Lidové noviny* Praha: Lidové noviny, 16.3.2013, č.64 , str.6. Dostupné také z Anopress.cz

Merkelová bude skládat účty. *Lidové noviny* Praha: Lidové noviny, 7.1.2013, r.25, č.5 , str.6. Dostupné také z Anopress.cz

Nejsme ve válce s islámem“. *Lidové noviny*, r.22 č. 82 str. 7. Dostupné také z databáze Anopress.

Obamova "špinavá válka". *Lidové noviny*, 8.4.2009, r.23 r.83 č.12. Dostupné také z Anopress.cz

Syrský prezident povolal armádu, slibuje ale reformy. *Lidové noviny*. Praha: Lidové noviny, 11.1.2013, r.24 , č.73 , str.7. Dostupné také z Anopress.cz

Tunisko plné historie. *Lidové noviny*. Praha: Lidové noviny, 11.1.2013, r.25 , č.9 , str.18. Dostupné také z Anopress.cz

Tunisko vyhlásilo zákaz nočního vycházení. *Lidové noviny*. Praha: Lidové noviny, 13.1.2011, r.24 , č.10 , str.10. Dostupné také z Anopress.cz

Vraťte Hamás do hry. *Lidové noviny*, 17.3.2009, r.22, č. 64, str. 9. Dostupné také z databáze Anopress

MF Dnes

Asadovi vojáci obsadili sunnitské oblasti. *MF Dnes*. Praha: MF Dnes, 11.4.2011, r.22 , č.85 , str. 8. Dostupné také z databáze Anopress.cz

Cestovky chtějí držet ceny, sázejí na luxus. *Mladá fronta Dnes*. Praha: Mladá fronta Dnes, 3.1.2009, r.20, č.2 str.2. Dostupné také z Anopress.cz

Další protesty proti Asadovi. *MF Dnes*. Praha: MF Dnes, 2.4.2011, r.22 , č.78 , str.7. Dostupné také z Anopress.cz

Nezabiješ. To přikázání stále platí . *MF Dnes*. Praha: MF Dnes, 30.03.2009, r.20 , č.75 , str.8 . Dostupné také z databáze Anopress.cz

OSN schválila smlouvu o omezení prodeje zbraní. *MF Dnes*. Praha: MF Dnes, 3.4.2013, č.78 , str.8. Dostupné také z Anopress.cz

O střetu se stářím a cizí kulturou. *MF Dnes*, 10.04.2009, r.19 , č.85 , str.20 . Dostupné také z databáze Anopress.cz

Prezident už nechce být znovu zvolen. *MF Dnes*, 14.01.2011, r.22 , č.11 , str.7 . Dostupné také z databáze Anopress.cz

Senzace na mistrovství házenkářů. "Jícha z Tuniska" porazil Německo. *MF Dnes*. Praha: MF Dnes, 15.1.2013, r.23 , č.12 , str. 14. Dostupné také z databáze Anopress.cz

Ve výsledcích a telegraficky. *MF Dnes*. Praha: MF Dnes, 14.01.2013, r.23 , č.11 , str.9.
Dostupné také z databáze Anopress.cz

Všichni jste koupení, nejvíc Češi. *MF Dnes*, 16.03.2009, r.20 , č.63 , str.8 . Dostupné také
z databáze Anopress.cz

Všichni jste koupení, nejvíc Češi. *MF Dnes*, 16.03.2009, r.20 , č.63 , str.8 . Dostupné také
z databáze Anopress.cz

Zazní: Air Force One už letí! *MF Dnes*, 31.03.2009, r.20 , č.76 , str.6 . Dostupné také
z databáze Anopress.cz

Právo

Češi přišli na chuť zájezdům First minute. *Právo*. Praha: Právo. 05.1.2009, r. 19, č.3, s. 5

Jemen: ministr opustil vládní křeslo po vražedné palbě do demonstrantů. *Právo*. Praha: Právo,
21.03.2011, r.19 , č.67 , str.11 . Dostupné také z databáze Anopress.cz

Merkelová a Putin se neshodli v názoru na Asada. *Právo*. Praha: Právo, 09.04.2013, r. , č.83,
str. 9. Dostupné také z Anopress.cz

Obama slíbil pomoc rebelům. *Právo*. Praha: Právo, 11.04.2013, r.21 , č.85 , str.12 . Dostupné
také z databáze Anopress.cz.

Prezident: Sýrie je obětí spiknutí. *Právo*. Praha: Právo, 31.03.2011, r.24 , č.76 , str.6 .
Dostupné také z databáze Anopress.cz

Spojené státy trvají na vzniku palestinského státu. *Právo*. Praha: Právo, 3.4.2009, r.19 , č.10,
str.12. Dostupné také z Anopress.cz

Sýrie: Asad obětoval vládu. *Právo*. Praha: Právo, 30.03.2011, r.19 , č.75 , str.8 . Dostupné
také z databáze Anopress.cz

Sýrie: policie zabila 6 demonstrantů. *Právo*. Praha: Právo, 24.3.2011, , r.19 , č.70 , str.14.
Dostupné také z databáze Anopress.cz

Syrská opozice chce podporu patriotů. *Právo*. Praha: Právo, 27.03.2013, r. , č. 73 , str.12.
Dostupné také z Anopress.cz

Syrské síly prý nasadily chemické zbraně. *Právo*. Praha: Právo. 26.3.2013, č. 72, s. 13.
Dostupné také z Anopress.cz

Syrský generál dezertoval. *Právo*. Praha: Právo, 18.03.2013, č.65 , str.10 . Dostupné také
z databáze Anopress.cz

Švýcarská vláda zmrazila svrženému bin Alímu bankovní konta. *Právo*. Praha: Právo, 20.01.2011, r.19 , č.16, str.14 . Dostupné také z databáze Anopress.cz

Tunisko je blízko. *Právo*. Praha: Právo, 20.01.2011, r.19 , č.16 , str.6 . Dostupné také z databáze Anopress.cz

Události ve zkratce. *Právo*. Praha: Právo, 5.1.2013, r.20 , č.4 , str.23. Dostupné také z databáze Anopress.cz

Události ve zkratce. *Právo*. Praha: Právo, 14.01.2013, r.20 , č.11 , str.19. Dostupné také z Anopress.cz

Události ve zkratce. *Právo*. Praha: Právo, 16.01.2013, r.20 , č.13 , str.19 . Dostupné také z databáze Anopress.cz

V Tunisku vyhlášen výjimečný stav, prezident uprchl ze země. *Právo*. Praha: Právo, 15.1.2011, r.19 , č.12 , str.9 . Dostupné také z databáze Anopress.cz

V Tunisku zákaz vycházení. *Právo*. Praha: Právo, 13.01.2011, r.19 , č.10 , str.12. Dostupné také z Anopress.cz

Z domova i ciziny. *Právo*. Praha: Právo, 15.01.2009, r.19 , č.12 , str.23 . Dostupné také z databáze Anopress.cz

Z domova i ciziny. *Právo*. Praha: Právo, 20.01.2011, r.19 , č.16 , str.19 . Dostupné také z databáze Anopress.cz

7 Přílohy

7.1. Kódovací kniha

Stát

Tunisko (1); Sýrie (2)

Médium

MF Dnes (1); Lidové noviny (2); Právo (3); Hospodářské noviny (4);

Počet slov

1 - 199 slov (1); 200 - 399 slov (2); 400 - ... slov (3)

Rubrika

Cestování (MF)(1)	Domov/ svět (LN)(8)	Premiéry (LN)(15)
Sport (Právo), Sport (MF), Sport (HN), Sport (LN)(2)	Titulní strana(9)	Rozhovor (MF Dnes), Rozhovor (LN)(16)
Ze světa (MF), Svět (LN), Ze zahraničí (Právo), Svět (Hospodářské noviny)(3)	Publicistika (Právo) Publicistika {MF Dnes}(10)	Kultura (MF Dnes), Kultura (LN), Kultura (Právo), Kultura (HN)(17)
Zpravodajství (Právo)(4)	Téma (Právo), Svět t/Téma (LN), Téma/HN(11)	Obama a odzbrojení(18)
Firma (Právo)(5)	Názory (LN) , Názory (MF Dnes)(12)	Orientace/Zrcadlo, Orientace/Salon(19)
Ceny 2009 (MF)(6)	Servis(13)	Horizont (LN)(20)
Trhy a ekonomika (Právo)(7)	Dovolená v teple (LN)(14)	Nelze určit(99)

Žánr

zpravodajský (1); publicistický (2), nelze určit (99)

Typy zpráv

soft news (1); hard news (2); nelze určit (99)

Zdroj

redakční zdroje (1); zpravodajské agentury (2); tuniské zdroje (3); syrské zdroje (4); sociální sítě (5)

Autor

Martin Kézr (1); Adam Černý (2); Pavel Novotný (3); (kk) (4); ČTK (5); (jvl) (6); Jana Hanušková (7); Kateřina Koubová (8); (jn) (9); Jiří Novotný (10); Vojtěch Gibiš (11); Tereza Šupová (12); Ladislav Kryzánek (13); Miroslav Němý (14); (nek) (15); bez autora (99);

Tomáš Lébr (16); Lukáš Goga (17); ostatní agentury (18); (luc) (19); Lucie Beranová (20); Martin Hekrdla (21); Simone Radačičová (22); Vladimír Plesník (23); Michal Mocek (24); Zbyněk Petráček (25); Petr Janoušek (26); Ludmila Hamplová (27); Miroslav Homola (28); Magdalena Sodomková (29); JAN NEVYHOŠTĚNÝ (30); Ondřej Horák (31); TEODOR MARJANOVIČ (32); JAN WIRNITZER (33); Pavel Kohout (34); Marta Švagrová (35); Martin Ehl (36); (pur) (37); Pavel Černý (38); Zbyněk Vlasák (39); (ač) (40); Jiří Vavroň (41); Irena Hejdová (42); Daniel Anýž (43); Jiří Sládek (44); Thomas Friedman (45); Fouad Ajami (46); kro (47); Natteo Fagotto (48); aa (49); Jan Fingerland (50); Adéla Dražanová (51); Petr Zídek (52); Essam Hafoudh (53); Jiří Roškot (54); zah (55); tes (56); ipl (57); Iveta Polochová (58); vpl (59); jas (60); tomáš vlah (61); idnes.cz (62); Eva Turečková (63); Marek Hudema (64); Lenka Zlámalová (65); roš (66); Michal Brtnický (67); Irena Kalhousová (68); Petr Pešek (69); Matyáš Zrno (70); {kam] (71); los (72); Patrik Biskup (73); Jan Dražan (74); CNN (75)

Zpravodajské hodnoty jsou definovány v operacionalizaci na str. 41 – 42.

Témata jsou definovány v operacionalizaci na str. 43 – 44.

8 Seznam tabulek a grafů

Tabulka 1 Přehled vybraných období.....	31
Tabulka 2 Přehled analyzovaných období	47
Graf 1 Frekvence pokrytí článků o Tunisku a Sýrii v českém tisku ve všech zkoumaných obdobích.....	48
Graf 2 Tunisko: výskyt témat v období od 20.12.2008 do 20.01.2009 v rámci všech analyzovaných deníků (jeden článek může obsahovat více témat).....	49
Graf 3 Umístění článků o Tunisku ve skupinách dle tematického či žánrového charakteru rubrik.....	50
Graf 4 Sýrie: výskyt témat v předrevolučním období v rámci všech analyzovaných deníků...50	
Graf 5 Umístění článků o Sýrii ve skupinách dle tematického či žánrového charakteru rubrik.....	52
Graf 6 Tunisko: výskyt témat v revolučním období v rámci všech analyzovaných deníků	53
Graf 7 Sýrie: výskyt témat v revolučním období v rámci všech analyzovaných deníků.....	56
Graf 8 Tunisko: porovnání výskytu témat v předrevolučním a porevolučním období.....	56
Graf 9 Sýrie: výskyt témat v konfliktním období v rámci všech analyzovaných deníků.....	57
Graf 10 Tunisko: proměna analyzovaných dominantních témat ve všech sledovaných obdobích (zahrnuje všechna analyzovaná média).....	58
Graf 11 Sýrie: proměna analyzovaných dominantních témat ve všech sledovaných obdobích	59
Graf 12 Zpravodajské hodnoty v člancích o Tunisku v období od 20.12.2008 do 20.01.2009.....	61
Graf 13 Výskyt zpravodajských hodnot od 16.03. do 16.04. 2009.....	62
Graf 14 Zpravodajské hodnoty v člancích o Tunisku v období od 20.12.2010 do 20.01.2011	63
Graf 15 Zpravodajské hodnoty v člancích o Sýrii v období od 16. 03. do 16.04. 2013	65
Graf 16 Tunisko: nejvýraznější změny ve výskytu zpravodajských hodnot.....	66
Graf 17 Výskyt zpravodajských hodnot v revolučním a konfliktním období.....	67
Graf 18 Výskyt soft news a hard news v analyzovaných člancích o Tunisku.....	69
Graf 19 Analyzované články o Sýrii typu hard news a soft news.....	70
Graf 20 Zařazení analyzovaných článků o Tunisku a Sýrii do zpravodajského a publicistického žánru.....	73
Graf 21 Výskyt zpravodajských a publicistických článků a analyzovaných člancích o Tunisku a Sýrii.....	76
Graf 22 Sýrie: Proměna zdrojů ve všech analyzovaných obdobích.....	80
Graf 22 Sýrie: Proměna zdrojů ve všech analyzovaných obdobích.....	80
Graf 23 Tunisko: proměna zdrojů ve všech analyzovaných obdobích	81
Graf 24 Tunisko: zastoupení neredakčních zdrojů v období od 20.12.2010 do 20.01.2011....	83

Graf 25 Sýrie: zastoupení neredakčních zdrojů ve všech analyzovaných obdobích..... 83